

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101007/I/2017/3610289197

SÚČASNOSŤ A BUDÚCNOSŤ
BANKOVNÍCTVA
V KRAJINÁCH V4

Diplomová práca

2017

Bc. Dominika Pribulová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

SÚČASNOSŤ A BUDÚCNOSŤ
BANKOVNÍCTVA
V KRAJINÁCH V4

Diplomová práca

Študijný program: Bankovníctvo

Študijný odbor: Financie, bankovníctvo a investovanie

Školiace pracovisko: Katedra bankovníctva a medzinárodných financií

Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Daniela Tkáčová, CSc.

Bratislava 2017

Bc. Dominika Pribulová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....
(podpis študenta)

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa rada pod'akovala vedúcej diplomovej práce doc. Ing. Daniele Tkáčovej CSc. za pomoc pri vypracovaní záverečnej práce, jej cenné rady a trpezlivosť, vďaka ktorým mohla táto práca vzniknúť.

ABSTRAKT

PRIBULOVÁ, Dominika: *Súčasnosť a budúcnosť bankovníctva v krajinách V4*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra bankovníctva a medzinárodných financií. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Daniela Tkáčová, CSc. – Bratislava: NHF EU, 2017, 68 s.

Hlavným cieľom predkladanej diplomovej práce je špecifikovať bankovníctvo v krajinách V4 a určiť tendencie budúceho vývoja vďaka analýze vybraných ukazovateľov bankových sektorov krajín V4. Analýzu bankového sektora vykonávame v období po finančnej kríze a v súčasnosti. Práca je rozdelená do piatich kapitol a obsahuje 2 tabuľky a 27 grafov.

Prvá kapitola práce sa venuje charakteristike vzniku dvojstupňového bankového systému v Slovenskej, Českej, Poľskej a Maďarskej republike pri prechode z centrálne plánovanej ekonomiky na trhové. Pozornosť je sústredená na problémy a riešenie problémov, ktorými jednotlivé bankové sektory prechádzali. V záverečnej časti prvej kapitoly sa venujeme teoretickému vymedzeniu jednotlivých ukazovateľov, ktoré boli použité na analýzu bankových sektorov v štvrtej kapitole. Druhá kapitola nám objasňuje hlavný cieľ a vedľajšie ciele záverečnej práce. V tretej kapitole sú vymedzené jednotlivé metódy a metodika skúmania. Štvrtá kapitola sa zaoberá analýzou jednotlivých bankových sektorov v období počas finančnej krízy a v súčasnosti. Posledná kapitola práce je zameraná na posúdenie aktuálneho stavu bankovníctva a tendencie jeho vývoja do budúcnosti.

Kľúčové slová:

budúcnosť bankovníctva, krajiny V4, bankový sektor

ABSTRACT

PRIBULOVÁ, Dominika: *Present and future of banking in the V4 countries*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Banking and International Finance – Supervisor of bachelor thesis: doc. Ing. Daniela Tkáčová, CSc – Bratislava: NHF EU, 2017, 68 p.

The main aim of this diploma thesis is to specify the banking in the V4 countries and to determine the trends of future development. We analyze the selected indicators of the banking sector in V4 countries. The analyze of the the banking sector is in the period after the financial crisis and today. The thesis is divided into five chapters and contains 2 tables and 27 graphs.

The first chapter of the thesis deals with the characteristics of the two-stage banking system in the Slovak, Czech, Polish and Hungarian republics, during the transition from the centrally planned economy to the market economy. Attention is focused on problems and solutions of the problems that individual banking sectors have experienced. In the final part of the first chapter we focus on the theoretical definition of the individual indicators, that we used for the banking sector analysis in the fourth chapter. The second chapter explains the main goal and the secondary goals of the final thesis. The third chapter defines the different methods and methodology of the survey. In the fourth chapter, we analyze individual banking sectors of V4 countries, in the post-crisis period and nowadays. The last chapter of the thesis is aimed at assessing the current state of banking and the trend of development for the future.

Key words:

future of banking, V4 countries, banking sector

OBSAH

Úvod	12
1. Súčasný stav riešenej problematiky doma i v zahraničí.....	13
1.1. Reštrukturalizácia a banková sústava	13
1.2. Reštrukturalizácia bankovníctva v Slovenskej republike	15
1.3. Reštrukturalizácia bankovníctva v Českej republike.....	19
1.4. Reštrukturalizácia bankovníctva v Poľskej republike	24
1.5. Reštrukturalizácia bankovníctva v Maďarskej republike	28
1.6. Bilancia komerčných bánk	31
1.7. Vybrané pomerové ukazovatele	33
1.1.1 Ukazovatele štruktúry bilancie komerčnej banky.....	33
1.7.1. Kapitálová primeranosť	34
1.7.2. Zisk a ziskovosť komerčnej banky	35
1.7.3. Ukazovatele bankovej rentability	36
1.7.4. Podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch	38
2. Ciele práce	39
3. Metodika práce a metódy skúmania.....	40
4. Výsledky práce.....	41
4.1. Analýza slovenského bankového sektora v období 2007-2016.....	41
4.1.1. Ziskovosť slovenského bankového sektora	42
4.1.2. Rentabilita aktív a kapitálu v slovenskom bankovom sektore.....	43
4.1.3. Podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch v slovenskom bankovom sektore	45
4.1.4. Kapitálová primeranosť v slovenskom bankovom sektore.....	46
4.1.5. Bilančná suma v slovenskom bankovom sektore	47
4.2. Analýza českého bankového sektora v období 2007-2016.....	48
4.2.1. Ziskovosť českého bankového sektora	49
4.2.2. Rentabilita aktív a kapitálu v českom bankovom sektore	50
4.2.3. Podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch v českom bankovom sektore	52

4.2.4.	Kapitálová primeranosť v českom bankovom sektore	53
4.2.5.	Bilančná suma v českom bankovom sektore	54
4.3.	Analýza poľského bankového sektora v období 2007-2016.....	55
4.3.1.	Ziskovosť poľského bankového sektora.....	56
4.3.2.	Rentabilita aktív a kapitálu v poľskom bankovom sektore	57
4.3.3.	Podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch v poľskom bankovom sektore.....	59
4.3.4.	Kapitálová primeranosť v poľskom bankovom sektore	60
4.3.5.	Bilančná suma v poľskom bankovom sektore	61
4.4.	Analýza maďarského bankového sektora v období 2007-2016.....	62
4.4.1.	Ziskovosť maďarského bankového sektora.....	63
4.4.2.	Rentabilita aktív a kapitálu v maďarskom bankovom sektore.....	64
4.4.3.	Podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch v maďarskom bankovom sektore	66
4.4.4.	Kapitálová primeranosť v maďarskom bankovom sektore	67
4.4.5.	Bilančná suma v maďarskom bankovom sektore	68
5.	Výsledky práce a diskusia	70
	Záver	75
	Zoznam použitej literatúry	77

Úvod

Témou diplomovej práce je „Súčasnosť a budúcnosť bankovníctva v krajinách V4.“ Každá vyspelá ekonomika má fungujúci finančný trh v ktorom je dominantou bankový sektor. Bankovníctvo v krajinách Vyšehradskej štvorky prešlo významnými transformačnými zmenami, kým sa dostalo do dnešnej podoby. Z pôvodne centrálné plánovaných ekonomík, s jedноступňovým bankových systémom sa postupne vyvinuli na trhové ekonomiky, s vyspelým dvojstupňovým bankovým systémom. Na začiatku fungovania dvojstupňovej bankovej sústavy sa stretávali s mnohými problémami, ktoré museli riešiť a ktoré mali výrazný vplyv aj na celkovú ekonomiku štátu.

Prvá kapitola práce je teoretická a opisuje hlavne vznik dvojstupňového bankového sektora v krajinách V4. Taktiež sa zaoberá hlavnými problémami, ktoré sa v bankových sektoroch objavili. Problémy, s ktorými sa jednotlivé bankové sektory na začiatku stretávali boli podobné. Podrobne sa zameriavame na procesy reštrukturalizácie, privatizácie a konsolidácie v jednotlivých bankových sektoroch. V ďalšej časti prvej kapitoly sa zaoberáme teoretickým vymedzením kvantitatívnych a kvalitatívnych ukazovateľov, ktoré budú potrebné pri analýze v štvrtej kapitole tejto diplomovej práci.

Druhá a tretia kapitola sa zaoberá nami stanovenými cieľmi a metodológiou, ktorú sme pri písaní tejto práce využili. Hlavným cieľom práce je bližšie špecifikovať súčasný stav bankovníctva v krajinách V4 a určiť trendy jeho budúceho vývoja. Pre dosiahnutie tohto hlavného cieľa sme si taktiež stanovili aj parciálne ciele, ktoré sú bližšie špecifikované v druhej kapitole.

Obsah štvrtej kapitoly nám tvorí analýza jednotlivých bankových sektorov v krajinách V4. Podstatou tejto kapitoly je opis vývoja jednotlivých kvantitatívnych a kvalitatívnych ukazovateľov, ktoré nám podávajú výpovednú hodnotu o celkovom stave bankovníctva. Pri analýze bankových sektorov je zvolené časové obdobie od roku 2007 do roku 2016 a tak zachytávame aj vplyv finančnej krízy a jej následky na jednotlivé bankové sektory krajín V4.

Záverečná piata kapitola nám zhrnie analýzu bankového sektora, ktorú sme vykonali v štvrtej kapitole a na základe zhrnutia, určí tendencie vývoja do budúca v jednotlivých krajinách V4.

1. Súčasný stav riešenej problematiky doma i v zahraničí

1.1. Reštrukturalizácia a banková sústava

Ekonomiku môžeme prirovnať k ľudskému organizmu, peňažný obeh tak predstavuje krvný obeh a banková sústava je srdce. Srdce je nevyhnutnou podmienkou obehu. Čím je srdce zdatnejšie a silnejšie, tým je aj obeh krvi lepší. Podobne je to aj s bankovou sústavou, čím je vyspelejšia a rozvinutejšia, tým pozitívnejšie pôsobí na celú ekonomiku krajiny.¹

Podľa Revendu je bankový systém tvorený všetkými bankovými inštitúciami a vzťahmi medzi nimi v určitom štáte alebo spoločenstve. Bankový systém má dve hlavné zložky jedna z nich je inštitucionálna a druhá je funkčná. Banky, dohliadacie a regulačné orgány bankovníctva tvoria inštitucionálnu zložku. Za funkčnú zložku môžeme považovať usporiadanie vzťahov v bankovníctve, ktoré nám určuje či je bankový systém jednostupňový alebo dvojstupňový.²

Revenda hodnotí že jednostupňové systémy nefungujú príliš efektívne a sú hlavným znakom v bankovníctve centrálne riadených ekonomík. Jedným z dôvodov môže byť aj chýbajúce podnikateľské aktivity obchodných alebo iných bánk a voľnosť v týchto aktivitách. Častým javom sú aj pôžičky bez návratu, čo predstavuje vysokú mieru zlyhaných úverov. Všetky tieto faktory sa podieľajú aj na narušení finančného systému a slabej disciplíny vo financiách. Jednostupňový bankový systém môžeme hodnotiť ako nedostačujúci pre rozvinuté ekonomiky a tým sa tento systém stáva stáva brzdou ďalšieho finančného aj bankového rozvoja.³

Belás považuje dvojstupňový bankový systém za systém ktorý sa využíva v rozvinutých trhových ekonomikách a nespomaľuje tak vývoj ekonomiky. Pre tento systém je charakteristické že prvý stupeň je tvorený centrálnou bankou a druhý stupeň tvoria komerčné banky, pričom centrálna banka ma popredné postavenie. Keďže tento systém je charakteristický pre trhové hospodárstva banky sa v ňom snažia získať popredné postavenie vo sfére bankovníctva a tak zvyšovať aj svoj zisk. Centrálna banka má však iné úlohy a ako

¹ GRÚŇ, L. 2001. *Bankovníctvo a poisťovníctvo*. Bratislava: Eurounion, 2001. s.18. ISBN 80-88984-25-4 .

² REVENDA, Z. 2011. *Centrálni bankovníctvi*. Praha: Management Press, 2011. s.17. ISBN 978-80-7261-230-7.

³ REVENDA, Z. a kol. 2005. *Penežní ekonomie a bankovníctvi*. Paha: Management Press, 2005. s.120. ISBN 80-7261-132-1.

komerčné banky a to napríklad vykonávanie menovej politiky, či plnenie funkcie banky štátu.⁴

Krajiny strednej a východnej Európy prešli podobným vývojom a to prechodom z centrálne plánovaného hospodárstva na trhové. To si vyžadovalo mnohé zmeny aj v bankovom systéme, čo súviselo so smenou jednostupňovej bankovej sústavy na dvojstupňovú.

Makúch hovorí, že cieľom bankovej transformácie je dosiahnutie medzinárodne porovnateľnej situácie v bankovníctve. Za hlavné atribúty, ktoré sa banky snažia dosiahnuť pre reštrukturalizáciu sú⁵:

- kapitálová primeranosť,
- nízka rizikovosť úverov,
- zabezpečenosť úverov kolaterálom, oprávkami a rezervami.

Tkáčová vo svojej práci Vývoj, reštrukturalizácia a privatizácia skúma práve túto problematiku. Za podstatu reštrukturalizácie považuje radikálne zmeny bankovníctva ako postupné znižovanie zásahov štátu do tejto oblasti a demopolizáciu. Keďže ekonomika a bankovníctvo sú navzájom prepojené stagnujúca ekonomika bude znamenať aj problémový bankový sektor. Za podmienky, že chceme oživiť ekonomiku a zlepšiť ekonomickú situáciu v krajine, musíme reštrukturalizovať podnikovú sféru ale aj samotné bankovníctvo.⁶

Podľa Sobeka krajiny v strednej a východnej Európe začínali s rovnakými bankovými sústavami, v ktorej existovala jedna „superbanka“. Táto „superbanka“ mala viacero funkcií ako funkcie univerzálnej, ceduľovej či odbornej banky. Po páde komunistického režimu sa v týchto krajinách začalo s reštrukturalizáciou, ktorá mala v jednotlivých krajinách veľa spoločných čít.⁷

⁴ BELAS, J. et al. 2010. Management komerčných bank, bankových obchodov a operácií. 1. vyd. Žilina: Georg Žilina, 2010. s.31. ISBN 978-80-89401-18-5.

⁵ MAKÚCH, J. 1996. Transformácia bankového sektora. [online] [cit. 2016-16-12]. Dostupné na internete: <http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/1996_Transformacia%20bankoveho%20sektora.pdf>.

⁶TKÁČOVÁ, D. 2001. Bankový sektor Slovenskej republiky: Vývoj, reštrukturalizácia a privatizácia. I. časť. In Biatec. [online]. 2001, roč. 9, č. 8 [cit. 2016-03-12]. Dostupné na internete: <http://www.nbs.sk/_img/Documents/BIATEC/tkac1.pdf>. ISSN 1335-0900.

⁷ SOBEK, O. 1997. Vybrané témy bankovej sústavy v transformujúcich sa ekonomikách. (Problémy reštrukturalizácie a privatizácie bankového sektora). [online] [cit. 2016-13-10]. Dostupné na internete: <http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/1997_Vybrane%20temy%20bankovej%20sustavy.pdf>.

1.2. Reštrukturalizácia bankovníctva v Slovenskej republike

Bankovníctvo na Slovensku prešlo mnohými zmenami, od jeho počiatkov až po dnešok. Ak sa pozrieme na dejiny bankovníctva v našej krajine za jednu z najvýznamnejších udalostí môžeme považovať transformačný proces, ktorý sa začal v roku 1989 a súvisel s pádom komunistického režimu. Tento transformačný proces viedol k vzniku dvojstupňového bankovníctva ako ho poznáme v súčasnosti. Situácia v ktorej sa ocitli banky a sporiteľne v tomto období nemá obdobu. Hlavným prínosom transformačného procesu na Slovensku bola hlavne liberalizácia hospodárskeho života. Charakteristické znaky, ktoré sme mohli zaznamenať v našej krajine boli cenová liberalizácia, privatizácia predtým štátneho majetku a uvoľňovanie zahraničného obchodu.

Podľa Cambela transformácia národného hospodárstva mala rýchly a šokujúci priebeh. Prvé roky transformácie boli spájané s rozhodujúcou časťou prechodu na trhovú ekonomiku. V priebehu transformačného procesu v národnom hospodárstve nastala⁸:

- Privatizácia, ktorá bola tvorcom podmienok pre voľné využitie síl súkromného sektoru a tým by bol zabezpečený rýchly ekonomický rast.
- Liberalizácia, ktorá bola zdrojom efektívnejšej alokácie disponibilných finančných zdrojov.
- Transformácia bankovníctva, ktorá by ponúkla finančné prostriedky, potrebné pri prebiehajúcej reštrukturalizácii podnikov.

Už v roku 1988 sa hovorilo o prestavbe hospodárstva a bankovníctva v našich podmienkach. Reštrukturalizácia bankovníctva sa začala prijatím zákona č.158/1989 Zbierky o bankách a sporiteľniach a zákonom č. 130/1989 Zb. o Štátnej banke Československej. Banková sústava na Slovensku prešla radikálnou prestavbou, kedy sa jednostupňový bankový systém zmenil na dvojstupňový a tým sa mala posilniť aj ekonomická situácia krajiny.⁹

V počiatkoch dvojstupňového systému na Slovensku, jeden stupeň tvorila emisná banka, v našom prípade to bola Štátna banka Československa (ŠBČS) a druhý stupeň bol tvorený komerčnými bankami. Makroekonomickým riadiacim centrom sa stala ŠBČS ktorá

⁸ CAMBEL, S. a kol. 2003. Vývoj slovenského bankovníctva v rokoch 1918-1968. In *Zborník z konferencie: Ľudia, peniaze, banky*. Bratislava : NBS, 2003. s.409. ISBN 80-8043-051-9.

⁹ CVETKOVÁ, T. a kol. . *Dejiny centrálného bankovníctva na Slovensku*. Bratislava : NBS, 2013. s.210 ISBN 978-80-8043-192-1.

mala sídlo v Prahe a mikroekonomickú časť tvorili komerčné banky ako Všeobecná úverová banka a Komerčná banka Praha.

Rozhodujúcim impulzom pri formovaní Slovenskej národnej banky v roku 1993 bolo rozdelenie Československa a vznik Slovenska. V tomto období sa začala písať nová kapitola slovenského bankovníctva. V roku 1992 sa začali prípravy na vznik novej národnej banky a novej meny. Centrálnou bankou sa mala stať Národná banka Slovenska (NBS) a novou menou, obiehajúcou v našej krajine, slovenská koruna. Pri tejto zmene výrazne napomáhala Svetová banka a Medzinárodný menový fond. 1. januára 1993 nebol iba dňom vzniku samostatnej Slovenskej republiky ale aj dňom kedy svoju činnosť začala Národná banka Slovenska a začali sa písať nové dejiny v oblasti bankovníctva.

Bankovníctvo na Slovensku v tomto období nebolo v najlepšom stave. Aj napriek tomu že nastalo rozšírenie ponúkaných bankových služieb a tým aj k zlepšeniu bankovej štruktúry, stále sme ju mohli považovať za nedostatočne vyspelú. Dôležitou úlohou našej centrálnej banky bolo získavanie a udržiavanie potrebného kreditu a vážnosti a tým aj upevňovanie si svojho postavenia ako spoľahlivej kreditnej inštitúcie. Upevnenie postavenia Národnej banky Slovenska sa v nasledujúcich rokoch prejavila aj na hodnotení zahraničných ratingových spoločností ako Standards and Poors a Moodys.

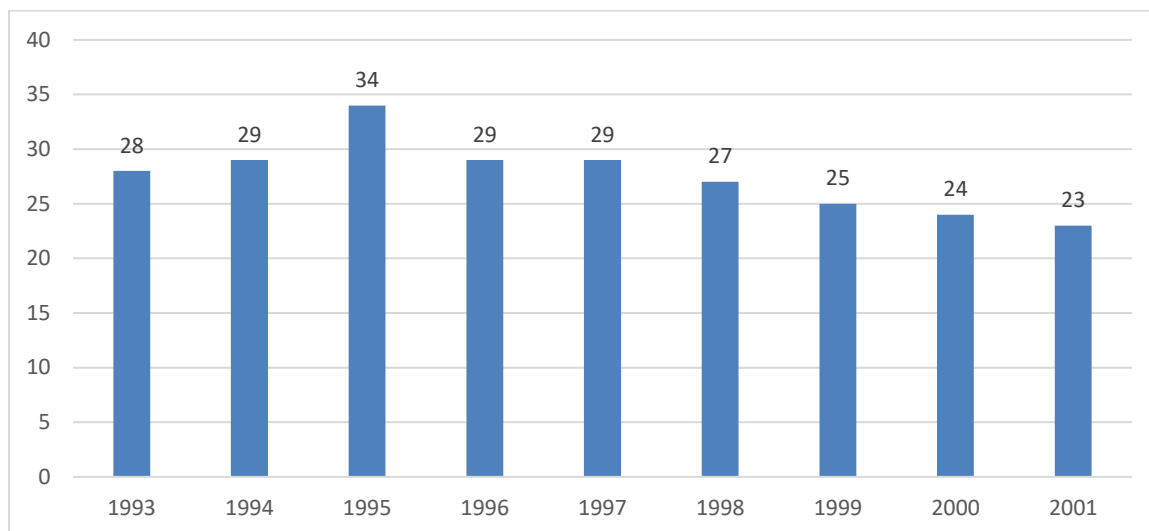
Ako už bolo spomínané stav bankovníctva v tomto období nebol veľmi dobrý. O tomto svedčí aj podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch. V roku 1993 celková výška zlyhaných úverov predstavovala 54 miliónov čo bolo 20% celkových pôžičiek a o rok neskôr sa ich objem zvýšil na 92 miliónov čo znamenalo 30% celkových úverov. Najväčší objem zlyhaných úverov vlastnili tieto tri banky: VÚB, SLSP a IRB a to 76% z celkového objemu zlyhaných úverov. Ku koncu roku 1997 sa situácia zo zlyhanými úvermi ešte zhoršila a celkový objem predstavoval niečo vyše 31 percent z celkového objemu poskytnutých úverov.¹⁰

Roky 1994 až 1996 môžeme považovať za obdobie, kedy sa bankový sektor na Slovensku vyvíjal najrýchlejšie. Rástol nie len počet bánk ale aj aktíva, pasíva, bilančná suma, počet pracovníkov a výška poskytnutých úverov. Prvé roky samostatnej republiky boli charakteristické rýchlym nárastom komerčných bánk, ktorý bol ovplyvňovaný spoločenskou a politickou objednávkou. Za pozitívnu vec môžeme považovať to, že banky ktoré vznikali boli založené zo súkromného kapitálu. Rýchly nárast počtu bánk v našom

¹⁰ BERKA, M. 1998. Restructuring the banking sector in Slovakia. [online] [cit. 2016-21-12]. Dostupné na internete: <https://www.academia.edu/63331/Restructuring_the_banking_sector_in_Slovakia>.

bankovom sektore si môžeme všimnúť aj na nasledujúcom grafe. Najvyšší počet bánk v sektore pôsobilo v roku 1996. Od roku 1996 sa začalo znižovanie počtu bánk s platnou licenciou pôsobiacich na našom území.

Graf č. 1 Počet bánk s licenciou, pôsobiacich v SR v rokoch 1993 až 2001

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa výročných správ NBS

Toto obdobie však bolo poznačené aj inými problémami v bankovníctve. Na splnenie medzinárodného štandardu bánk v rozvinutých ekonomikách bolo dôležité vyriešiť viacero problémov. Medzi najzávažnejšie problémy, ktoré ovplyvňovali banky na Slovensku patrili¹¹:

- kapitálová primeranosť a jej nedodržiavanie,
- nedostatočná výška dlhodobých finančných zdrojov,
- vlastníctvo štátu najväčších a najdôležitejších bánk,
- vysoký objem nesplatených úverov.

Aj napriek výraznému zlepšeniu v bankovom sektore, koncentrácia bola príliš vysoká. Na konci roka 1996, mali najväčší trhovú podiel práve Všeobecná úverová banka a Slovenská sporiteľňa. Podiel týchto bánk na celkovom objeme vkladov bol na konci roka 1996 asi 61%. Táto situácia neskôr viedla k celkovej nerovnováhe v bankovom trhu. Pri

¹¹ TKÁČOVÁ, D. 2001. Bankový sektor Slovenskej republiky: Vývoj, reštrukturalizácia a privatizácia. II. časť. In *Biatic*. [online]. 2001, roč. 9, č. 9 [cit. 2016-15-11]. Dostupné na internete: <http://www.nbs.sk/_img/Documents/BIATEC/tkac2.pdf>. ISSN 1335-0900.

pohľade na celkový objem poskytnutých úverov mala výsostné postavenie VÚB, ktorá poskytla 34% z celkových úverov.¹²

V roku 1996 nastal ďalší významný krok v dejinách slovenského bankovníctva a to že zákonom číslo 118/1996 Z. z. bol zriadený fond ochrany. Tento Fond poskytoval ochranu od 1. júla 1996, pre vklady fyzických osôb v bankách a pobočkách zahraničných bánk. Ochrana vkladov sa vykonávala do 30 násobku priemernej mesačnej mzdy.¹³

V Rokoch 1997 až 1999 nastal nárast štátneho intervencionizmu za účelom stabilizácie bankového sektora a odstránenia vyššie uvedených problémov. Tento krok bol vyvolaný hlavne obavou z pádu veľkej a významnej banky, ktorý by mohol spôsobiť aj kolaps celej ekonomiky a veľké následky v bankovníctve. Najvýraznejšie sa to prejavilo v bankovej regulácii. Straty bankového sektora v roku 1999 sa v porovnaní z rokom 1998 zvýšili o 91,98%, čo predstavovalo veľmi vysoký nárast. Naopak počet pracovníkov zamestnaných v bankovom sektore, sa za tento rok znížil asi o 2 tisícky. Rovnako sa prepadlo aj ratingové hodnotenie bánk pôsobiacich na Slovensku. Bankový sektor ohodnotil S&P na BB+.

K najdôležitejšiemu riešeniu tejto situácie sa pristúpilo práve v roku 1999 keď slovenská vláda schválila privatizáciu bánk a prijala balíček opatrení. Opatrenia mali priniesť reštrukturalizáciu a ozdravenie bankového sektora.

Ozdravením slovenských bánk sa mali zaoberať dve inštitúcie¹⁴:

- Konsolidačná banka,
- Slovenská konsolidačná a.s..

Mnohé banky sa v tomto období dostali do nútenej správy. Príkladom sú Investičná rozvojová banka, AG banka či Devín banka. Čiernym bodom v dejinách slovenského bankovníctva bol krach Devín banky. Príčiny krachu boli neschopnosť manažmentu zabezpečiť vysporiadanie pohľadávky SR voči Ruskej federácie, neschopnosť akcionárov zvýšiť základné imanie banky. Alebo pretrvávajúce nezdravé praktiky pri výkone bankových činností.

¹² BERKA, M. 1998. Restructuring the banking sector in Slovakia. [online] [cit. 2016-21-12]. Dostupné na internete: <https://www.academia.edu/63331/Restructuring_the_banking_sector_in_Slovakia>.

¹³ CVETKOVÁ, T. a kol. 2013. *Dejiny centrálného bankovníctva na Slovensku*. Bratislava : NBS, 2013. 296 s. ISBN 978-80-8043-192-1.

¹⁴ CAMBEL, S. a kol. 2003. Vývoj slovenského bankovníctva v rokoch 1918-1968. In *Zborník z konferencie: Ľudia, peniaze, banky*. Bratislava : NBS, 2003. s.412. ISBN 80-8043-051-9.

Najvýznamnejšou udalosťou v roku 2001 bolo ukončenie procesu reštrukturalizácie a privatizácie bánk, čo sa prejavilo aj na zlepšení stavu bankového sektora. Na konci roka 2012 tvorilo bankový sektor 21 subjektov a 10 zástupcov zahraničných bánk.¹⁵

Slovensko už od svojho vzniku malo ambíciu stať sa členom Európskej únie čo sa jej podarilo v roku 2004. NBS sa stala súčasťou Európskeho systému centrálnych bánk(ESCB)Pri vstupe do EÚ sa tak isto zaviazalo prijať spoločnú menu euro. NBS-ka vytvorila plán na prechodu na euro. Slovenská koruna na stala členom mechanizmu výmenných kurzov v roku 2005: Na prijatie Eura bolo potrebné splnenie Maastrichtských kritérií.¹⁶

V roku 2008 bol svet zasiahnutý rozsiahlou finančnou krízou. Prvá vlna krízy však bankový sektor na Slovensku výrazne neovplyvnila. A to aj vďaka obozretnej politike komerčných bánk. Slovenské banky reagovali na nepriaznivý ekonomický vývoj hlavne zmenou svojich strategických priorít. Sústredili sa na udržiavanie likvidity, primeranosti kapitálu a na zdravé a kvalitné úverové portfólio.¹⁷

1.januára sa Slovensko stalo aj členom eurozóny a prijalo menu euro. NBS sa tak stala súčasťou Eurosystemu. Komerčné banky sa snažili dopad zmeny meny na svojich klientov minimalizovať aj tým že všetky účty či úvery sa konvertovali automaticky.

1.3. Reštrukturalizácia bankovníctva v Českej republike

Prechod od centrálne riadenej ekonomiky na trhovú mal na Slovensku a Česku veľmi podobný priebeh. Naše bankovníctva sa počas tohto obdobia stretávali s rovnakými problémami. Na rozdiel od Poľska a Maďarska si Česko a Slovensko zvolilo rýchly priebeh privatizácie a reštrukturalizácie, čo následne viedlo k veľkým problémom nielen v bankovej sfére.

Po štátnom prevrate v roku 1989 si tvorcovia ekonomickej transformácie uvedomovali, že bez obnovenia funkčného finančného systému bude reštrukturalizácia, privatizácia a iné nutné kroky priam nereálna. Preto sa snažili o zlepšenie finančného systému v krajine a jeho celkové fungovanie. V tomto období v Česku pôsobili Štátni banka

¹⁵ CVETKOVÁ, T. a kol. 2013. *Dejiny centrálného bankovníctva na Slovensku*. Bratislava : NBS, 2013. s.235. ISBN 978-80-8043-192-1.

¹⁶ MEDVEĎ, J. – TKÁČ, M. 2013. *Banky história teória a prax*. Bratislava : Sprint, 2013. s.45. ISBN 978-80-89393-84-8.

¹⁷ URBANOVIČOVÁ, M. 2011. Vplyv hospodárskej krízy na Slovenský bankový sektor. [online] [cit. 2016-17-11]. Dostupné na internete: <http://www3.ekf.tuke.sk/mladivedci2011/herlany_zbornik2011/urbanovicova_michaela.pdf>

Československá (SBČS), 4 banky ktoré boli v úplnom vlastníctve štátu a 1 banka s rozhodujúcim štátnym účastníkom.¹⁸

V roku 1989 sa v Česku začali prípravy na významný prechod k dvojstupňovému bankovému systému. Už 1. januára 1990 došlo k rozdeleniu centrálnej banky a to znamenalo že jej činnosti boli rozdelené medzi nasledujúce 3 subjekty¹⁹:

- Štátnu banku Československú,
- Všeobecnú úverovú banku Bratislava,
- Komerční banku Praha.

Zákon o Českej národnej banke č.6/1993 S.s., bol prijatý národnou radou 17. Decembra 1992. Po rozdelení republík v roku 1993 tak v Česku vznikla nová centrálna banka a to Česká národná banka (ČNB). Hlavnou úlohou centrálnej banky bolo posilňovanie a udržiavanie stability menovej oblasti. Taktiež bola bez väčších problémov prijatá nová mena a to česká koruna.²⁰

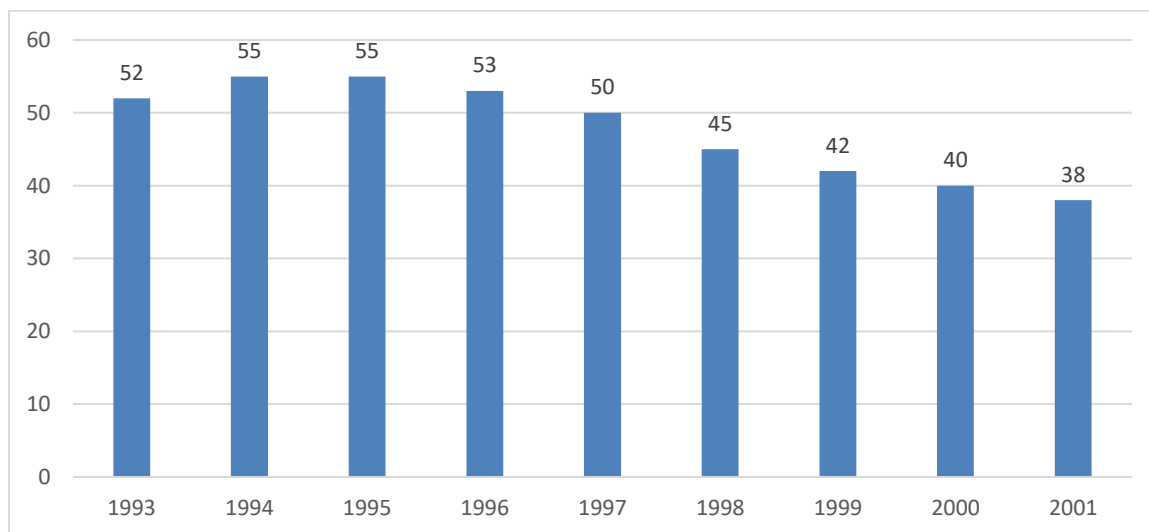
Výraznejší nárast počtu bánk pôsobiacich v Česku bol do roku 1993 a od tohto roku sme mohli sledovať stagnáciu počtu bánk až do roku 1997, kedy sa počet bánk začal znižovať. Táto stagnácia počtu bankových subjektov bola spôsobená hlavne opatreniami centrálnej banky, ktorá sprísnila požiadavky na novovznikajúce banky a to hlavne v kapitálovej oblasti. Veľký počet bánk a sprísnenie udeľovania licencie viedol k tomu, že ani známe a významné zahraničné banky nezískali povolenie na poskytovanie bankovej činnosti od Českej národnej banky.

¹⁸ MERVART, J. 1998. *České banky v kontextu světového vývoje*. Praha : Lidové noviny, 1998. s.43. ISBN 80-7106-236-7.

¹⁹ REVENDA, Z. 2011. *Centrální bankovníctví*. Praha : Management Press, 2011.s.457. ISBN 978-80-7261-230-7.

²⁰ MERVART, J. 1998. *České banky v kontextu světového vývoje*. Praha : Lidové noviny, 1998. s.45. ISBN 80-7106-236-7.

Graf č. 2 Počet bánk s licenciou, pôsobiacich v ČR v rokoch 1993 až 2001

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Polouček, S. 1999, s. 38

Väčšina bánk, ktoré v tomto období pôsobili v Česku neboli zaťažené zlými úvermi z minulosti. No nárastom týchto úverov sa nevyhli a to aj z časti kvôli tomu, že bankovú činnosť vykonávali v transformujúcej sa ekonomike so zlým stavom. Táto zlá ekonomická situácia vyplývala hlavne z rýchlej transformácie, ktorú si zvolili Česko a Slovensko ako za východiskovú situáciu pri prechode. V roku 1991 bol spustený Konsolidačný program I. V rámci tohto programu sa mali banky zbaviť časti zlých úverov tak, že ich previedli na Konsolidačnú banku, založenú ministerstvom financií v tom istom roku. Tento program bol ukončený v roku 1993. To však prinieslo iba malé pozitívum v bankovom sektore, keďže manažment bánk stále vykonával špekulatívne operácie. Tieto operácie opäť viedli z zvýšeniu zlyhaných úverov hlavne v malých bankách.

Česká národná banka rovnako stanovila aj minimálny objem kapitálu ktoré banky museli vlastniť a to 500 mil. CZK. Táto suma bola takmer tri krát vyššia ako tá ktorú požadovala Európska menová jednotka. Pre novo vznikajúce banky rovnako stanovili kapitálovú primeranosť požadovali minimálny rizikovo vážený kapitál 8%. Pre staré banky bolo garantované akési prechodné obdobie počas ktorého si banky svoju kapitálovú primeranosť mali postupne zvyšovať. Na konci roku 1991 sa ich kapitálová primeranosť mala pohybovať v hodnote 4,5% a o dva roky neskôr, čiže v roku 1993 to malo byť 6,5%. Finálny cieľ a to 8% sa mal dosiahnuť v roku 1996.²¹

²¹ Matoušek, R. 1998. The Czech Banking System in the light of regulation and supervision: Selected Issues. [online] [cit. 2016-12-11]. Dostupné na internete: <http://www.cnb.cz/en/research/research_publications/mp_wp/download/a-wp5-98.pdf>.

Podobne ako na Slovensku, aj v Česku zaznamenali v prvých rokoch samostatnej republiky výrazný nárast bánk, počtu pracovníkov v bankách, úverov a aj vkladov. Uskutočňovala sa aj postupná privatizácia a reštrukturalizácia bánk. Ako prvé boli privatizované Česká štátna sporiteľňa a Investičná banka.

Hlavné dôvody privatizácie boli²²:

- odstránenie konkurenčnej výhody ktoré mali banky v štátnom vlastníctve,
- zrušenie postavenia štátu ako hlavného akcionára v bankách,
- zvýšenie efektívnosti bánk.

V českom bankovníctve mali hlavne malé banky veľké finančné problémy. Tieto problémy, boli spôsobené vysokým počtom zlyhaných úverov a vyžiadali si krach viacerých bánk, ako napríklad Českej banky. Ako už bolo spomínané skôr, banky sa stále nepoučili z Konsolidačného programu I a objem zlyhaných úverov narastal. Preto ČNB prišla s Konsolidačným programom II v roku 1995. Toto opatrenie malo za následok očistenie bankového sektora, hlavne of malých a stredných bánk.

Po prvých rokoch chaotického bankovníctva sa v roku 1997 situácia začala pomaly upokojsovať a postupne dochádzalo k znižovaniu počtu bánk a ich zahraničných pobočiek. český bankový systém bol dvojstupňový a tvorený univerzálnymi bankami na špeciálnymi bankami na čele s Českou národnou bankou.²³

Od roku 1996 sa v bankovníctve stabilizoval objem úverov a aktív k HDP. Klesajúci trend zaznamenal hlavne objem poskytnutých úverov domácnostiam a firmám. Hlavným dôvodom tohto stavu bola zmena prístupu bánk k úverovej politike, ktorá bola spôsobená vážnymi problémami dlžníkov z korporátnej sféry. Od tohto roku sa začala zlepšovať aj kapitálová primeranosť všetkých bánk, ktorá bola stanovená na 8 percent.

Transformácia českého bankového sektora bola zavŕšená privatizáciou veľkých bánk v rokoch 1998 až 2001. Do roku 1998 mal štát stále najvyšší podiel vlastníctva v štyroch najväčších bankách. Tieto štyri najväčšie banky boli Komerční banka, Česká sporiteľňa, Investičná banka a Československá obchodná banka. Nová vládna strana bola veľmi skeptická voči kupónovej privatizácii ktorá do roku 1998 prebiehala v Česku a preto

²² REVENDA, Z. 2011. *Centrálni bankovníctvi*. Praha : Management Press, 2011.s.458. ISBN 978-80-7261-230-7.

²³ DVOŘÁK, P. 1996. *Bankovníctví*. Praha : VŠE, 1996. s.12. ISBN 80-7079-079-2.

implementovala nový ekonomický program, ktorý podporil privatizáciu. V roku 2001 už tieto najväčšie banky boli vo vlastníctve zahraničných bánk.²⁴

Noví vlastníci 4 najväčších bánk v Česku boli z Belgicka, Francúzska a Rakúska. Zahraničný kapitál taktiež hral významnú úlohu v malých a stredných bankách. Na konci roku 2001 mal majoritný podiel zahraničný kapitál v siedmich stredne veľkých bankách a štyroch malých bankách. Zahraniční investori držali asi 70% celkového kapitálu v českých bankách, čo bolo o 15,5 % viac ako v predchádzajúcom roku. Štát bol vlastníkom kapitálu iba v dvoch bankách, ktoré sa angažovali vo vládnych programoch. Tento rastúci podiel zahraničia na českých bankách je viditeľný aj pri pohľade na celkové aktíva bánk. Zahraniční investori držali 94,2% celkových aktív.²⁵

Za obnovením ekonomiky, ktoré sa začalo v roku 1999 a pokračovalo aj v roku 2000 stál štát, ktorý podporoval posilnenie kapitálu v bankách a zníženie objemu zlých úverov. Pre české bankovníctvo bola prínosom privatizácia veľkých bánk, ktorá sa ukázala aj na celkovej výkonnosti českých bánk. Bremeno zo zlyhaných úverov sa začalo rapídne znižovať po roku 2000 a v roku 2003 sa pohybovalo na 6%.

Česká republika spolu s Európskou úniou v roku 1998 vypracovali dokument Prístupové partnerstvá a začala sa pripravovať na začlenenie do Európskej únie. Rok 2004 bol významným rokom pre Česko ako aj pre bankový sektor, pretože sa stali členom Európskej únie. Po vstupe do tohto spoločenstva sa Česká národná banka stala členom Európskeho systému centrálnych bánk.²⁶

Finančná kríza z roku 2008 sa na českom bankovom trhu objavovala postupne. Najvýraznejšia zmena, ktorá zasiahla bankový sektor, bol pokles likvidity. Peniaze rástli na hodnote a české banky nemali ochotu financovať akékoľvek projekty. Avšak po kríze si skoro všetky banky svoje hospodárske výsledky zlepšili, výnimkou však bola ČSOB.

²⁴ BÁRTA, V. – SINGER, M. 2006. The banking sector after 15 years of restructuring: Czech experience and lessons. [online] [cit. 2016-16-12]. Dostupné na internete: <<http://www.bis.org/publ/bppdf/bispap28k.pdf>>.

²⁵TUMA, Z. 2002. Banking sector development in the Czech Republic. [online] [cit. 2016-16-12]. Dostupné na internete: <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/en/public/media_service/conferences/speeches/download/tuma_200212_vien.pdf>.

²⁶ POLOUČEK, S. 1999. *České bankovníctví na přelomu tisíciletí*. Ostrava - Zábřeh : Ethics, 1999. s. 9. ISBN 80- 238-3982-9.

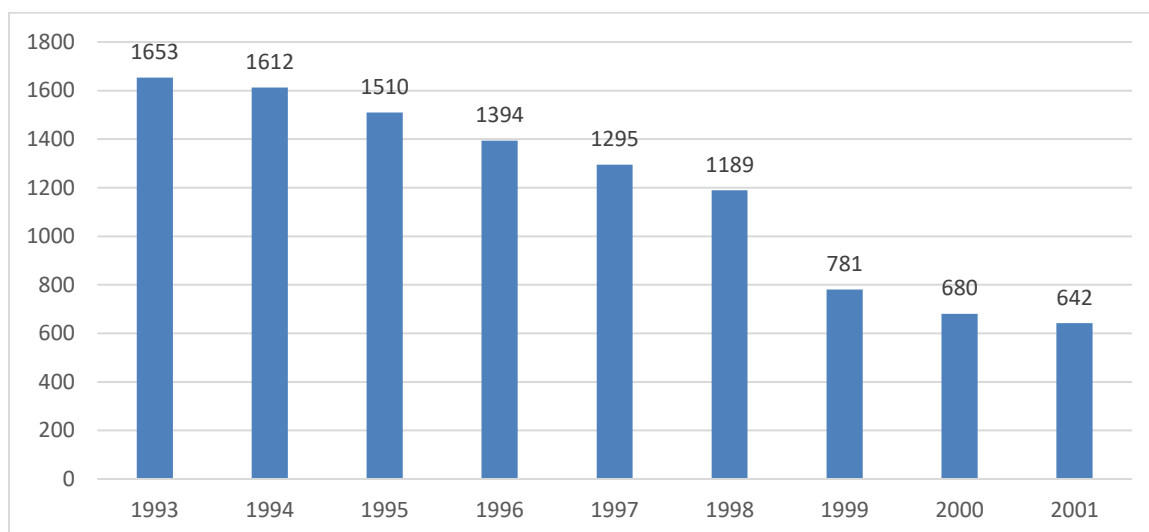
1.4. Reštrukturalizácia bankovníctva v Poľskej republike

Poľský program obnovy bol navrhnutý tak, aby dosiahol čo najlepšie výsledky a všetky ciele, ktoré boli stanovené. Vláda sa rozhodla reštrukturalizovať a tak isto sa vysporiadať aj s mnohými problémami, ktoré mali banky. Reforma bankového sektora sa začala ešte počas komunistického režimu. V roku 1998 Poľsko prechádzalo podobne ako ostatné krajiny centrálnej Európy, z centralizovaného hospodárstva na trhové hospodárstvo. V januári roku 1989 boli parlamentom prijaté 2 nové pravidlá, a to že Poľská národná banka sa stane centrálnou bankou a komerčné aktivity budú prevádzkované deviatimi novovzniknutými bankami.²⁷

História poľského bankového sektora nie je príliš dlhá, ale dynamická. Počas ekonomickej transformácie muselo prísť k zmene mnohých vecí. Tieto zmeny boli náhle a niektoré štádia finančného vývoja boli preskočené. Poľské banky pred prijatím Bankového zákona mohli poskytovať služby vo forme štátnej banky, akciovej banky a kooperujúcej banky. Po prijatí tohto zákona, bolo povolené aj zahraničným bankám vstúpiť na poľský trh a poskytovať svoje služby. Počet bánk v poľskom bankovom sektore rapídne narastal od roku 1989 až po rok 1993. Na nasledujúcom grafe je zobrazený vývoj v sektore od roku 1993 kedy sa počet bánk začal znižovať. V prvých rokoch tento počet rapídne rástol aj vďaka tomu že bariéry vstupu na trh boli relatívne nízke. Poľsko sa tak snažilo zvýšiť počet bánk mimo vlastníctva štátu a zvýšiť konkurencieschopnosť medzi bankami.

²⁷ BALCEROWICZ, E. - BRATKOWSKI, A. 2001. Restructuring and Development of the banking sector in Poland. [online] [cit. 2016-21-12]. Dostupné na internete: <http://www.case-research.eu/upload/publikacja_plik/RC44.pdf>.

Graf č. 3 Počet bánk s bankovou licenciou v PL od roku 1993 do roku 2001

Zdroj: vlastné spracovanie podľa NBP

Na začiatku 90. rokov počet inštitúcií, ktoré poskytovali finančné služby rapídne rástol. Avšak malý záujem zo strany zahraničných investorov spôsoboval iba veľmi ťažkú a pomalú privatizáciu bankového sektora. Možnosť privatizácia zo strany zahraničných investorov sa v tomto období zdala ako veľmi vzdialená budúcnosť. Aby sa zvýšil prílev kapitálu zo zahraničia, bola výška kapitálovej primeranosti nastavená veľmi nízko.

Tieto nízke požiadavky na získanie licencie a zlé výsledky poľského bankového sektora do roku 1992 prinútili Poľskú národnú banku (NBP), aby sprísnila podmienky vstupu. Preto sa zvýšila požiadavka na výšku minimálneho kapitálu, ktorá bola nastavená na 5 ECU, čo bola najnižšia povolená hranica v EÚ. Aj napriek tomu bankovú licenciu nezískal každý, kto splnil požiadavky na kapitál. Zahranične banky pri získaní licencie museli súhlasiť s tým, že ak sa súkromná tuzemská banka ocitne v tiesni pomôžu jej.

Najhoršia situácia v bankovom sektore sa ukázala v rokoch 1993 a 1994. To prinútilo NBP vydať ďalšie požiadavky k reštrukturalizácii bankového sektora. Medzi reakcie centrálnej banky na túto krízovú situáciu bolo sprísnenie licenčnej politiky a do určitej miery aj nútenie zahraničných investorov k prevzatiu problémových bánk. Obmedzením počtu licencií NBP očakávala aj stabilizáciu a zvýšenie bezpečnosti bankového sektora a tak isto aj zvýšenie kapitálu bánk. Štátne authority, si boli vedomé toho, že domáce banky nemajú toľko skúsenosti a ani technické či personálne vybavenie, aby sa mohli konkurovať západoeurópskym bankám. Preto sa zaviedla takzvaná ozdravná perióda, ktorá mala slúžiť

ako príležitosť pre domáce banky aby si navýšili svoj trhový podiel. Základným nástrojom na posilňovanie domáceho bankového sektora boli fúzie a akvizície bánk.²⁸

Hlavným zdrojom problémov, v bankovom systéme na začiatku 90. rokov, neboli novo vzniknuté súkromné banky ale hlavne veľké štátne banky. To bolo spôsobené vysokým bremenom zlého úverového portfólia, ktoré zdedili štátne banky po predchádzajúcom režime. Zlý stav úverového portfólia zapríčinili štátom vlastnené podniky, ktoré mali problémy na čas splácať svoje úvery. Problém štátnych bánk sa zviditeľnil v roku 1991 kedy zlé úvery tvorili 34,8% z celkových úverov. Poľsko čelilo vážnej bankovej kríze.²⁹

Na riešenie ťažkej situácie štátnych bánk, ktoré mali zlé úverové portfólia vláda prijala zákon ktorý sa nazýval aj „reštrukturalizačný“. Po prijatí tohto zákona sa štátna pokladnica stala spolu zodpovedná za zlé úverové portfólia. V roku 1992 banky prijali prvú pomoc od štátnej pokladnice a to vo forme reštrukturalizačných dlhopisov. Dlhopisy mali zabezpečiť zvýšenie kapitálu bánk a pomôcť im si postupne vytvoriť potrebné rezervy na účely nesplatených úverov. Tieto dlhopisy boli vydávané v štyroch sériách a mali byť nápomocné desiatim bankám. Tento program značne pomohol poľskému bankovému sektoru a ich výsledky sa postupne začali zlepšovať.

Po tom čo sa skončila reštrukturalizácia sa mohla začať postupná privatizácia bankového sektora. V Poľsku sa táto privatizácia zameriavala hlavne na 9 najväčších bánk vlastnených štátom. Vláda sa snažila dosiahnuť hlavne tieto ciele:

- udržiavať väčšinové poľské vlastníctvo bánk, oproti zahraničnému,
- vytvárať zisk pre štátnu pokladnicu,
- posilniť domáci bankový sektor, aby dokázal čeliť zahraničným bankovým sektorom,
- kapitalizovať novo vytvorené penzijné fondy, aby slúžili na sociálne účely.

Dve banky, ktoré mali výborné finančné výsledky a silný manažment, boli privatizované ešte v prvých rokoch reštrukturalizácie. Prípravy na privatizáciu bánk Wielkopolski Bank Kredytowy (WBK) a Bank Slaski (BSK) sa začali ešte v júli 1991. Menšia z nich WBK bola privatizovaná ešte v marci roku 1993 a BSK v decembri. Na

²⁸ SYLWESTER, K. 2013. Consolidation of the banking sector in Poland in 1989-2013 in comparison with the structural changes of the banking sector in the USA and the EU. [online] [cit. 2017-03-01]. Dostupné na internete: <https://ssl.nbp.pl/publikacje/materialy_i_studia/166_en.pdf>.

²⁹ PAWLIKOWSKI, A. – SERWA, D. 2007. The Costs of Banking Sector Restructuring in Poland. In Financial Markets and Institutions. [online]. 2007, vol. 38, no. 8-9 [cit. 2017-05-01]. Dostupné na internete: <http://bankikredyt.nbp.pl/home.aspx?f=/content/2007/2007_08_09_pl.html>. ISSN 0137-5520.

proces privatizácie obe banky vydali nový podiel akcií, ktoré boli uvedené na burzu. V roku 1995 boli privatizované ďalšie banky a to Bank Priemyzslowo-Handlowy a Bank Gdanski.

Potreba finančnej reštrukturalizácie mala za následok výrazné omeškanie a spomalenie implementácie privatizačného programu. Program bol navrhnutý tak aby 9 komerčných bánk, ktoré vlastnil štát boli sprivatizované do konca roka 1996. Po tomto kroku sa malo pokračovať v privatizácii špecializovaných bánk. Ďalšie dôvody omeškania privatizácie boli napríklad nedostatok záujmu medzi kľúčovými investormi a ich nezáujem o participáciu v privatizačnom procese alebo to, že veľký podiel akcií na Varšavskej burze tvorili akcie bánk a nebol tam žiaden dopyt po týchto akciách v zahraničí.

Druhá vlna zmien v bankovom systéme začala v roku 1997 a môže byť prepojená s prijatím novej ústavy Poľskej republiky. Po vlne privatizácie sa začala vlna konsolidácie bankovníctva. Nová ústava vytvorila nový rámec pre makroekonomickú politiku a zakázala financovanie dlhov centrálnou bankou. Nastal presun z privatizácie na administratívnu konsolidáciu štátom vlastnených bánk. Poľsko a jeho bankový sektor sa v tomto období začali pripravovať aj na vstup do Európskej únie.

Oveľa nižší počet bánk v druhej polovici 90. rokov bol spôsobený prísnejšou politikou udeľovania bankových licencií. V auguste 1997 bolo upravené bankové právo, ktoré bolo prijaté a malo za úlohu zvýšiť dôveryhodnosť zahraničných investorov v poľský bankový systém. Veľké zahraničné investície v rokoch 1998 až 2002 výrazne zmenili vlastnícku štruktúru bankového sektora. Na konci roku 2002 70% aktív vlastnili zahraniční investori. V roku 2000 parlament prijal zákon podľa ktorého minimálny kapitál banky musel byť 300 000 eur. Aby banky splnili túto požiadavku začali sa zlučovať, od roku 1998 do roku 2000 bolo zaznamenaných niečo vyše 600 fúzií. Dôležitou úlohou pri zoskupovaní týchto bánk hralo aj znižovanie operačných nákladov. V tomto čase sa zvýšila aj výnosnosť a solventnosť bánk.³⁰

Bankový systém Poľska bol výrazne ovplyvnený aj vstupom krajiny do Európskej únie. Poľsko sa stalo súčasťou jednotného Európskeho bankového systému. Kreditné inštitúcie, ktoré mali licenciu na poskytovanie svojich služieb v ktoromkoľvek štáte EÚ po vstupe Poľska do tohto zoskupenia mali voľnú cestu v poskytovaní svojich služieb aj na území tejto krajiny.

³⁰ SYLWESTER, K. 2013. Consolidation of the banking sector in Poland in 1989-2013 in comparison with the structural changes of the banking sector in the USA and the EU. [online] [cit. 2017-03-01]. Dostupné na internete: <https://ssl.nbp.pl/publikacje/materialy_i_studia/166_en.pdf>.

Zlepšenie situácie v Poľskom bankovom systéme po reštrukturalizácii a privatizácii si môžeme všimnúť aj na miere znižovania počtu zbankrotovaných bánk. V rokoch 1993 až 1994 v Poľsku zbankrotovalo asi 33 bánk. V nasledujúcom roku sa situácia ešte zhoršila a počet bankrotov sa vyšplhal na 57. V rokoch 1996 až 1997 situácia stále nebola najlepšia a bankrot postihol 36 bánk. Od roku 1998 do roku 2014 v poľskom bankovom systéme nebol zaznamenaný ani jeden bankrot.³¹

Bankový systém si počas globálnej krízy v rokoch 2008-2009 viedol relatívne dobre. Kapitálová primeranosť bánk síce poklesla ale bankový systém v celku mal aj naďalej dostatok kapitálu. Avšak kreditné riziko sa v tomto období mierne zvýšilo. Neistota v bankovom systéme sa prejavila aj na medzibankovom trhu a to v zníženej aktivite. Nárast ekonomickej aktivity v roku 2010 mal za následok aj postupné oživenie a ozdravenie bankového sektora.

1.5. Reštrukturalizácia bankovníctva v Maďarskej republike

Maďarská národná banka (MNB), ako ju dnes poznáme, si v roku 1948 bola stanovená ako monopolná banka na všetky kreditné funkcie v krajine. Tento rok sa považuje aj za rok založenia maďarského bankového systému. Aj napriek tomu, že MNB mala monopol medzi bankami stále bola obmedzovaná v niektorých kreditných alokáciách ako napríklad v prijímaní vkladov a v obchodovaní so zahraničím.

Maďarsko bolo lídrom medzi stredoeurópskymi krajinami v bankových reformách. Vláda začala bankovú reformu ešte pred zmenou politického režimu. V skorých 80tych rokoch maďarský parlament povolil zahraničným bankám vykonávať operácie, aj napriek tomu, že zahraničné banky konkurovali domácim bankám. Centralizovaný monobankový systém bol nahradený dvojestupňovým bankovým systémom a Maďarská národná banka prevzala úlohu centrálnej banky. Nová centrálna banka mala za úlohu vykonávať monetárnu politiku, zahrňajúcu stanovovanie úrokových sadzieb a bola poverená aj dohľadom nad celým bankovým sektorom.

V roku 1989 keď bola novo zvolená demokraticky vládnuca strana, bankový sektor v Maďarsku bol viac decentralizovaný ako v ostatných socialistických krajinách v strednej Európe. Demokratická vláda stanovila začiatok trhovo orientovanej ekonomike v roku 1991.

³¹ ALIŇSKA, A. – SZELAGOWSKA, A. 2015. Determinants of stability and development of the cooperative banking sector in Poland. [online] [cit. 2017-06-01]. Dostupné na internete: <<http://www.euricse.eu/wp-content/uploads/2015/09/Alinska-Szel%20C4%85gowska.pdf>>.

To si vyžadovalo aj to, že banky museli splňať minimálnu kapitálovú požiadavku vo výške 8%. V tomto období malo niekoľko z veľkých bánk problémy ohľadom zlyhaných úverov, čo sa odrazilo aj na HDP štátu. Po menej ako roku prišla vláda z ozdravným programom pre banky, ktoré trpeli zlyhanými úvermi. Tento program dovoľoval bankám aby svoje zlyhané úvery a dlhy previedli do štátnych dlhopisov známych aj ako konsolidačné dlhopisy. V konečnom výsledku 14 bánk využilo túto možnosť a celková hodnota zlyhaných úverov sa vyšplhala na 105 miliárd forintov. Tento krok pomohol odstrániť položku zlyhaných úverov zo súvah bánk avšak nezabezpečil nový kapitál pre tieto banky. Ďalšia iniciatíva štátu bola preto kapitalizácia 9 štátnych bánk aby dosiahli požadovanú 8% hranicu kapitálovej primeranosti. To poukázalo iba na to, že v krajine sa musí začať s privatizáciou bánk.³²

Maďarská banka už v roku 1987 dovoľila vznik akciových bánk na ich území, avšak majiteľmi bol stále štát. V roku 1989 bola predstavená nová banková reforma, ktorá nariaďovala vytvorenie dvojstupňovej bankovej sústavy. V Maďarsku preto vláda predstavila tri nové banky, ktoré prevzali niektoré z vlastností centrálnej banky. Bankový sektor ostal značne fragmentovaný, keďže sa tam nachádzalo veľa špecializovaných bánk. Počiatočné požiadavky na novo vznikajúce banky boli veľmi nízke v tomto období keďže vláda sa snažila zvyšovať konkurenčné prostredie. Tento cieľ však nebol splnený a novovzniknuté banky neskôr spôsobili ešte veľa problémov. Banky v krátkom čase začali mať veľké problémy s likviditou. V roku 1991 bol prijatý zákon, ktorý dovoľoval zahraničným bankám vlastniť viac ako 10% kapitálu v bankách.

V roku 1992 keď niektoré štátom riadené banky boli značne podkapitalizované, bolo pre vládu jasné, že reštrukturalizácia bankového systému sa ďalej nedá odkladať. S konsolidáciou sa začalo na konci roku 1992. Na začiatku nebolo presne stanovené či konsolidácia bude mať formu „upratovania portfólií“ alebo sa úverové portfólia presunú na inú inštitúciu, ktorá bude zodpovedná za upratanie zlyhaných úverov. Prvým krokom pre banky, ktoré mali kapitálovú primeranosť nižšiu ako 7% bolo vymeniť pôžičky za štátne dlhopisy. Vláda potom následne predala časť úverov Maďarskej rozvojovej banke. Aj napriek týmto pokusom očistiť úverové portfólia bánk, objem klasifikovaných pôžičiek stále rástol a dosiahol 30%. V roku 1993 sa preto prijali nové opatrenia na očistenie bánk od

³²HASSAN, I. – MARTON, K. 2003. Development and efficiency of the banking sector in a transitional economy: Hungarian experience. In Journal of Banking & Finance.[online]. 2003, vol. 27, no. 1 [cit. 2017-12-01]. Dostupné na internete: <<http://ebook.nscpolteksby.ac.id/files/Ebook/Journal/2015/Banking%20and%20Finance/Vol.%2027/Volume%2027%20Issue%2012/Development%20and%20efficiency%20of%20the%20banking%20sector%20in%20a%20transitional%20economy%20Hungarian%20experience.pdf>>. ISSN 2249–2271.

zlyhaných úverov. Banky vydali nové akcie a vláda ich odkúpila za vydané dlhopisy. Tento krok bol úspešný a počet zlyhaných úverov v bankách začal klesať.

V druhej polovici 90. rokov, sa podiel zahraničného kapitálu na celkovom kapitále bánk stále zvyšoval avšak vláda sa stále snažila udržiavať si väčšinový podiel v bankách. Politika vlády odrádzala zahraničných investorov od participácie v privatizácii, hlavne v prvých rokoch. V 1996 vláda dodatočne liberalizovala bankové právo aby tak podporila vstup zahraničných investorov na maďarský trh. Pri rokovaniach so zahraničnými investormi vláda bola flexibilná a udržiavala si liberálnu pozíciu pri stanovovaní podmienok privatizácie.

Vláda nariadila privatizáciu štátom vlastnených bánk, čo bolo posledným krokom v posilnení a v stabilizovaní bankového sektora. Pri formulovaní stratégie privatizácie bolo nariadené, že banky by sa mali predat' strategickým partnerom, ktorý sú schopný dodať kapitál, technológiu a know-how. V praxi to znamenalo predat' maďarské štátne banky zahraničným bankám. Rastúca prítomnosť zahraničných investorov nebol iba výsledkom privatizácie. Maďarsko praktizovalo liberálnu politiku licencií ktorá viedla k tomu že bankový sektor sa stal takzvanou „zelenou lúkou“. Dnes je nespochybniteľné že privatizácia a stabilizácia bankového sektora stoja za dnešnou vysokou kapitálovou primeranosťou maďarských bánk. Prítomnosť zahraničných bánk bola hlavným faktorom aj pri zvyšovaní kvality a variability nových bankových produktov. Veľká konkurencia v tomto sektore spôsobila aj pokles úrokov pri poskytovaní pôžičiek z 8% na 3%.

Privatizáciu maďarských bánk charakterizujú dve hlavné veci. Prvá je tá, že veľké maďarské banky boli privatizované blokmi vydaných akcií, ktoré boli ponúknuté zahraničným investorom. Druhá je, že maďarská vláda zakázala úpravu cien akcií v závislosti od profilu banky a jej očakávaných výnosov. Privatizácia bola realizovaná hlavne zvyšovaním kapitálu, keďže sa vydávali nové akcie a predávali zahraničným investorom. Prvým výrazným krokom privatizácie maďarského sektora bolo postupné odpredávanie Maďarskej zahraničnej obchodnej banky v roku 1994. Privatizácia maďarských bánk sa skončila v roku 1997. V tomto čase štát kapitál štátu v bankách poklesol o 21% a kapitál zahraničných investorov vzrástol o viac ako 60%.

Štúdiá o procese od centrálne plánovanej ekonomiky k trhovej v maďarskom bankovom systéme, hovorí o tom že banky, ktoré mali zahraničný kapitál boli menej zasiahnuté ako domáce banky. Medzi zahraničnými inštitúciami a bankami, ktoré prešli akvizíciou sa prejavovala nižšia neefektívnosť. Maďarský trh predstavoval pre zahraničné

banky výhodné miesto kde mohli preniesť svoje komparatívne výhody do nižších nákladov, spôsobených neefektívnosťou.³³

S určitosťou sa dá povedať, že bankový sektor si oproti prvej polovici 90. rokov výrazne polepšil. Výsledky maďarského bankového sektora boli porovnateľné s inými európskymi krajinami. Výnosnosť bánk bola po privatizácii a reštrukturalizácii uspokojivá a ROA sa pohybovala v rozmedzí 1-2%. Zahraničné banky, ktoré v tomto období začali podnikáť aj na území Maďarska dosahovali stále lepšie výsledky ako banky, ktoré boli sprivatizované. Takisto nastalo zlepšenie aj v počte zlyhaných úverov, ktoré poklesli pod 2 percentá, žiadna iná stredoeurópska krajina nedosiahla tak dobrý výsledok.³⁴

Podobne ako Poľsko, Česko a Slovensko aj Maďarsko sa v roku 2004 stalo členom Európskej únie. Kríza z roku 2008 bankový sektor v Maďarsku príliš nezasiahla, keďže tento systém nemá priame prepojenie na Americký bankový trh. Bankový sektor bol aj naďalej dostatočne kapitalizovaný a výnosný.

1.6. Bilancia komerčných bánk

Belás definuje bilanciu komerčných bánk ako výsledok špecifickej činnosti. Na strane pasív prevažujú cudzie zdroje, ktoré sme získali od domácností pomocou vkladov, nad vlastnými zdrojmi. Vklady tvoria až 95% celkových pasív, pričom vlastný kapitál iba 5%. Vklady sú využívané na podnikanie banky, ktorá obchoduje na vlastné riziko a snaží sa o maximalizáciu pomeru celkových aktív k vlastnému kapitálu.³⁵

Horvátová o súvahe hovorí, že predstavuje nielen prehľadnú ale aj usporiadanú formu majetku, čiže aktív a zdrojov ich financovania, čiže pasív. V súvahe je zakotvený princíp vyrovnanosti, čo znamená, že aktíva a pasíva sa rovnajú. Inými slovami majetok sa musí rovnať zdrojom financovania banky. Pasíva teda predstavujú zdroje, ktoré vieme ďalej použiť na vytváranie zisku.³⁶

³³ HASSAN, I. – MARTON, K. 2003. Development and efficiency of the banking sector in a transitional economy: Hungarian experience. In Journal of Banking & Finance.[online]. 2003, vol. 27, no. 1 [cit. 2017-12-01]. Dostupné na internete: <<http://ebook.nscpolteksby.ac.id/files/Ebook/Journal/2015/Banking%20and%20Finance/Vol.%2027/Volume%2027%20Issue%2012/Development%20and%20efficiency%20of%20the%20banking%20sector%20in%20a%20transitional%20economy%20Hungarian%20experience.pdf>>. ISSN 2249–2271.

³⁴ VÁRHEGYI, É. 2002. Hungary's banking sector: achievements and challenges. In EIB Papers. [online]. 2002, vol. 7, no. 1 [cit. 2017-15-01]. Dostupné na internete: <<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/44814/1/351902155.pdf>>. ISSN 0257-7755.

³⁵ BELAS, J. a kol. 2010. *Management komerčných bánk, bankových obchodov a operácií*. 1. vyd. Žilina : Georg Žilina, 2010. s. 28. ISBN 978-80-89401-18-5.

³⁶ HORVATOVÁ, E. a kol. 2009. *Bankovníctvo*. Žilina : GEORG, 2009. s.141. ISBN 978- 80-89401-03-1.

Ľavá časť bilancie je zameraná na aktíva, ktoré predstavujú využitie zdrojov. Banka na strane aktív vystupuje ako veliteľ, na druhej strane sú klienti, ktorý vystupujú ako dlžníci. Aktíva sú v súvahe usporiadané na základe likvidity, ziskovosti a rizikovosti. Prvé položka v súvahe je pokladnica, ktorá je maximálne likvidná, nízko riziková a má ponúka nízky výnos. Pravá časť bilancie je zameraná na pasíva, ktoré predstavujú získane zdroje banky. Banky tu vystupujú ako dlžníci a klienti ako veritelia. Pri pasívnych operáciách sa banka snaží získať zdroje na financovanie aktívnych obchodov a optimálnu štruktúru pasív.

Tabuľka č. 1 Bilancia komerčnej banky

Súvaha komerčnej banky	
Aktíva	Pasíva
Pokladničná hotovosť	Prijaté vklady a úvery: <ul style="list-style-type: none"> • Zdroje poskytované CB • Prostriedky prijaté bankami od iných úverových inštitúcií • Vklady klientov
Poskytnuté úvery a vklady: <ul style="list-style-type: none"> • Vklady a úvery v CB • Vklady a úvery v iných úverových inštitúciách • Úvery poskytnuté klientom 	Emitované neobchodovateľné dlhové cenné papiere
Neobchodovateľné dlhové cenné papiere	Emitované ostatné dlhové cenné papiere
Ostatné dlhové cenné papiere	Kapitál
Podielové listy	rezervy
Akcie a majetkové účasti držané v banke	Ostatné pasíva <ul style="list-style-type: none"> • Záväzky banky • Záporná reálna hodnota derivátov • Rozdiely v oceňovaní
Stále aktíva	
Ostatné aktíva <ul style="list-style-type: none"> • Zlato, drahé kovy • Kladná reálna hodnota derivátov • Pohľadávky banky • Zásoby • Rozdiely v oceňovaní 	

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Černoorský. J. 2011, s. 205

1.7. Vybrané pomerové ukazovatele

1.1.1 Ukazovatele štruktúry bilancie komerčnej banky

Pomocou tejto skupiny ukazovateľov môžeme získať celkový obraz o finančnej rovnováhe banky. Analýza vyplýva zo statického pohľadu na bilanciu aktív a pasív. Vyjadruje určité postavenie skupiny bankových aktív alebo pasív pri pohľade na celkovú štruktúru bilancie. Pri medzibankovom porovnávaní nám umožňujú spájať banky do skupín podľa rovnakého podnikateľského zamerania a tak nám pomáhajú zvyšovať objektivnosť skúmania.³⁷

Hlavným prínosom týchto ukazovateľov je to, že zvyšujú vypovedaciu schopnosť a objektivitu a tak nám umožňujú porovnávať banky, ktoré majú rovnaké zameranie. Druhým prínosom je určovanie rovnováhy medzi zložkami aktív a pasív, čo nás privádza k zaistovaniu likvidity banky.³⁸

Najviac využívané podielové ukazovatele štruktúry bilancie sú:

- **Podiel záväzkov voči klientom k celkovým pasívam banky**

$$Sz = \frac{\text{Záväzky voči klientom}}{\text{Celkové pasíva}} \times 100$$

Predchádzajúci ukazovateľ je zameraný na stranu pasív a môžeme ho aj špecifikovať, a to na základe záväzkov a ich časovosti, odvetvia alebo typu klientov.

- **Podiel pohľadávok voči klientom k celkovým aktívam banky**

$$Sú = \frac{\text{Pohľadávky voči klientom}}{\text{celkové aktíva}} \times 100$$

Tento ukazovateľ na rozdiel od predchádzajúceho sa zameriava na stranu aktív a hovorí nám o pomere celkových pohľadávok voči klientom k aktívam banky. Tieto pohľadávky môžu byť taktiež klasifikované na základe typu klienta odvetvia či času splatnosti. Okrem iného nám tento ukazovateľ indikuje riziko, ktoré vyplýva z koncentrácií investícií a podnikateľské zameranie banky. Ak je tento ukazovateľ nízky banka má buď iné

³⁷ VYBÍHAL, V. K možnostem uplatnění poměrových ukazovatelů při hodnocení výsledků podnikatelské činnosti bank (I). In Finance a Úvěr. [online]. 1995, roč. 45, č. 1 [cit. 2017-20-01]. Dostupné na internete: <http://journal.fsv.cuni.cz/storage/43_199501vv.pdf>. ISSN 0015-1920.

³⁸ KAŠPAROVSKÁ, V. a kol. 2006. *Řízení obchodních bank*. Vybrané kapitoly. Bratislava : C.H.BECK, 2006. s.234. ISBN 80-7179-381-7.

podnikateľské zameranie ako zvyšok sektora alebo sa jej nedarí v predaji ponúkaných produktov na trhu. Pri príliš vysokej úrovni to naopak znamená že sa banka príliš zameriava na určitý druh obchodov a málo diverzifikuje riziko.³⁹

1.7.1. Kapitálová primeranosť

Dôveryhodnosť a silu finančnej inštitúcie môžeme vyjadriť aj pomocou kapitálovej primeranosti. Základná myšlienka tohto ukazovateľa spočíva v tom, že budúce straty, ktoré môžu byť banke spôsobené a sú súvisiace s dnešnými rizikami by mali byť kryté z vlastných zdrojov subjektu. Budúce straty banky majú byť kryté iba z vlastných zdrojov spoločnosti a klienti by tieto straty pocítiť nemali. Čím banka viac zvyšuje svoju kapitálovú primeranosť tým vyššiu bezpečnosť to pre klientov znamená. Na druhej strane však pre finančnú inštitúciu znamená znižovanie ziskov, ktoré budú použité na vytvorenie potrebného kapitálu.⁴⁰

Celková kapitálová požiadavka podľa bazilejského výboru vyzerá nasledovne:

$$CKP = KP_{Tier1} + KP_{Tier2} + KKV + PV + KSDB$$

CKP- Celková kapitálová požiadavka

KP_{Tier1} - kapitálová požiadavka Tier1

KP_{Tier2} - kapitálová požiadavka Tier2

KKV- kapitálový konzervatívny vankúš

PV- proticyklický vankúš

KSDB- kapitál vyhradený pre systémovo dôležité banky

Základný kapitál Tier I je tvorený upísaným a splateným kapitálom vo forme prioritných akcií, ďalej tam patria ážiové fondy, nerozdelený zisk a vybrané druhy CP. Kapitálový konzervatívny vankúš by mal byť vo výške 2,5% a má banke zabezpečiť pripravenosť na nepriaznivé udalosti. Proticyklický vankúš má za úlohu dosiahnuť lepšiu

³⁹ KAŠPAROVSKÁ, V. a kol. 2006. *Řízení obchodních bank*. Vybrané kapitoly. Bratislava : C.H.BECK, 2006. s.235. ISBN 80-7179-381-7.

⁴⁰ ZIMKOVÁ, E. 2009. *Bankovníctvo*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2009. s.263 ISBN 978-80-8083-873-7.

ochranu bankového sektora pri nadmernom náraste celkových úverov. Tvorba tohto vankúša však nie je povinná a vyžaduje sa iba v krajinách kde sa vyskytne nadmerný rast úverov. Poslednou novinkou v rámci kapitálových požiadaviek je kapitál vyhradený pre systémovo dôležité banky. Systémovo dôležité banky sú významné finančné inštitúcie, ktoré majú byť schopne absorbovať nečakané straty.⁴¹

Kvalita kapitálu je chápaná ako spôsobilosť a možnosť⁴²:

- absorpcie straty bez ohrozenia funkčnosti banky pri realizácii rizík banky,
- zabezpečovanie zdrojov krytia,
- zabezpečovanie flexibility pri realizácii platieb,
- zabezpečovanie primeranosti kapacity zdrojov,
- a to v zmysle národnej aj európskej legislatívy.

1.7.2. Zisk a ziskovosť komerčnej banky

Základnou úlohou každej banky je dosiahnutie čo najvyššieho zisku, tento zisk predstavuje výsledok hospodárskej činnosti a slúži aj ako významný parameter pri posudzovaní výkonnosti bánk a bankového sektora. Rozdiel medzi nákladmi a výnosmi banky nám predstavuje zisk. Zisk je aj významnou motiváciou pre manažérov, personál či klientov banky.⁴³

Cieľom každej banky je maximalizácia zisku, a to sa dá dosiahnuť rôznymi spôsobmi ako napríklad využívaním lacnejších zdrojov, efektívnejším prevádzkovaním banky či znižovaním prevádzkových a personálnych nákladov. Banka sa môže zamerať na svoje aktíva a zisk zvyšovať napríklad pomocou reštrukturalizácie aktív. Na zvyšovanie zisku môže slúžiť nie len zvyšovanie výnosov ale aj znižovanie nákladov. Pri znižovaní nákladov sa môžeme zamerať na neúrokové a úrokové náklady.

Zisk banky môže byť vyjadrený aj ako rozdiel medzi úrokmi v úverov a úrokmi z vkladov. V súčasnosti však významnú časť zisku bánk tvoria poplatky, ktoré patria medzi

⁴¹SZPYRC, M. – NOVOTA, D. 2013. Bazilejské dohody o kapitáli a kapitálová primeranosť bánk v SR. In Biatic. [online]. 2013, roč. 21, č. 7 [cit. 2017-05-02]. Dostupné na internete: <http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2013/07-2013/06_biatec13_7_szpyrc.pdf>. ISSN 1335-0900.

⁴²KLÍMIKOVÁ, M. a kol. 2012. *Bankový manažment a marketing*. 1. vyd. Bratislava : IRIS, 2012. s. 148. ISBN 978-80-89238-63-7.

⁴³TKÁČOVÁ, D. a kol. 2009. *Finančné trhy a bankovníctvo*. Žilina : GEORG, 2009. s. 141. ISBN 978-80-89401-01-7.

neúrokové zdroje. Poplatky sa platia napríklad za vedenie účtu, výber prostriedkov či realizáciu platieb.⁴⁴

Základným ukazovateľ ziskovosti banky je čistý zisk, ktorý predstavuje rozdiel medzi celkovými nákladmi a výnosmi očistené o daň z príjmu. Čistý zisk má však sám o sebe veľmi nízku vypovedaciu schopnosť, keďže je to statický ukazovateľ je veľmi ťažké kvalifikovane zhodnotiť výkonnosť banky. Pre lepšie zhodnotenie konkurencieschopnosti a kvality riadenia banky alebo aj na predikciu vývoja je potrebné použiť dynamické hľadisko sledovaných premenných. Preto sa analýze banky nevyužíva iba čistý zisk ale aj ukazovatele ako je ROA a ROE. Ukazovatele sa porovnávajú z troch hľadísk a to zo statického, dynamického a porovnávania s konkurenciou.⁴⁵

1.7.3. Ukazovatele bankovej rentability

Pomocou rentability si vieme utvoriť hlavný obraz o efektívite podnikania banky. Ukazuje nám ako efektívne pracujeme zo zdrojmi v rámci finančnej inštitúcie. Rentabilita je taktiež schopnosť finančnej inštitúcie ako si vytvárať nové zdroje a tak dosahovať zisk.⁴⁶

Za najbežnejšie ukazovatele rentability môžeme považovať rentabilitu kapitálu, rentabilitu aktív a rentabilita tržieb. Každý z týchto ukazovateľov môžeme ďalej dekomponovať a dostaneme tým dielčie ukazovatele, pomocou ktorých vieme určiť ako nám jednotlivé položky ovplyvňujú základné ukazovatele. Vďaka dielčím ukazovateľom sme schopný zostaviť silné a slabé oblasti banky.⁴⁷

- **Rentabilita aktív**

$$ROA = \frac{\text{Čistý zisk po zdanení}}{\text{Priemerný stav aktív}} \times 100$$

Rentabilita aktív nám ukazuje koľko centov zisku prináleží na jedno euro aktív banky alebo finančnej inštitúcie. Vyjadruje aj mieru efektívnosti využitia aktív banky, pri dosahovaní zisku. Ak je hodnota ROA vyššia ako 175% banka dosahuje excelentné

⁴⁴ HORVATOVÁ, E. a kol. 2009. *Bankovníctvo*. Žilina : GEORG, 2009. s. 48. ISBN 978- 80-89401-03-1.

⁴⁵ KLIMIKOVÁ, M. a kol. 2012. *Bankový manažment a marketing*.1.vyd. Bratislava : IRIS, 2012. s. 69. ISBN 978-80-89238-63-7.

⁴⁶ RŮČKOVÁ, P. 2010. *Finanční analýza – 3. rozšířené vydání*. Praha : Grada Publishing a.s, 2010. s.105. ISBN 80-2473-308-0.

⁴⁷ HRDÝ, M. 2005. *Oceňování finančních institucí*. Praha : Grada Publishing a.s, 2005. s.84 . ISBN 80-2470-938-4.

výsledky, naopak ak je hodnota nižšia ako 75% je návratnosť aktív veľmi nízka.⁴⁸ Jednotlivé hodnoty rentability aktív si zhrnieme v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 2 Hodnoty ukazovateľa ROA a návratnosť aktív

Hodnoty ROA (%)	Návratnosť aktív
<0,75	Slabá
0,75-1,00	Pod štandardom
1,00- 1,25	Dobrá
1,25-1,75	Veľmi dobrá
>1,75	Výborná

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Ziegler K. 2005, s. 105

- **Rentabilita kapitálu**

$$ROE = \frac{\text{Čistý zisk po zdanení}}{\text{Priemerná hodnota vlastného imania}} \times 100$$

Ukazovateľ rentability aktív ma osobitný význam pre akcionárov banky pretože vyjadruje podiel vlastného imania na čistom zisku a hovorí o tom koľko centov čistého zisku nám prinesie jedno euro vloženého kapitálu akcionárov. ROE je najlepšie pozorovať aj spolu s ROA, pretože tento ukazovateľ v sebe zahŕňa aj špekulačný faktor a to že banka zvýši svoju hodnotu takže zvýši aj svoju zadlženosť. Vďaka tomuto ukazovateľovi taktiež vieme porovnávať výkonnosť v danom sektore.⁴⁹

Ak hodnotíme výkonnosť banky musíme brať do úvahy skutočnosť že samostatné ROA a ROE nemajú príliš vysokú vypovedaciu schopnosť. Pri samotnom posudzovaní jedného ukazovateľa dochádza k skresleniu výsledkov. Ak sledujeme iba ROE nevieme napríklad odhaliť situáciu keď má banka nedostatok kapitálu na pokrytie svojich rizík. ROA ako samostatný ukazovateľ nezahŕňa v sebe zohľadnenie špekulačného faktora na strane aktív a banka tak môže dosahovať vysoké hodnoty ROA spolu pri nízkych hodnotách ROE. Preto je potrebné sledovať ukazovatele ROA a ROE spoločne.⁵⁰

⁴⁸ KLIMIKOVÁ, M. a kol. 2012. *Bankový manažment a marketing*.1.vyd. Bratislava : IRIS, 2012. s. 70. ISBN 978-80-89238-63-7.

⁴⁹ BELAS, J. a kol. 2010. *Management komerčných bank, bankových obchodov a operácií*. 1. vyd. Žilina : Georg Žilina, 2010. s.132 . ISBN 978-80-89401-18-5.

⁵⁰ KLIMIKOVÁ, M. a kol. 2012. *Bankový manažment a marketing*.1.vyd. Bratislava : IRIS, 2012. s.71 . ISBN 978-80-89238-63-7.

Tieto ukazovatele sú prepojené do spoločného vzťahu nasledovne:

$$ROA = \frac{\text{Vlasný kapitál}}{\text{Celkový kapitál}} \times ROE$$

1.7.4. Podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch

S pojmom zlyhané úvery sa spája úverové riziko. To môžeme charakterizovať ako riziko straty pri zlyhaní partnera. Zlyhanie partnera nastáva ak nesplní svoje záväzky podľa podmienok zmluvy a tak spôsobí banke stratu z pohľadávky. Záväzky vznikajú pri úverových, obchodných a aj investičných aktivitách. V rámci finančných rizík sa toto riziko považuje za najstaršie.⁵¹

Výška zlyhaných úverov a ich podiel na celkových poskytnutých úveroch sú významné parametre, ktoré sú v bankách často sledované. Pri rastúcom podiele nesplácaných úverov sa v banke zvyšuje aj riziko ohrozenia jej činnosti. Preto aby sa banka vyhla takejto situácii pred každým poskytnutím úveru si preveruje a počíta bonitu svojho klienta. Banka má povinnosť na prijatie opatrení voči predchádzaniu vzniku strát a to tvorbou opravných položiek.

Zlyhané úvery a podmienky zlyhania upravuje §73 opatrenia NBS č. 4/2007, ktorý bol vydaný 17.marca 2007. Zákon upravuje vznik zlyhania úveru a dlžníka:⁵²

- banka usúdi, že dlžník si pravdepodobne nesplní voči nej alebo jej dcérskej prípadne materskej spoločnosti svoj záväzok, bez toho, aby prišlo napríklad k realizácii zabezpečenia,
- dlžník je v omeškaní s plnením svojim rozsahom významného záväzku voči banke alebo jej dcérskej prípadne materskej spoločnosti viac ako 90 dní.

⁵¹JÍLEK, J. 2000. *Finanční rizika*. Praha : GRADA Publishing, spol. s.r.o., 2000. s.173. ISBN 80-7169-579-3.

⁵² 121/2007 Z. z.: 2007 : § 73 opatrenia Národnej banky Slovenska č. 4/2007 o vlastných zdrojoch financovania bank a požiadavkách na vlastné zdroje financovania bánk a o vlastných zdrojoch financovania obchodníkov s cennými papiermi a požiadavkách na vlastné zdroje financovania obchodníkov s cennými papiermi.

2. Ciele práce

Hlavným cieľom diplomovej práce je špecifikovať problematiku bankovníctva v krajinách V4 a to prostredníctvom analýzy bankového sektora, ktorú budeme vykonávať pomocou kvantitatívnych a kvalitatívnych ukazovateľov. Na základe tejto analýzy, na záver stanovíme tendencie budúceho vývoja bankovníctva vo vybraných krajinách. Zmyslom tejto práce nie je len nadobudnutie poznatkov v súvislosti s bankovníctvom v daných krajinách ale aj objasnenie situácie na bankovom trhu vo vybraných krajinách.

K uskutočneniu primárneho cieľa diplomovej práce, sme si stanovili aj parciálne ciele, ktoré sú nasledovné:

- objasnenie podmienok vzniku dvojstupňového bankového sektora v krajinách V4;
- teoretické vymedzenie základných pojmov súvisiacich s analýzou;
- vplyv krízy na vybrané bankové ukazovatele;
- zhodnotenie vývoja a súčasného stavu bankového sektora vo vybraných krajinách;
- určenie trendu budúceho vývoja bankovníctva v krajinách V4.

V prvej kapitole využívame prvé dva stanovené parciálne ciele a to objasnenie podmienok vzniku dvojstupňového bankového sektora v krajinách V4 a teoretické vymedzenie základných pojmov súvisiacich s kvantitatívnou a kvalitatívnou analýzou. Hlavnou úlohou pri stanovovaní prvého parciálneho cieľa bolo oboznámenie čitateľa s podmienkami vzniku bankového sektora, problémami s ktorými sa banky v tomto období stretávali a rovnako aj riešeniami týchto problémov. Pre naplnenie druhého parciálneho cieľa sme zadefinovali teoretické vymedzenie základných pojmov súvisiacich s analýzou vybraných ukazovateľov, ktorú použijeme v štvrtej kapitole.

V tretej a praktickej časti sa zameriame na hlavný cieľ diplomovej práce a to na špecifikovanie problematiky bankovníctva v krajinách V4 prostredníctvom analýzy bankového sektora. V praktickej časti sa budeme venovať aj ďalším čiastkovým cieľom, ako vplyvu krízy na bankové sektory jednotlivých krajín V4 a vývoj pomerových ukazovateľov v období krízy a v súčasnosti V diskusii sa zameriame na naplnenie ďalších parciálnych cieľov a to zhodnotenie vývoja a súčasného stavu vo vybraných krajinách a určenie trendu budúceho vývoja bankovníctva v krajinách V4.

3. Metodika práce a metody skúmania

Postup pri písaní diplomovej práce bol systematický a zahŕňal niekoľko krokov, ktoré na seba nadväzovali. Pre dosiahnutie jednotlivých cieľov diplomovej práce sme sa museli oboznámiť s príslušnou problematikou a to vďaka literatúre od domácich a zahraničných autorov, ktorú sme zozbierali v prvom kroku. V druhom kroku sme vyselektovali zozbieranú literatúru a na základe nami zvolených cieľov sme vybrali zdroje, relevantné k našej téme. V ďalšom kroku sme vybranú literatúru spracovali a špecifikovali sme bankovníctvo v krajinách V4 a pojmy, ktoré boli potrebné pri analýze jednotlivých bankových sektorov v štvrtej kapitole.

Nasledujúcim krokom bolo opätovné zbieranie a spracovanie dát, ktoré sme využili v praktickej časti našej diplomovej práce. Získavali sme potrebné dáta k analýze bankového sektora jednotlivých krajín V4. Zdroje pre tieto údaje boli jednotlivé stránky centrálnych bánk vo vybraných krajinách a Medzinárodný menový fond. Po spracovaní zozbieraných dát sme pristúpili k analýze jednotlivých vybraných ukazovateľov v bankových sektoroch za obdobie rokov 2007-2016. Prostredníctvom jednotlivo vytvorených grafov sme opísali vývoj v bankových sektoroch za sledované obdobie. V záverečnej časti sme zhrnuli poznatky, ktoré sme získali analýzou jednotlivých bankových sektorov a určili tendencie budúceho vývoja bankovníctva v týchto krajinách.

Pri spracovaní teoretickej časti sme použili hlavne literárnu metódu, vďaka ktorej sme poskytli náhľad do problematiky vývoja bankovníctva v krajinách V4. V teoretickej časti sme využívali odlišné metódy ako v teoretickej a to hlavne analýzu, syntézu, indukciu a dedukciu. Najdôležitejšou metódou, ktorú sme zvolili pri realizácii praktickej časti diplomovej práce bola analýza. Vďaka tejto metóde sme sa dopracovali k lepšiemu rozloženiu problematiky a lepšiemu skúmaniu bankových sektorov jednotlivých krajín. Použili sme aj grafickú analýzu, vďaka ktorej sme rozanalyzovali údaje pre jednotlivé krajiny V4 v danom období. Ďalšou nie menej významnou metódou, bola metóda syntézy kde sme spojili jednotlivé javy a súvislosti do jedného celku a následne ich odprezentovali v praktickej časti. Indukciu a dedukciu sme využili hlavne v poslednej kapitole, kedy sme na základe analýzy zhodnotili situáciu v jednotlivých krajinách a určili očakávaný vývoj v budúcnosti. Významnú úlohu zohrala aj metóda vyhotovenia, vďaka ktorej sme dospeli k jednotlivým záverom a práce a k interpretácii grafov a to hlavne v praktickej časti diplomovej práce.

4. Výsledky práce

4.1. Analýza slovenského bankového sektora v období 2007-2016

Po dobu viac ako 20 rokov slovenský bankový sektor prešiel výraznými zmenami. Zväčša štátom vlastnené podkapitalizované banky boli pretransformované na jedny z najviac stabilných a profitujúcich bánk v Európe. Slovenský bankový sektor, ako jeden z mála európskych sektorov, dokázal prekonať finančnú krízu bez pomoci vlády. Bankovníctvo na Slovensku je veľmi konzervatívne, čo znamená že príma vklady a poskytuje pôžičky zväčša v domácej mene. Možno aj preto svetová kríza nemala na banky až tak výrazný dopad ako to bolo v zahraničí.

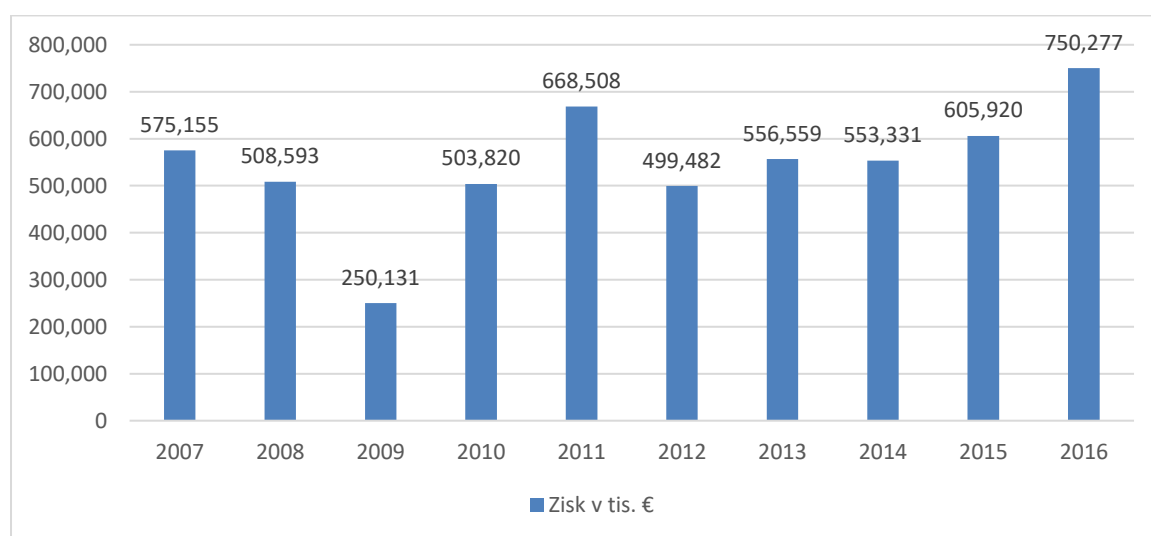
Slovenský bankový systém je v súčasnosti dvojstupňový. Nachádza sa tu jedna centrálna banka a to Národná banka Slovenska a 28 komerčných bánk, ktoré majú zväčša univerzálnu licenciu na poskytovanie služieb. Po tom ako Slovensko v roku 2004 vstúpilo do EÚ stalo sa aj súčasťou Európskeho bankového systému. V roku 2009 po tom ako Slovensko vymenilo korunu za euro, sa naša centrálna banka stala súčasťou Európskeho systému centrálnych bánk.

Na Slovensku v súčasnosti poskytuje svoje služby 28 bánk a ich počet sa za posledné desaťročie príliš nezmenil. Väčšina bánk sú banky s univerzálnou bankovou licenciou, 13 bánk má povolenie na poskytovanie investičných služieb, 8 bánk sú hypotekárne banky a 3 sú stavebné sporiteľne. Medzi systémovo dôležité banky, ktoré sú pod priamym dohľadom ECB môžeme zaradiť 6 bánk a to Československú obchodnú banku, a.s., ČSOB stavebnú sporiteľňu, a.s., Slovenskú sporiteľňu a.s., Tatra banku, a.s., Všeobecnú úverovú banku, a.s. a UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.. Do systémovo významných bánk sú zaradené tri najväčšie banky v krajine a pobočky zahraničných bánk, ktoré patria medzi systémovo významné v inej krajine. Najväčšie 3 banky na Slovensku sú Slovenská sporiteľňa, Všeobecná úverová banka a Tatra banka. Tieto banky sú najväčšie na základe aktív, ktoré vlastnia.

4.1.1. Ziskovosť slovenského bankového sektora

Čistý zisk bánk môžeme vypočítať ako rozdiel celkových nákladov a celkových výnosov. Od hrubého zisku musíme odpočítať daň aby sme sa dopracovali k čistému zisku. Na nasledujúcom grafe je zobrazený čistý zisk slovenského bankového sektora od roku 2007 až po rok 2016.

Graf č. 4 Zisk slovenského bankového sektora za roky 2007-2016

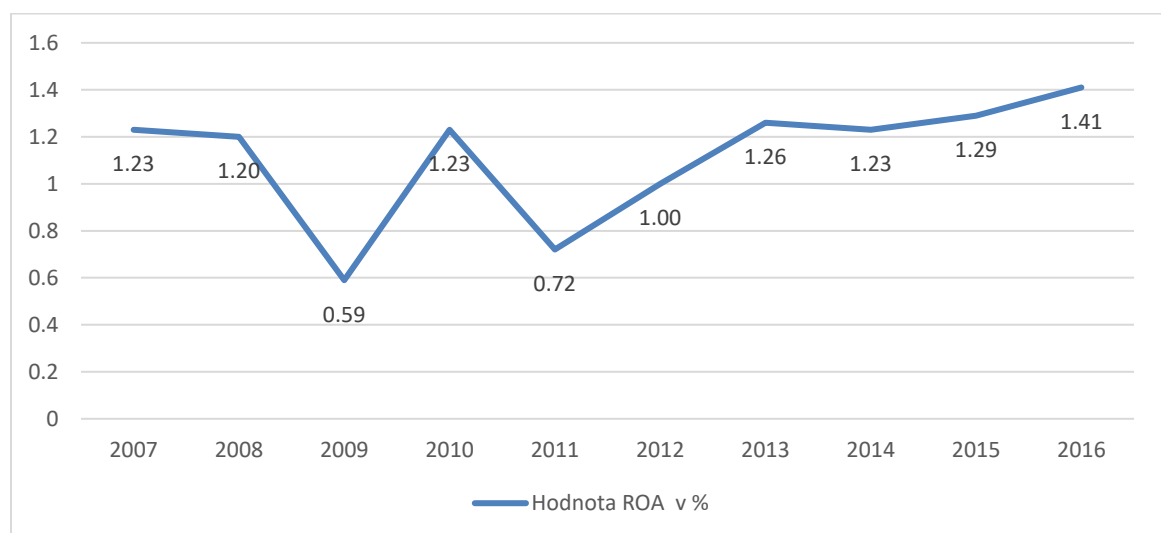
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa NBS

V roku 2007 slovenský bankový sektor ešte nebol poznačený svetovou krízou a dosahoval veľmi dobré výsledky. Vývoj v nasledujúcich 2 rokoch (2008, 2009) bol poznačený svetovou finančnou krízou. Aj keď dopad finančnej krízy na bankový sektor bol značný, nezaznamenali sme ho v takej výraznej miere, ako to bolo vo vyspelých krajinách. Ziskovosť v roku 2008 stúpala, avšak na konci roka sme zaznamenali nižší zisk ako v roku 2007. Väčšie banky dosahovali aj vyššie zisky pričom stredne veľké a malé banky mali zväčša stagnujúci alebo negatívny výsledok hospodárenia. V roku 2009 sektor postihol výrazný pokles ziskovosti a to až o 50%. Zisk v tomto roku predstavoval 250 mil. €. Čo bol aj jeden z najnižších ziskov aké slovenské bankovníctvo dosiahlo. Najdôležitejšími faktormi, ktoré ovplyvnili tento výsledok bolo prijatie eura a prebiehajúca hospodárska kríza. Väčšina bánk zaznamenala výrazné straty v tomto období a polovicu zisku celého bankového sektora, tvoril zisk Všeobecnej Úverovej Banky. Oživenie bankového sektora nastalo v roku 2010 kedy sa ziskovosť bánk sa priblížila k predkrízovým hodnotám a oproti

minulému roku sa zvýšila o 100%. Rok 2011 bol pre banky ešte významnejší, keďže banky zaznamenali najvyšší zisk od vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Takto dobrá situácia sa však neudržala a v roku 2012 sa zisk bánk sa oproti minulému roku znížil o 28 %, hlavným dôvodom mohlo byť zavedenie bankovej dane. Čistý zisk v roku 2013 dosiahol hodnotu niečo vyše 556 mil.€. Poklesom úrokových výnosov v roku 2014 bol spôsobený aj mierny pokles ziskovosti. Za posledné 2 roky sa ziskovosť bankového sektora zvyšuje. V roku 2016 sme zaznamenali nárast o 20 %, oproti roku 2015 a dosiahli sme tak najvyšší zisk od vzniku Slovenskej republiky. Aj keď v roku 2016 sme dosiahli najvyšší zisk v sledovanom období veľkú časť tvorili jedno rázové dividendové poplatky. Už z grafu vyplýva, že ziskovosť slovenského bankového sektora je stabilná a má stúpajúcu tendenciu.

4.1.2. Rentabilita aktív a kapitálu v slovenskom bankovom sektore

Graf č. 5 Vývoj ROA v slovenskom bankovom sektore za obdobie 2008-2016

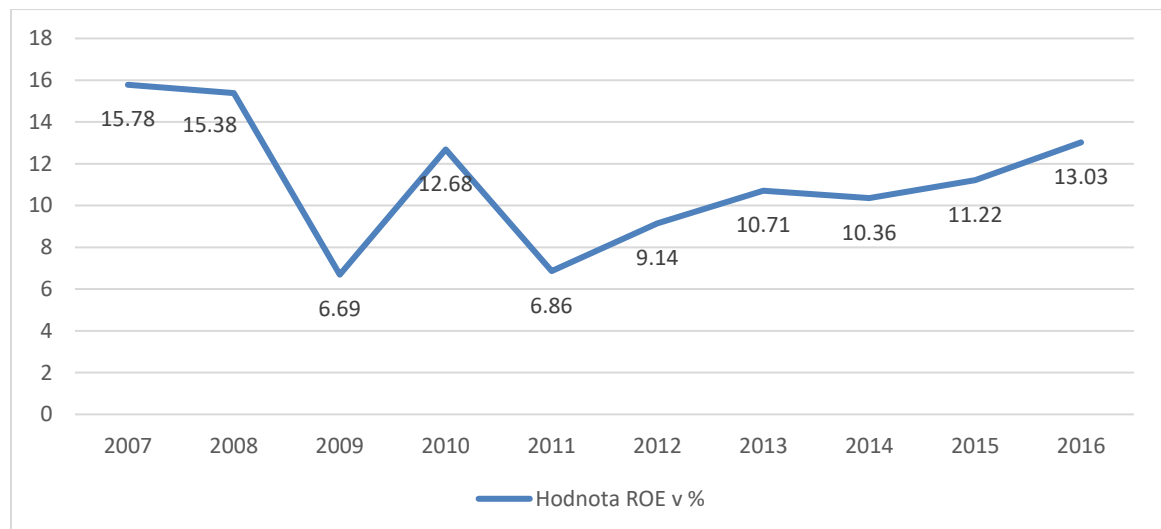
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa MMF

Predchádzajúci graf znázorňuje rentabilitu aktív, ktoré môžeme vypočítať ako podiel čistého zisku a priemernej hodnoty celkových aktív. Hovorí o tom koľko zisku vyprodukuje jedna jednotka kapitálu. Vo všeobecnosti platí, že čím vyššia hodnota ROA tým lepšie, avšak za výborné hodnoty môžeme považovať výsledok nad 1,75%. Naopak veľmi slabý výsledok banka dosiahne ak sa hodnota ROA ocitne pod 0,75%.

Rentabilita aktív dosahovala v predkrízovom období dobré výsledky, ktoré môžeme pripísať aj pomerne vysokej ziskovosti slovenského bankového sektora. Najväčší prepád v rentabilite aktív sme zaznamenali v roku 2009, kedy bola rentabilita na úrovni 0,59% a to znamenalo

veľmi slabý výsledok bánk. V tomto roku sme vykazovali banky okrem najnižšej hodnoty ROA aj najnižší zisk. Hodnota tohto pomerového ukazovateľa nasledujúci rok vzrástla a dostala sa na predkrízové hodnoty. Vyzeralo to, že banky sa už z toho najhoršieho dostali a kríza už nebude mať vplyv na výsledky bankového sektora no v roku 2011 sme zaznamenali opäť výrazný pokles. Zvyšujúce sa zisky bankového sektora od roku 2012 vplývajú aj na hodnotu rentability aktív, ktorá sa postupne zvyšovala. V minulom roku ROA dosiahol hodnotu 1,41% , čo môžeme hodnotiť ako najlepší výsledok aké banky v sledovanom období dosiahli. Slovenský bankový sektor sa vyznačuje stabilným vývojom tohto ukazovateľa a dosahuje nadpriemerné výsledky pri porovnaní s ostatnými európskymi krajinami.

Graf č. 6 Vývoj ROE v slovenskom bankovom sektore v rokoch 2007-2016

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa MMF

Rentabilitu vlastných zdrojov môžeme vypočítať ako podiel čistého zisku a vlastných zdrojov banky. Znázorňuje nám koľko zisku pripadá na jednu jednotku vlastného kapitálu. Odporúčané hodnoty pre ROE sa pohybujú v rozmedzí od 10-15%. Tento ukazovateľ by mal byť rastúci a zachovať si stabilnú úroveň rastu. Je ťažké určovať budúci vývoj tohto ukazovateľa ak bol jeho doterajší priebeh chaotický. Pri porovnávaní vývoja rentability kapitálu s vývojom rentability aktív vidíme že, ROE približne kopíruje priebeh ukazovateľa ROA.

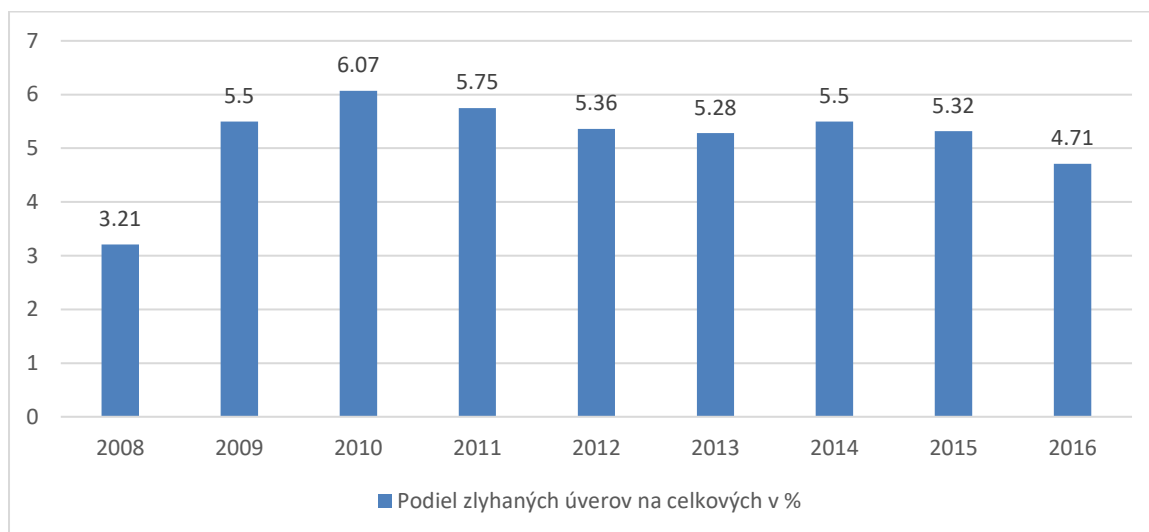
Vývoj ukazovateľa v predkrízovom období bol stabilný a mal rastúcu tendenciu. V roku 2008 sa hodnota ROE dosiahla 15,38%. Nasledujúci rok bol charakteristický prepadosť ziskovosti bánk o polovicu a celkovým zhoršením všetkých ukazovateľov za

bankový sektor. Spôsobilo to aj výraznejší pokles ukazovateľa ROE, ktorý poklesol na 6,69%. Ďalšie roky slovenský bankový sektor začal vykazovať vyššie zisky a rovnako aj hodnota ROE rástla, no na predkrízovú úroveň to nestačilo. Výraznejší pokles ROE, podobne ako v ukazovateli ROA, sme zaznamenali aj v roku 2011. Od roku 2012 sa hodnoty tohto pomerového ukazovateľa postupne priamoúmerne ziskovosti zvyšujú a v súčasnosti dosahujú hodnotu 13,03%. Už z graf vyplýva, že slovenský bankový sektor dosahuje dobré výsledky, čo sa týka tohto ukazovateľa a dosahuje odporúčané hodnoty.

4.1.3. Podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch v slovenskom bankovom sektore

Za zlyhaný úver môžeme považovať úver, pri ktorom banka usúdi že dlžník nesplati úver alebo je omeškanie platby úveru o viac ako 90 dní. Zlyhané úvery majú výrazný vplyv aj na výsledky bankového sektora. Podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch má klesajúcu tendenciu čo môžeme vidieť aj na nasledujúcom grafe. Ekonomická situácia v krajine má veľký vplyv na podiel zlyhaných úverov. Nárast zlyhaných úverov sme mohli pozorovať už v roku 2009, kedy sa na slovenskej ekonomike prejavovali následky finančnej krízy. Obyvateľstvo a aj podnikový sektor mal nižšiu kredibilitu, spôsobenú negatívnymi výsledkami slovenského ale aj svetového hospodárstva. V tomto roku sme zaznamenali najvyšší nárast zlyhaných úverov a to o niečo vyše 2 percentuálne body. Nasledujúci rok objem týchto úverov rástol a dosiahol hodnotu 6,07%, čo je najvyššia hodnota v sledovanom období. Naopak najnižší podiel zlyhaných úverov je za rok 2008 a to iba 3,21%. Mierny nárast sme mohli pozorovať aj v roku 2014 avšak v roku 2015 zlyhané úvery opäť poklesli. Z celkových zlyhaných úveroch je vyšší podiel v podnikovej sfére ako vo sfére domácností. Za rok 2016 bol podiel zlyhaných úveroch na úrovni 4,71%, čo je pod priemerom krajín Európskej

Graf č. 7 Podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch v slovenskom bankovom sektore za obdobie 2007-2016

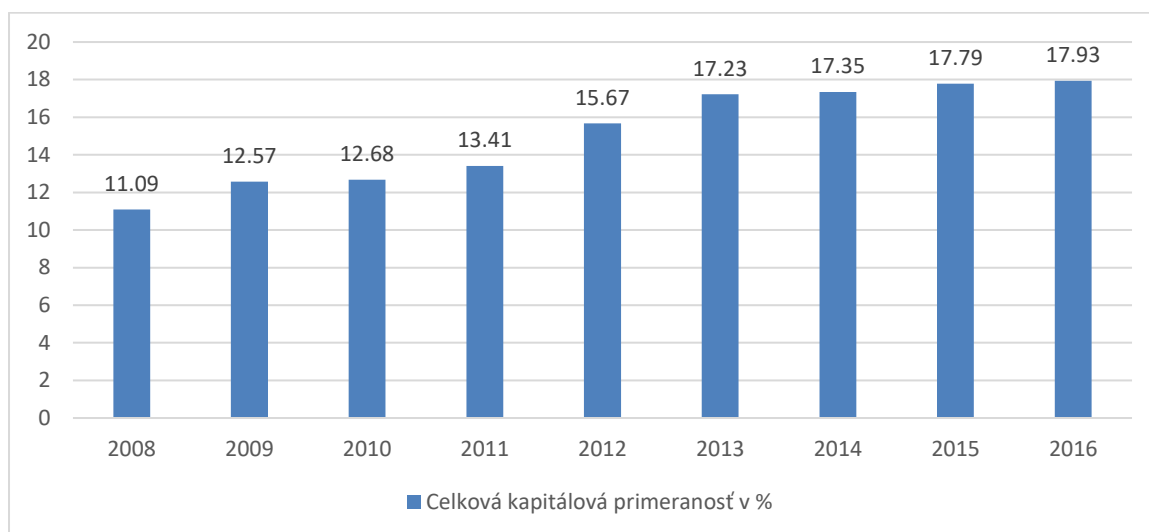

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa NBS

4.1.4. Vývoj kapitálovej primeranosti v slovenskom bankovom sektore

Podľa Basela III je minimálna kapitálová primeranosť vyššia ako 8% a musia ju splňať všetky banky. Pri pohľade na graf si všimneme, že kapitálová požiadavka na primeranosť vlastných zdrojov v slovenskom bankovom sektora ma dlhodobo stúpajúci trend. Slovensko dosahuje jedny z najlepších výsledkov krajín v rámci Európskej únie. Aj napriek finančnej kríze v roku 2008 banky naďalej zvyšovali svoju kapitálovú primeranosť a v tomto roku ju splnili všetky banky. Mierny nárast v kapitálovej primeranosti bánk nastal v roku 2009. Pri pohľade na graf si všimneme, že kapitálová primeranosť vlastných zdrojov ma dlhodobo stúpajúci trend. Najvyššia ziskovosť bánk v roku 2011 viedla k vyššiemu nárastu kapitálovej primeranosti, ktorý nastal v roku 2012. Nárast bol spôsobený hlavne zvyšovaním sa celkových vlastných zdrojov čiže Tier I, ktorý považujeme za najkvalitnejší kapitál. Banky vyplatili vyššie dividendové odmeny akcionárom v roku 2014 a to znamenalo iba mierny nárast kapitálovej primeranosti. Aj v tomto roku sa kapitálovú primeranosť podarilo splniť všetkým bankám. V roku 2016 sme zaznamenali iba mierne zvýšenie kapitálovej primeranosti asi o 2 stotiny percentuálneho bodu, čo bolo spôsobené aj miernym nárastom hodnoty Tier I.

Graf č. 8 Kapitálová primeranosť v slovenskom bankovom sektore za obdobie 2007-2016

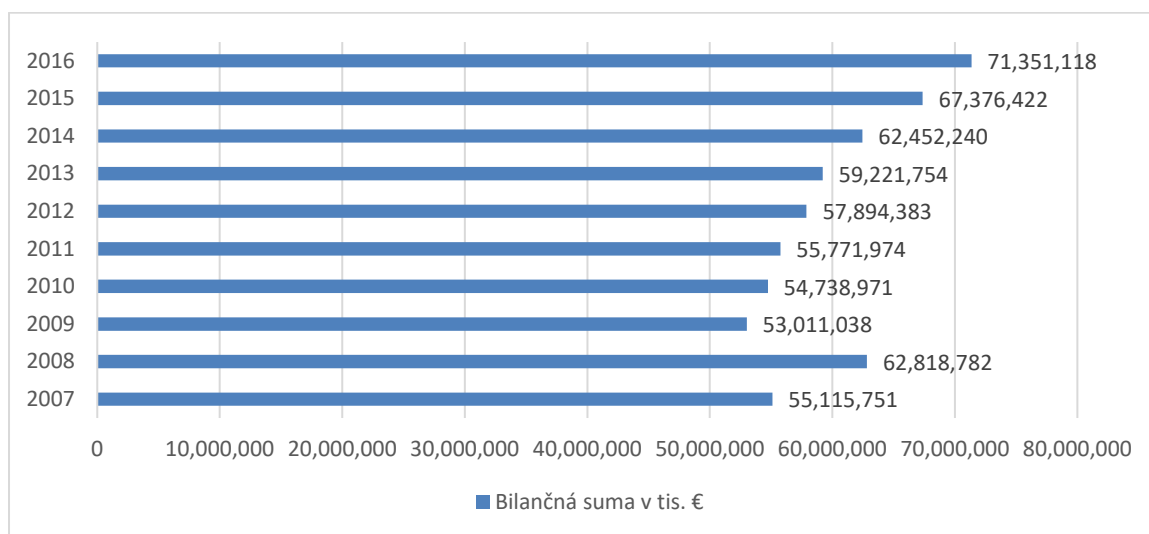

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa NBS

4.1.5. Bilančná suma v slovenskom bankovom sektore

Bilančná suma je súčet všetkých aktív alebo všetkých pasív, ktoré sa v bilancii banky nachádzajú. Suma je pre aktíva aj pasíva vždy rovnaká. Pasíva banky sú tvorené hlavne zo získaných zdrojov banky, ktoré následne slúžia na vytváranie aktív. Hlavnú časť pasív tvoria vklady a hlavnú časť aktív tvoria úvery. Na nasledujúcom grafe je znázornený vývoj bilančnej sumy v Slovenskom bankovom sektore. Výrazný nárast bilančnej sumy si môžeme všimnúť v roku 2008, kedy oproti minulému roku narástla o 8 miliárd. Na grafe si môžeme všimnúť, že rastúci trend netrval dlho a vplyvom finančnej krízy v roku 2008 nastal aj výrazný pokles vo výške aktív či pasív. Bilančná suma za sledované obdobie bola práve v roku 2008 najnižšia a to 53 mld. €. Banky zaznamenali celkový pokles v prijatých vkladoch a poskytnutých úveroch. V nasledujúcich rokoch sa bilančná suma postupne zvyšovala. Najvyššiu bilančnú sumu sme zaznamenali v decembri minulého roka a to vo výške 71 miliárd €.

Graf č. 9 Vývoj bilančnej sumy v slovenskom bankovom sektore za roky 2007 až 2016

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa NBS

4.2. Analýza českého bankového sektora v období 2007-2016

Základy českého bankového systému boli na území krajiny položené ešte na prelome 19. a 20. storočia. Aj keď spočiatku bol vývoj bankovníctva pomalší ako v ostatných krajinách, postupne sa začal zrýchľovať a bankovníctvo sa dostalo na úroveň zahraničných krajín. Od osamostatnenia Česka a Slovenska v roku 1993 si český bankový systém prešiel mnohými zmenami. V súčasnosti tvoria banky v Česku najdôležitejší segment finančného sektora a ekonomika tejto krajiny je závislá od fungovania bánk. Bankový sektor je zväčša vo vlastníctve zahraničných investorov, čo mala na svedomí privatizácia bánk po vzniku Českej republiky.

Český bankový systém je dvojstupňový. Prvý stupeň tvorí centrálna banka a to Česká národná banka druhý stupeň tvoria banky a pobočky zahraničných bánk. V súčasnosti sa v Česku nachádza 46 komerčných bánk. Okrem nich na trhu pôsobí ešte 10 družstevných záložní, 15 zastúpení zahraničných bánk a 414 zahraničných finančných alebo úverových inštitúcií. V roku 2004 sa po vstupe Česka do Európskej únie sa centrálna banka stala súčasťou Európskeho bankového systému.

Ako už bolo povedané v Česku pôsobí 46 bánk a z toho 23 sú pobočky zahraničných bánk. Od vstupu do Európskej únie sa počet zahraničných pobočiek neustále zvyšuje. Prevažná väčšina bánk sú univerzálne banky avšak svoje služby poskytuje aj 5 stavebných sporiteľní. Ak by sme sa pozreli na štruktúru podľa veľkosti tak zistíme že 4 banky sú veľké

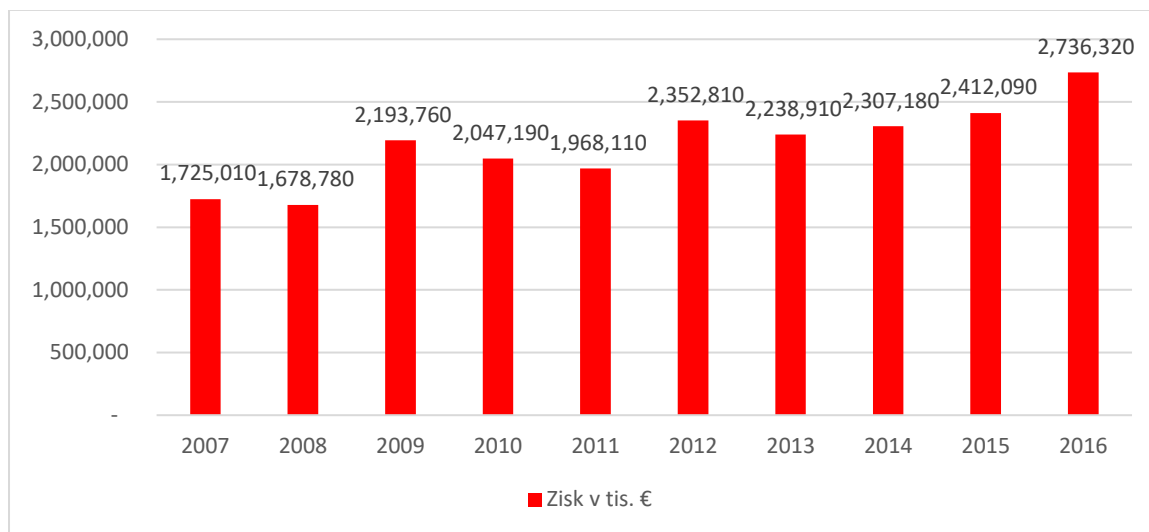
banky, 5 je stredne veľkých bánk a 8 malých bánk. Štruktúra bankového sektora je stabilná po dlhé obdobie a na trhu pôsobia 4 veľké banky a to Česká sporiteľňa, Komerční banka, ČSOB a UniCredit banka. Pri pohľade na štruktúru podľa vlastníctva je 8 bánk s rozhodujúcou českou účasťou 2 banky s rozhodujúcou štátnou účasťou, ostatné banky sú banky s rozhodujúcou zahraničnou účasťou.

V rámci zavedenia nového regulačného pravidla Bazel III centrálna banka stanovila 7 systémovo dôležité banky, ktoré by mali okrem základných kapitálových požiadaviek tvoriť aj dodatočný vankúš pre krytie systémového rizika. Medzi systémovo významné banky patria“ Komerční banka, ČSOB, UniCredit, Česká sporiteľňa, J&T banka, PPF banka a Raiffeisenbank.

4.2.1. Ziskovosť českého bankového sektora

Finančná kríza nemala na ziskovosť českého bankového sektora v roku 2008 veľký vplyv, otáznym však bol nasledujúci vývoj a dopad recesie po kríze na ziskovosť. Ziskovosť v tomto roku dosiahla úroveň 1,68 miliardy eur a pri porovnaní s predchádzajúcim rokom to bolo iba o 3% menej. Obavy z dopadu recesie na bankový sektor v roku 2009 sa nepotvrdili a zisk opäť rástol. Podobne ako slovenské bankovníctvo aj české je založené na konzervatívnom modeli, čo prináša bankám stabilné výnosy aj v období recesie, či krízy. V nasledujúcom roku 2010 zisky mierne poklesli oproti minulému roku, stále však boli pomerne vysoké. Rok 2011 nebol pre banky v dosahovaní ziskov najlepším avšak stále si udržiavali nadpriemerné hodnoty pri medzinárodnom porovnávaní. K poklesu ziskovosti prispel aj fakt, že mnohé banky mali vo svojich portfóliách grécke dlhopisy a na konci roka si museli zaúčtovať stratu z ich výnosnosti. V roku 2012 čistý zisk opäť narastal, keďže nastalo finančné precenenie gréckych dlhopisov. Tieto dlhopisy mali veľký vplyv na ziskovosť českých bánk a bez nich by bol nárast zisku iba nepatrný. Aj keď v ďalšom roku zisky opäť poklesli a vyhliadky na nasledujúce roky neboli priaznivé, domáci bankový sektor si stále udržiaval vysokú ziskovosť pri porovnaní s medzinárodnými štatistikami. Pre ziskovosť sektora boli významné hlavne veľké banky, keďže ich ziskovosť tvorila 60% z celkového zisku. Roky 2014 a 2015 priniesli iba mierne zvýšenie zisku a nepriaznivé predpovede o stagnovaní ziskovosti sa potvrdili. Nárast ziskov priniesol až rok 2016 kedy zaznamenali čistý zisk vo výške 2,7 miliardy eur. Tento zisk bol najvyšší v sledovanom období. Už ako v predchádzajúcich rokoch aj teraz veľké banky tvorili väčšinu zisku, významnou zmenou je, že aj malé banky zvýšili svoju ziskovosť oproti minulému roku.

Graf č. 10 Zisk českého bankového sektora za roky 2007-2016

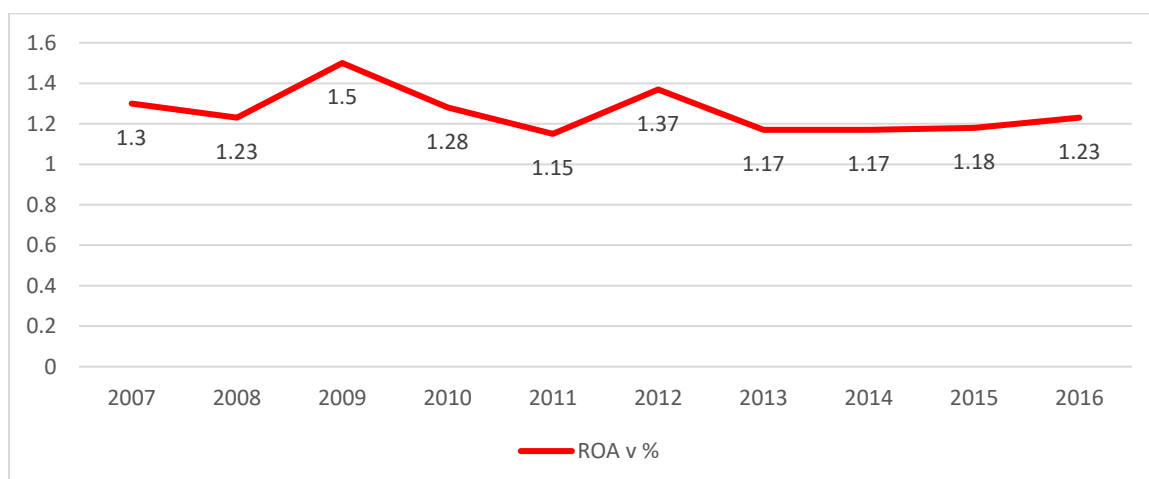

Zdroj: vlastné spracovanie podľa štatistiky ČNB

4.2.2. Rentabilita aktív a kapitálu v českom bankovom sektore

Keďže finančná kríza nemala výrazný vplyv na bankový sektor v Česku hodnota ROA v roku 2008 bola tiež pomerne vysoká. Hlavným zdrojom zisku boli hlavne rastúce výnosy z finančných činnosti, ktoré pôsobili aj na hodnotu ROA. Keďže graf ROA kopíruje vývoj ziskov nasledujúci rok sa hodnota ROA zvýšila a dosiahla úroveň 1,5%, čo bola najvyššia úroveň za sledované obdobie. Nasledujúce 2 roky sa rentabilita aktív postupne znižovala. Až do roku 2011 kedy dosiahla svoju najnižšiu hodnotu podobne ako zisky bánk. Ďalší rok sa zisk bánk stúpol, čo prinieslo aj zvýšenie rentability aktív na úroveň 1,37%. Od roku 2013 sa hodnota ukazovateľa ROA výrazne nemenila, čo bolo spôsobené aj stagnáciou zisku bánk. Vyššie hodnoty rentability aktív dosahujú väčšie a stredné banky. Český sektor dosahuje nadpriemerné výsledky pri porovnávaní rentability aktív so zahraničnými bankovými sektormi.

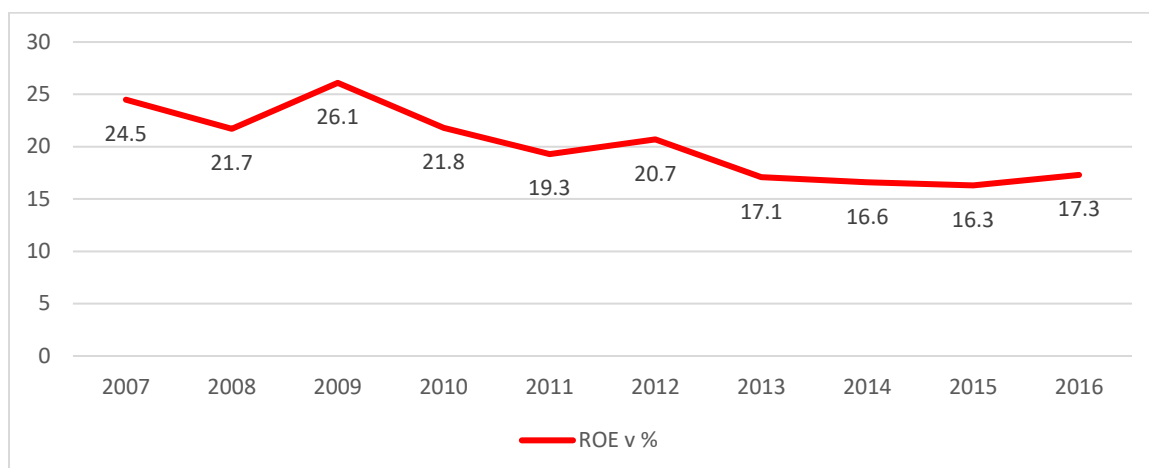
Graf č. 11 Vývoj ROA v českém bankovním sektore

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ČNB

Pri porovnávaní českého bankového sektora si môžeme všimnúť, že graf rentability vlastného kapitálu nám približne kopíruje priebeh rentability aktív. V roku 2008 sa dosiahla rentabilita kapitálu hodnotu 21,7%. Nasledujúci rok jeho hodnota ešte stúpala a dosiahla 26,1%, čo je najvyššia hodnota rentability kapitálu v sledovanom období. Keďže aj ROA v tomto roku dosiahla svoju najvyššiu hodnotu, môžeme povedať že rok 2009 aj napriek dopadom krízy bol pre český bankový sektor priaznivý. V roku 2009 tento pomerový ukazovateľ poklesol o viac než 4 percentuálne body a dosiahol hodnotu 21,8%. Aj ďalší rok hodnota ROE klesala. Mierny nárast sme zaznamenali o rok neskôr avšak ukazovateľ ostával stále na nízkej úrovni. Od roku 2012 môžeme sledovať iba pokles tohto ukazovateľa, čo súviselo iba s miernym nárastom kapitálu. V treťom kvartály roku 2016 sa tento ukazovateľ zvýšil a dosahuje hodnotu 17,3%.

Graf č. 12 Vývoj ROE v českém bankovním sektoru

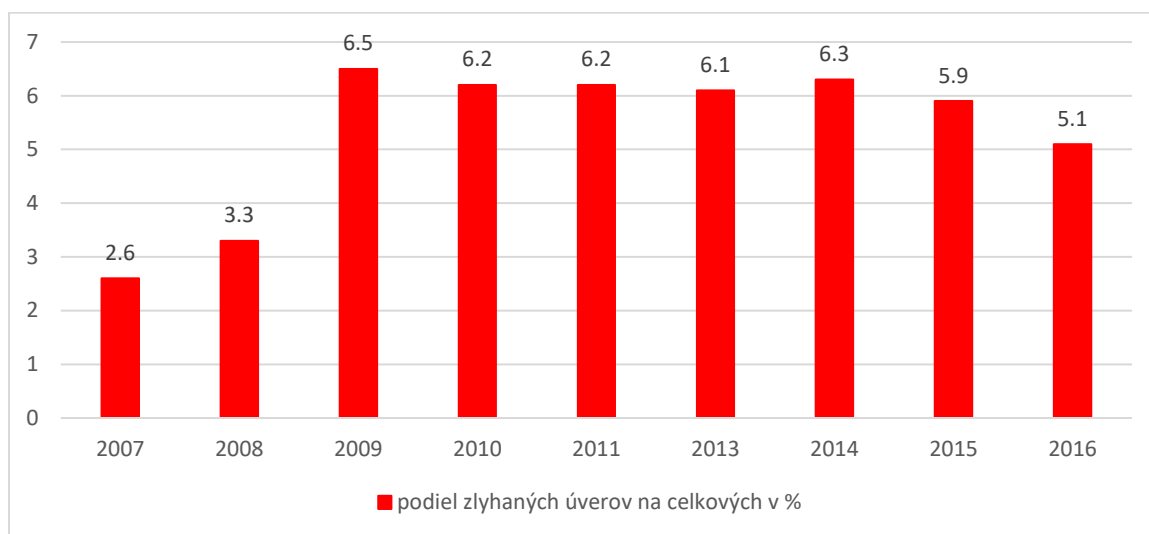

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ČNB

4.2.3. Podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch v českém bankovním sektoru

České banky postupujú veľmi obozretne, čo sa týka klasifikácie zlyhania úverov a vytvárajú si opravné položky v predstihu. V nasledujúcom grafe č.13 je znázornený podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch v českém bankovním sektore. V roku 2008 dosahoval podiel zlyhaných úverov najnižšiu úroveň v pozorovanom období a to 3,3%. Keďže tento ukazovateľ odráža aj ekonomickú situáciu v krajine a jej dopad na obyvateľstvo, pri zhoršení ekonomickej situácie sa zvýši aj objem zlyhaných úverov. V roku 2009 dosahoval hodnotu 6,5%, čo je nárast o viac ako 3 percentuálne body oproti minulému roku. Nasledujúci rok 2010 podiel zlyhaných úverov naďalej rástol, avšak na konci roka dosiahol nižšiu úroveň ako minulý rok a to aj vďaka vyššiemu objemu poskytnutých úverov. Najväčší podiel na náraste tohto čísla mali úvery, ktoré boli klasifikované ako úvery s omeškaním splatnosti od 90-180 dní. Od roku 2010 môžeme vidieť stagnáciu alebo mierny pokles zlyhaných úverov. Viditeľný je však nárast objemu zlyhaných úverov, ktoré sú v omeškaní viac ako 3 mesiace. Už štandardne dosahuje vyšší objem zlyhaných úverov podniková sféra ako domácnosti. V roku 2016 sa hodnota zlyhaných úverov pohybovala na úrovni piatich percent.

Graf č. 13 Podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch v období 2007-2016

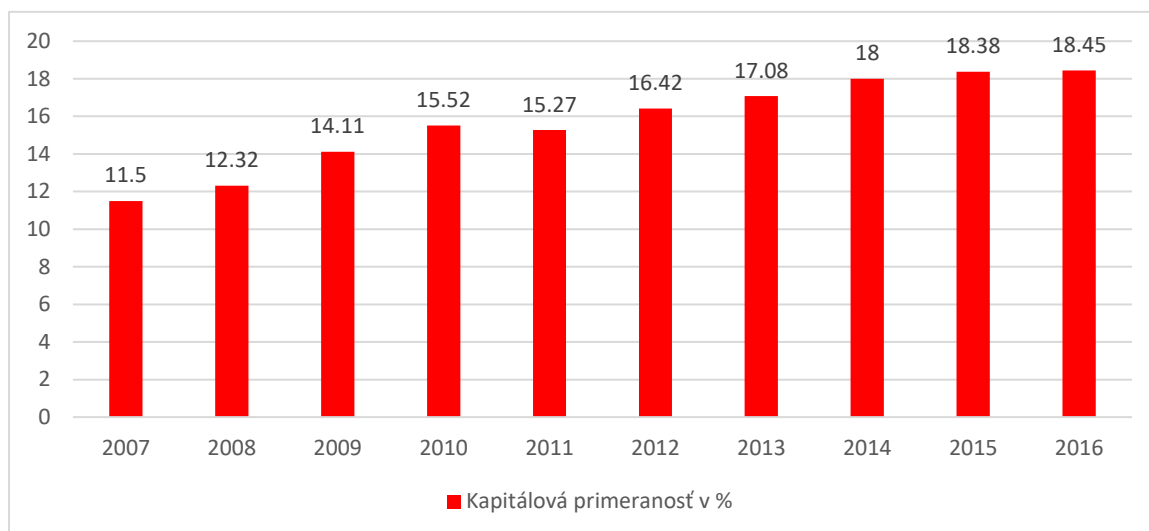

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ČNB

4.2.4. Kapitálová primeranosť v českom bankovom sektore

Bankový sektor českej republiky je dostatočne kapitalizovaný. Keďže banky dosahovali vyššie zisky pred rokom 2008, došlo k navýšeniu kapitálu a kapitálová primeranosť v tomto roku stúpila a rovnako stúpila aj hodnota Tier I. Nasledujúce 2 roky 2009, 2010 kapitálová primeranosť naďalej rástla. U rizikovo vážených aktivít nebol zaznamenaný nárast, iba stagnácia, takže hodnotu kapitálovej primeranosti neovplyvňovali. Vysoká kapitálová primeranosť, prispela k tomu že bankový sektor zostával stabilný aj napriek recesii ekonomiky. Všetky banky dosahovali hodnoty nad 10% a celková kapitálová primeranosť za celý bankový sektor bola 15,52%. V roku 2011 nastal mierny pokles v kapitálovej primeranosti, ktorý bol spôsobený zmenou výpočtu rizikových váh. Český bankový sektor od roku 2012 posilňuje svoju kapitálovú požiadavku. V roku 2009 sa dostal na hodnotu 18 a splnil aj nové požiadavky na kapitálovú primeranosť, celková hodnota regulovaného kapitálu dosiahla hodnotu 397 mld. Kč. Narastal aj pomer hodnota kapitálu Tier I, pričom všetky banky spĺňali kapitálové požiadavky.

Graf č. 14 Celková kapitálová primeranosť v českom bankovom sektore v rokoch 2007-2016

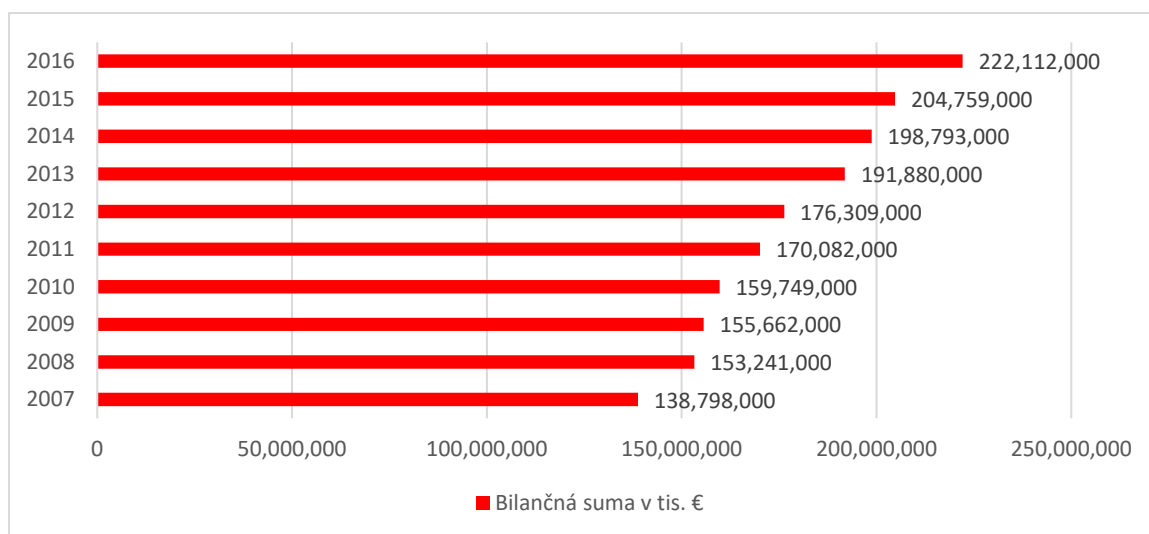

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa ČNB

4.2.5. Bilančná suma v českom bankovom sektore

Štruktúra aktív a pasív poukazuje na to, že české bankovníctvo je konzervatívne a väčšinu aktív tvoria poskytnuté úvery v domácej mene a pasíva tvoria prijaté vklady taktiež v domácej mene. Aj vďaka tomuto český bankový sektor prekonal finančnú krízu bez väčších problémov a banky nevyžadovali pomoc štátu. Bilančná suma sa počas roku 2008 nezvyšovala a v druhej polovici stagnovala na rovnakej úrovni. V roku 2009 ekonomická recesia ovplyvnila štruktúru aktív a to tým, že klesol objem úverov poskytnutým nebankovým spoločnostiam. Bilančná suma rástla naďalej v roku 2010 aj keď ekonomika sa stále nachádzala v recesii. Najväčšia zmena nastala hlavne v poklese podsúvahových položiek, keďže banky prestali používať úrokové a menové deriváty. V roku 2011 pokračoval pokles podsúvahových položiek a zaznamenal sa nárast poskytnutých záruk za klientov, v dôsledku vyššej ekonomickej neistoty. Ekonomická neistota spôsobila aj nárast podielu vládnych dlhopisov Česka na celkovej bilancii bankového sektora v roku 2012. Od tohto roku môžeme vidieť výrazné nárasty v bilančnej sume. Najvyšší nárast sme zaznamenali v roku 2016, kedy bilančná suma narástla takmer o 19 miliárd eur.

Graf č. 15 Vývoj bilančnej sumy v českom bankovom sektore za obdobie 2007-2016

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa štatistiky ČNB

4.3. Analýza poľského bankového sektora v období 2007-2016

Poľsko má najväčší bankový sektor so stredoeurópskych a východných krajín (okrem Ruska) ak sa pozeráme na výšku aktív. Ekonomika tejto krajiny rýchlo rastie, čo sa podpísalo aj pod zvýšeným dopytom po úveroch. Tieto skutočnosti robia z Poľska jednu z najobľúbenejších destinácií pre investorov so záujmom o bankový sektor. Banky hrajú významnú rolu hlavne pri financovaní podnikov, projektov či domácností. Poľský bankový sektor vykazuje stabilné výsledky, čo sa týka ziskovosti a pomerových ukazovateľov ako sú ROA a ROE.

Po zmene ekonomiky z centrálne plánovaného hospodárstva na trhové, sa zmenil aj bankový systém z jedноступňového na dvojstupňový. Prvý stupeň je tvorený centrálnou bankou a to Poľskou národnou bankou. Druhý stupeň tvoria komerčné banky a družstevné banky. Po vstupe Poľska do Európskej únie sa banky stali súčasťou európskeho bankového systému. V krajine však nepriali euro a ako platidlo sa využíva poľský zlotý.

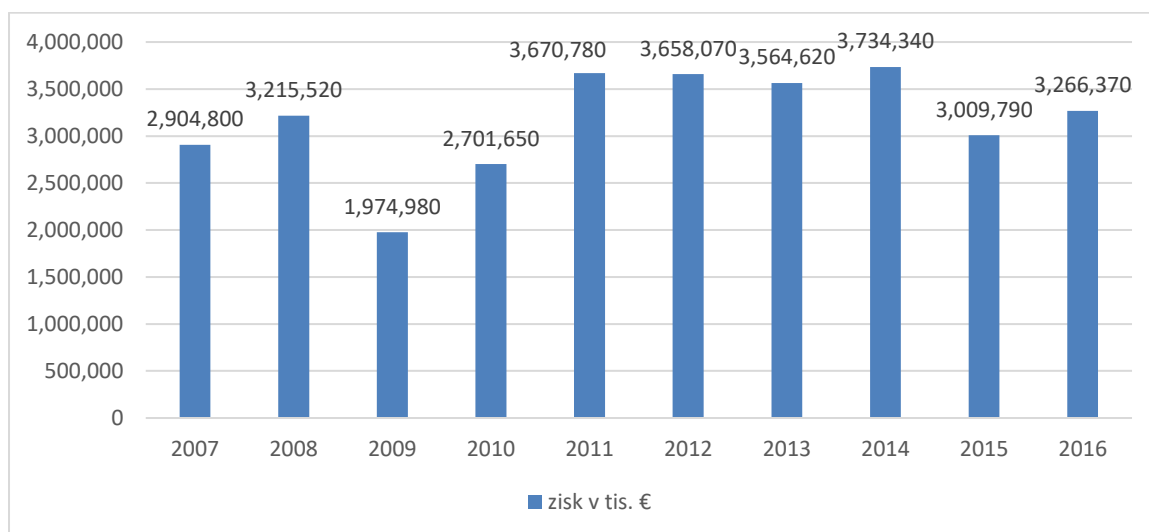
V Poľsku v súčasnosti poskytuje svoje služby 625 inštitúcií a ich počet každým rokom klesá. Nachádza sa tak 65 komerčných bánk a 560 družstevných bánk. Väčšina bánk má zahraničný kapitál. 12 bánk z celkového počtu sú banky, kde väčšinový podiel kapitálu tvorí domáci kapitál. 100% zahraničný kapitál má 41 bánk. Najviac zahraničného kapitálu v bankách je z Nemecka, Talianska, USA a Francúzska. Väčšina bánk je univerzálnych ale nachádzajú sa tam aj špecializované, ako napríklad 4 hypotekárne banky alebo 12

investičných bánk. Najväčšie banky pôsobiace na tomto území sú PKO Bank Polski, Bank Pekao, mBank a ING Bank Śląski S.A.. Medzi systémovo významné banky sa zaradilo 12 inštitúcií.

4.3.1. Ziskovosť poľského bankového sektora

Ziskovosť bankového sektora v roku 2007 bola nezvyčajne vysoká. V čistých ziskoch sa nezaznamenala žiadna výrazná zmena štruktúry príjmov. Na tomto výsledku sa podpísalo hlavne zníženie operatívnych nákladov. Nasledujúci rok 2008 sa ziskovosť bankového sektora ešte zvýšila a dosiahla najvyššiu úroveň od vzniku dvojstupňovej bankovej sústavy. Rástli hlavne príjmy z úrokových činností. Počet bánk, ktoré vykázali za minulý rok stratu sa tento rok znížil. Stratu dosiahli hlavne pobočky zahraničných bánk. V roku 2009 vplyvom finančnej krízy zisk výraznejšie poklesol. Pokles bol spôsobený potrebou vyššieho zabezpečenia bánk proti kreditnému riziku. V tomto roku tvorili 80% zisku štyri najväčšie banky. Zisky v roku 2010 začali postupne narastať a v prvom kvartály tohto roku boli oveľa vyššie ako za prvý kvartál predchádzajúceho roka. Na konci roka dosiahli výšku 2,7 mld. eur. Rozdiely v ziskovosti bánk sa začali zvyšovať a vyššie zisky dosahovali hlavne veľké banky. Najvyšší zisk sa dosiahol v roku 2011, pričom zisk za prvý kvartál prevýšil celkový zisk z roku 2008. Nasledujúci rok 2012 sa ziskovosť sektora zvýšila ale iba mierne a do roku 2014 bankový sektor vykazoval stabilnú ziskovosť. V roku 2015 banky dosiahli nižšie zisky ako v predchádzajúcich rokoch, pričom domáce komerčné banky boli ziskovejšie ako družstevné banky. Počet bánk ktoré dosiahli straty sa nezvýšil, avšak celkový objem strát narástol. Nasledujúci rok sa ziskovosť bankového sektora aj naďalej znižovala, no napriek tomu na konci roka zaznamenala mierny nárast oproti minulému roku a dosiahla hodnotu 3,3 miliardy eur.

Graf č. 16 Zisk poľského bankového sektora za obdobie 2007-2016

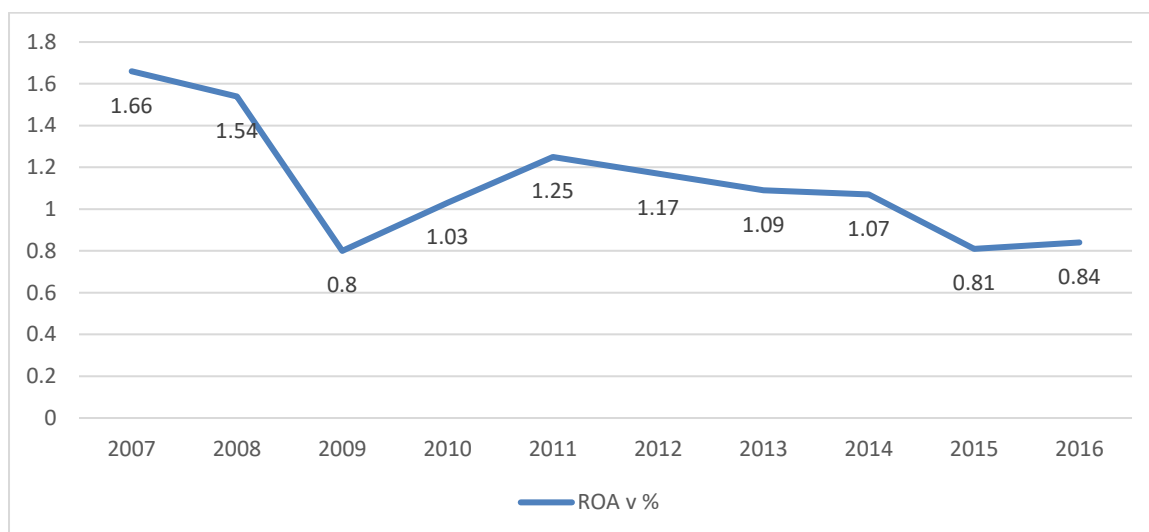

Zdroj: vlastné spracovanie podľa NBP

4.3.2. Rentabilita aktív a kapitálu v poľskom bankovom sektore

Na nasledujúcom grafe č.17 je znázornená rentabilita aktív v poľskom bankovom sektore. Najvyššie hodnoty rentability aktív dosahoval bankový sektor v predkrízovom období v rokoch 2007 a 2008. Aj napriek nárastu zisku v roku 2008, pomerový ukazovateľ ROA dosiahol zhoršené výsledky. V roku 2009 nastal najvýraznejší pokles ziskovosti, spôsobený finančnou krízou a pomerový ukazovateľ sa prepadol na svoju najnižšiu úroveň v sledovanom období a to 0,8%. V roku 2010 nastalo zvýšenie ziskovosti a hodnota ROA začala stúpať. Hlavným dôvodom bolo zníženie operatívnych nákladov, čo pomohlo pri zlepšení pomerových ukazovateľov. Nasledujú rok 2011 sa rentabilita aktív opäť zvýšila a vyššiu rentabilitu dosiahli veľké banky. Od roku 2011 mal tento pomerový ukazovateľ aj naďalej klesajúcu tendenciu až do roku 2016, kedy sme zaznamenali nárast. Klesajúcu tendenciu tohto ukazovateľa spôsobila hlavne nová daň, ktorá bola zavedená pre finančné inštitúcie ak ich aktíva presiahli hodnotu 4 miliardy zlotých. Ďalším dôvodom mohli byť vyššie príspevky do garančného fondu a do fondu ochranu vkladov, na tvorbu opravných položiek.

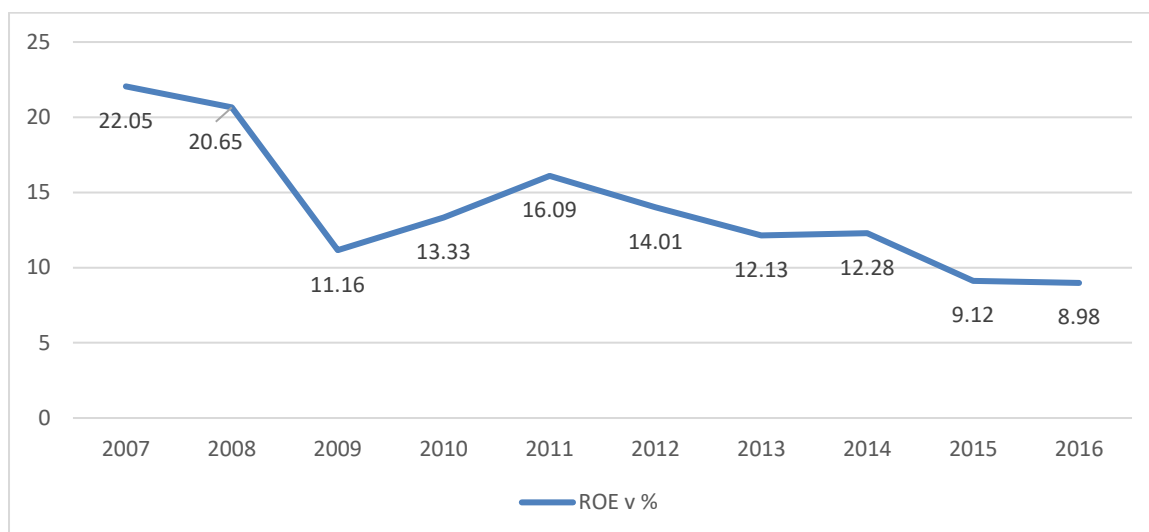
Graf č. 17 Vývoj ROA v poľskom bankovom sektore za obdobie 2007-2016

Zdroj: vlastné spracovanie podľa MMF

V roku 2007 návratnosť kapitálu dosahovala výborné výsledky a to 22,05%. Nasledujúci rok si ROE podobne ako ROA trochu pohoršila aj keď bankový sektor dosiahol vyššie zisky. Zhoršenie výsledkov ROE bolo spôsobené hlavne znížením rentability aktív, ktoré vytvárajú zisk. V roku 2008 nastal najhorší prepád tohto ukazovateľa a to o niečo vyše 9 percentuálnych bodov. Prepád bol spôsobeným poklesom ziskovosti sektora a rovnako aj ziskovosti rizikovo vážených aktív. Nasledujúce 2 roky 2009 a 2010 ukazovateľ opäť rástol, no na predkrízové hodnoty to nestačilo. V roku 2011 nastalo zlepšenie v dôsledku zvýšenia finančnej páky. Od roku 2011 už môžeme sledovať iba pokles alebo mierny nárast v tomto ukazovateli. Pokles je spôsobovaný hlavne v zvyšovaní operatívnych nákladov a znižovaním finančnej páky. Aj napriek tomu hodnoty tohto ukazovateľa zostávajú stále vysoké, v porovnaní s európskym priemerom.

Graf č. 18 Vývoj ROE v poľskom bankovom sektore za obdobie 2007-2016

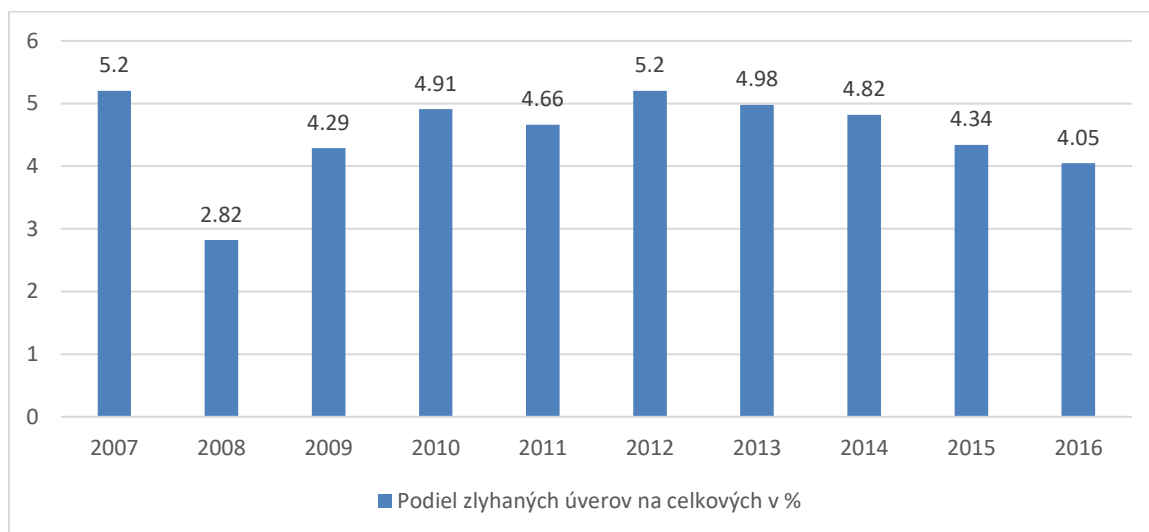

Zdroj: vlastné spracovanie podľa MMF

4.3.3. Podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch v poľskom bankovom sektore

V roku 2008 nastalo zlepšenie ukazovateľa zlyhaných úverov. Podiel zlyhaných úverov na celkových poklesol na 2.82%. Pokles bol spôsobený posilnením poľského zlotého, čo pomohlo najmä firmám. Dôvodom bola aj dobrá ekonomická situácia v krajine. Vplyvom finančnej krízy, sa nasledujúci rok podiel zlyhaných úverov zvýšil a ekonomické vyhliadky pre krajinu neboli pozitívne, preto sa očakával nárast zlyhaných úverov. Poľsko prijalo opatrenia, aby sa predišlo zvyšovaniu zlyhaných úverov. Banky začali prísnejšie preverovať žiadateľov o pôžičky a ich schopnosti splácať svoje záväzky, tento krok viedol aj k poklesu v celkovom objeme poskytnutých pôžičiek. Zhoršenie kvality portfólia úverov spôsobili domácnosti ale aj korporatívny sektor. Najvyšší objem zlyhaných úverov je v korporátej sfére a to hlavne u malých a stredných podnikoch. Od roku 2012 sa podiel zlyhaných úverov pomaly znižuje, dôvodom sú hlavne lepšie podmienky na pracovnom trhu a vyššia kvalita novo poskytnutých pôžičiek. V roku 2016 bol podiel zlyhaných úverov na úrovni 4%.

Graf č. 19 Podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch v poľskom bankovom sektore za obdobie 2007-2016

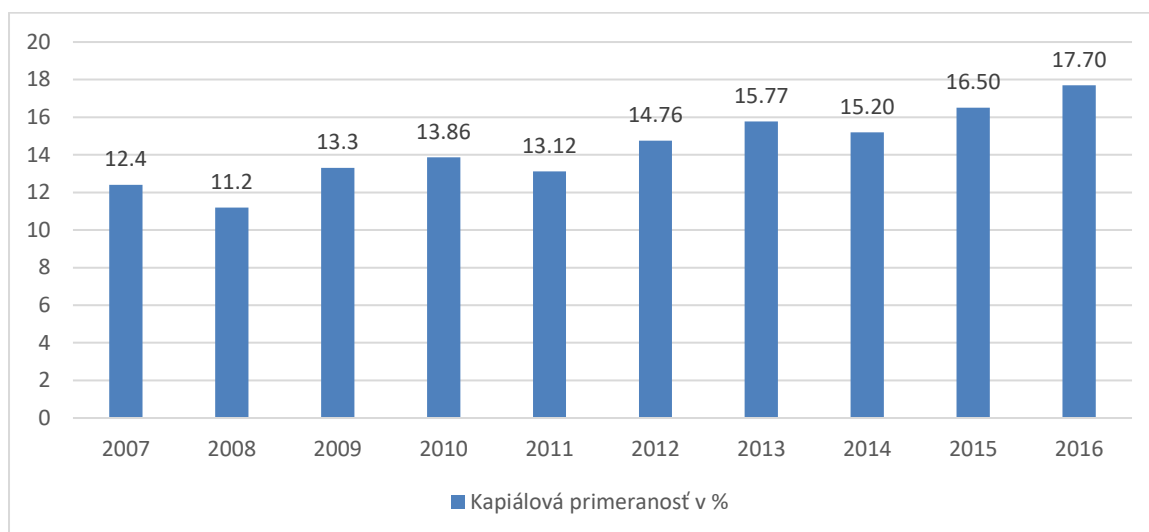

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa MMF

4.3.4. Kapitálová primeranosť v poľskom bankovom sektore

V roku 2008 sa kapitálová primeranosť bánk znížila aj napriek tomu, že banky zvýšili regulovaný kapitál. Dôvodom bolo zvýšenie objemu poskytnutých pôžičiek. Fakt, že banky si udržali väčšinu zisku z roku 2008 a znížil sa rast poskytnutých úverov prispel k tomu, že kapitálová primeranosť sa v roku 2009 opäť zlepšila a dosiahla 13.3%. V roku 2010 kapitálová primeranosť rástla a banky tak zlepšovali svoju schopnosť pokrytia strát, ktoré by mohli v budúcnosti vzniknúť. V roku 2011 bol zaznamenaný mierny pokles v kapitálovej primeranosti. Banky si však naďalej udržiavali vyššiu úroveň, ako je požadované minimum. Kapitálová primeranosť nasledujúce 2 roky (2012-2013) narastala a rovnako sa zvyšoval aj podiel základného kapitálu Tier I na celkovom kapitály. V roku 2014 nastal mierny pokles v kapitálovej primeranosti, no nasledujúce roky tento ukazovateľ už iba rástol a v roku 2016 dosiahol 17,70%.

Graf č. 20 Kapitálová primeranosť v poľskom bankovom sektore za obdobie 2007-2016

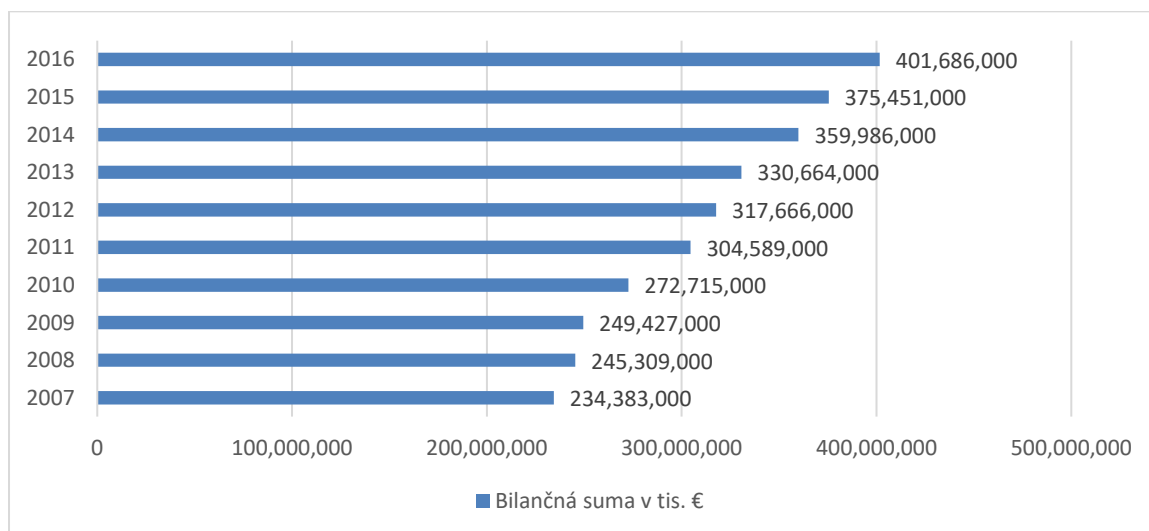

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa NBP

4.3.5. Bilančná suma v poľskom bankovom sektore

Na nasledujúcom grafe je znázornený vývoj bilančnej sumy v bankovom sektore Poľska od roku 2007 do roku 2016.

Graf č. 21 Bilančná suma v poľskom bankovom sektore za obdobie 2007-2016

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa NBP

Vysoký ekonomický rast a pozitívne očakávania v raste bankového systému viedli k tomu, že bilančná suma sa v roku 2007 zvýšila o 15 percent a dosiahla tak hodnotu 234 miliárd eur. Malé a stredné banky zaznamenali vyšší nárast bilančnej sumy ako veľké banky.

Rok 2008 môžeme rozdeliť do dvoch období, prvé tri kvartály roka, sa bankový sektor rozvíjal rýchlo aj vďaka výbornej ekonomickej situácii, no v poslednom kvartály tohto roka nastalo spomalenie. Bilančná suma aj napriek zhoršeniu ekonomickej situácie v poslednom kvartály naďalej rástla. V roku 2009 krajinu zasiahla ekonomickej recesii, no bankový sektor Poľska zostal stabilný a objem bilančnej sumy sa postupne zvyšoval. Výraznejší nárast aktív a pasív bankového sektora bol zaznamenaný v rokoch 2011, 2014 a 2016. V roku 2016 celková bilančná suma dosiahla hodnotu 401 miliárd eur.

4.4. Analýza maďarského bankového sektora v období 2007-2016

Finančný trh Maďarska za posledných 10 rokov prešiel výraznými zmenami. V súčasnosti sa skladá skoro zo všetkých typov finančných inštitúcií, ktoré poskytujú svoje služby vo všetkých vyspelých krajinách. Najvýznamnejšiu časť finančného sektora tvorí práve bankový sektor, aj keď jeho významnosť v rámci domácej ekonomiky je v porovnaní s ostatnými európskymi krajinami pod priemerom. Maďarsko podobne zaostáva za Európskou úniou aj v modernizácii a inováciách bankovníctva.

Maďarský bankový systém je podobne ako v ostatných európskych krajinách dvojstupňový. Na čele systému je centrálna banka a to Maďarská národná banka. Druhý stupeň tvoria banky a iné kreditné inštitúcie, ktoré ponúkajú svoje služby. V roku 2004 Maďarsko spolu s ďalšími 9 krajinami vstúpilo do Európskej únie a stalo sa súčasťou Európskeho bankového systému. Maďarsko euro neprialo a ako hlavná mena v krajine je maďarský forint (HUF).

Maďarský bankový sektor je tvorený 119 kreditnými inštitúciami, medzi ktorými sa nachádza 38 bánk. Počet kreditných inštitúcií pôsobiacich v tejto krajine sa neustále znižuje. 13 bánk z celkového počtu je vo väčšinovom vlastníctve domácich investorov a 25 bánk je v zahraničnom vlastníctve, z toho 10 je pobočiek zahraničných bánk. Okrem bánk tam pôsobia aj špecializované inštitúcie, ako hypotekárne banky a stavebné sporiteľne, ktorých je 10. Najväčšie banky podľa objemu aktív pôsobiace na tomto území sú OTP Bank Nyrt., Erste bank, K&H bank a MKB Bank. Podobne ako ostatné centrálny banky Európskej únie aj Maďarská národná banka musela oznámiť počet systémovo významných bánk. Maďarská národná banka vybrala 8 inštitúcií. Okrem vyššie spomenutých najväčších bánk, medzi systémovo významné banky patria aj Kereskedelmi és Hitelbank Zrt., Magyar Takarékszövetkezeti Bank Zrt., Raiffeisen Bank Zrt., CIB Bank Zrt.. Tieto banky majú

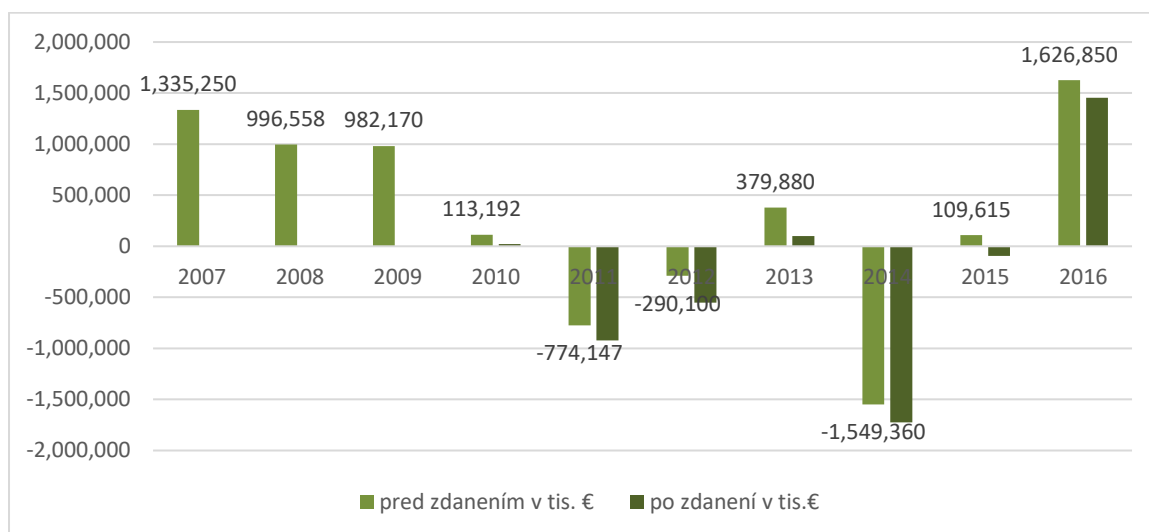
povinnosť vytvárať ešte jeden kapitálový vankúš, ktorý by mal v januári 2020 dosiahnuť úroveň 2%.

4.4.1. Ziskovosť maďarského bankového sektora

Ziskovosť bankového sektora je znázornená na nasledujúcom grafe č. 22. Keďže pobočky bánk nemali do roku 2010 povinnosť zverejňovať výšku daní, ktorú zaplatili, graf zobrazuje zisk pred zdanením a od roku 2010 aj zisk po zdanení.

V roku 2007 sa ziskovosť bankového sektora znížila, čo bolo spôsobené zvýšením nákladov na fondy a operačných nákladov. Nasledujúce 2 roky (2008, 2009) sa ziskovosť aj naďalej mierne znižovala, ale banky dokázali pokrývať aj straty na zlyhaných úveroch a udržiavať si pri tom kapitálovú primeranosť. Rozdiely v ziskovosti medzi bankami sa zvyšovali a rovnako sa zvyšoval aj počet bánk ktoré dosiahli stratu alebo veľmi nízky príjem. V roku 2012 zisky bánk výrazne poklesli a zisk po zdanení dosiahol úroveň 22 miliónov eur. Najvyššiu časť príjmu tvorili úrokové príjmy a slabá ziskovosť bola zapríčinená vysokými bankovými odvodmi. V roku 2011 už banky nedokázali vytvoriť zisk a boli stratové. Strata bankového sektora bola asi 774 miliónov eur po zdanení a bola to najvyššia dosiahnutá strata od vzniku dvojstupňovej bankovej sústavy. Hlavným dôvodom boli aj naďalej vysoké odvody, ktorými boli banky zaťažené. Počet bánk, ktoré dosiahli stratu sa oproti predchádzajúcemu roku sa znížil, avšak objem ich strát sa zvýšil. V roku 2012 sa straty bankového sektora znížili, ale stále boli výrazné. 60% celkového zisku bánk tvorili 3 najväčšie banky, ostatné dosiahli buď veľmi nízke zisky alebo straty. Nasledujúci rok 2013 sa bankovému sektoru podarilo dosiahnuť zisk 379 miliónov eur, no tento zisk predstavoval príliš nízku hodnotu. Zisky sa bankám v roku 2014 nepodarilo udržať a straty bánk dosiahli 1,7 miliardy eur po zdanení, čo bolo dôsledkom vysporiadania úverov poskytnutých v cudzích menách. Banky si museli vytvárať opravné položky na očakávané straty a to znižovalo ich celkový zisk. V roku 2015 banky vykázali zisk pred zdanením, no po zdanení to bola strata v hodnote 92 miliónov eur. Minulý rok 2016 banky vykazovali zisk po zdanení v hodnote 1,4 miliardy. Zlepšenie v ziskovosti bolo dôsledkom cyklickosti a volatility niektorých položiek zisku. Ziskovosť bankového sektora Maďarska aj naďalej zostáva veľmi nízka, no očakáva sa zlepšenie.

Graf č. 22 Zisk maďarského bankového sektora za obdobie 2007-2016

Zdroj: vlastné spracovanie podľa MNB

4.4.2. Rentabilita aktív a kapitálu v maďarskom bankovom sektore

Rentabilita aktív bankového sektora Maďarska sa vyvíjala na základe dosahovaného zisku. V roku 2007 bola na úrovni 1,3 percenta a postupne klesala. V tomto období sa však stále nachádzala nad priemerom európskej únie. V roku 2009 sa rentabilita dostala pod jedno percento a v roku 2010 dosahovala už iba 0,04%. Nasledujúci rok 2010 sa dostala do záporných hodnôt, podobne ako zisk bánk, a jej hodnota bola -0,71%. Ziskovosť bánk v tomto období dosahovala záporné hodnoty, čo sa prejavilo na rentabilite aktív ale aj rentabilite pasív. V rokoch 2012 a 2013 sme zaznamenali zlepšenie a hodnoty pomerového ukazovateľa sa dostali do kladných hodnôt. Toto zlepšenie však netrvalo dlho a banky v roku 2014 vygenerovali najvyššiu stratu v histórii, čo sa podpísalo aj na hodnote ukazovateľa a ten poklesol a 2 percentuálne body na hodnotu -2,20%. Od roku 2015 sa ziskovosť sektora opäť zvyšovala a s ňou narastala aj hodnota ukazovateľa ROA. V roku 2016 dosiahla svoju najvyššiu úroveň v sledovanom období a to 1,69%.

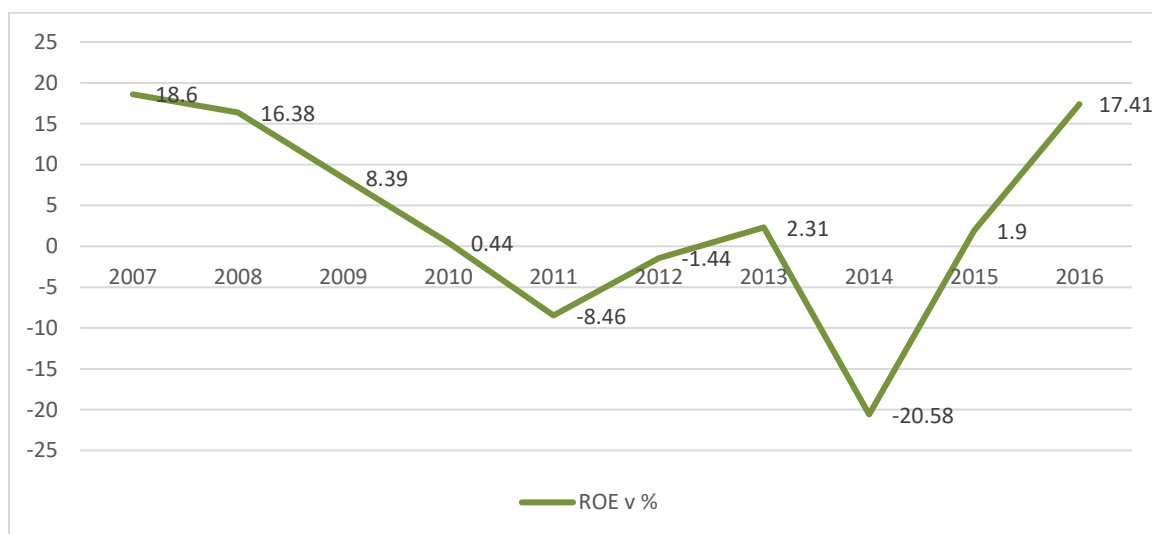
Graf č. 23 Vývoj ROA v maďarskom bankovom sektore za obdobie 2007- 2016

Zdroj: vlastné spracovanie podľa MMF

Rentabilita kapitálu mala podobný priebeh ako to bolo v prípade rentability aktív. Vývoj tohto ukazovateľa bol chaotický a dosahoval aj záporné hodnoty, takže je ťažké určiť jeho budúci priebeh. V roku 2007 dosiahla rentabilita kapitálu 18,6%, čo môžeme považovať za veľmi dobrý výsledok. Ak sa pozrieme na výsledky jednotlivých bánk zistíme, že malé a stredné banky mali stagnujúce alebo klesajúce ROE a väčšie, či univerzálne banky dosiahli mierne zlepšenie. V nasledujúcich štyroch rokoch sme však zaznamenali prepád tohto ukazovateľa a v roku 2011 už dosahoval zápornú hodnotu niečo vyše 8%. Tieto extrémne nízke hodnoty ROE, naznačovali extrémne nízku akumuláciu vlastných zdrojov. Pod takto nízke hodnoty sa podpísala aj finančná kríza, ktorá zasiahla nie len ekonomiku Maďarska ale aj jej bankový sektor. V rokoch 2012 a 2013 sa rentabilita aktív trochu zlepšila a dosahovala nízke, ale kladné hodnoty. Nasledujúci rok ukazovateľ klesol o 21 percentuálnych bodov a podobne ako zisk a rentabilita aktív dosiahol svoju najnižšiu hodnotu v histórii a to -20,58%. Posledné 2 roky (2015,2016) tento ukazovateľ stúpa a rentabilita kapitálu za rok 2016 bola 17,41%, čo môžeme porovnávať s predkrízovými hodnotami. Banky tak začali efektívnejšie akumulovať svoj interný kapitál. Aj keď vyššie, kladné hodnoty ROE dosiahli poväčšine iba veľké banky, ktoré vytvárali aj väčšinu zisku bankového sektora.

Graf č. 24 Vývoj ROE v maďarskom bankovom sektore za obdobie 2007-2016

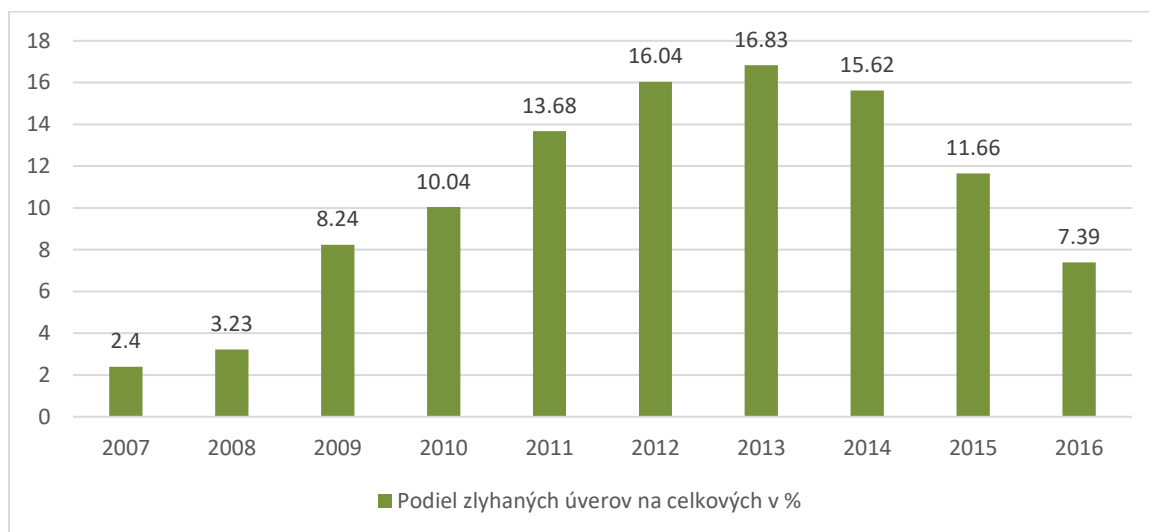

Zdroj: vlastné spracovanie podľa MMF

4.4.3. Podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch v maďarskom bankovom sektore

Podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch dosahuje v Maďarsku pomerne vysoké hodnoty. S pomedzi krajín V4 a aj krajín Európskej únie majú najvyšší pomer zlyhaných úverov k celkovým. V rokoch 2007 a 2008 banky dosahovali relatívne nízke hodnoty, v roku 2007 dokonca iba 2,4 percenta. Vplyvom finančnej krízy a zhoršenej ekonomickej situácie ich objem začal narastať. Nárast týchto úverov sa podpísal aj pod znížením ziskov bánk, keďže museli vytvárať vyššie opravné položky. V roku 2009 sa miera zlyhaných úverov vyšplhala na 8,24%, čo predstavovalo 5 percentný nárast oproti minulému roku. Zlyhané úvery aj naďalej rástli a svoj vrchol dosiahli v roku 2013 a to 16,83%. Vyšší podiel na zlyhaných úveroch dosiahli hlavne firmy. V roku 2014 sa objem zlyhaných úverov začal postupne znižovať a v tomto roku mal úroveň 15,62%, avšak stále to predstavovalo najvyšší objem v rámci Európskej únie. Postupne ako miera zlyhaných úverov klesala zisk bankového sektora sa začal stabilizovať. V roku 2016 dosahoval objem zlyhaných úverov na celkových úveroch 7,39%, čo už bolo porovnateľné aj s ostatnými krajinami V4.

Graf č. 25 Podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch v maďarskom bankovom sektore za obdobie 2007-2016

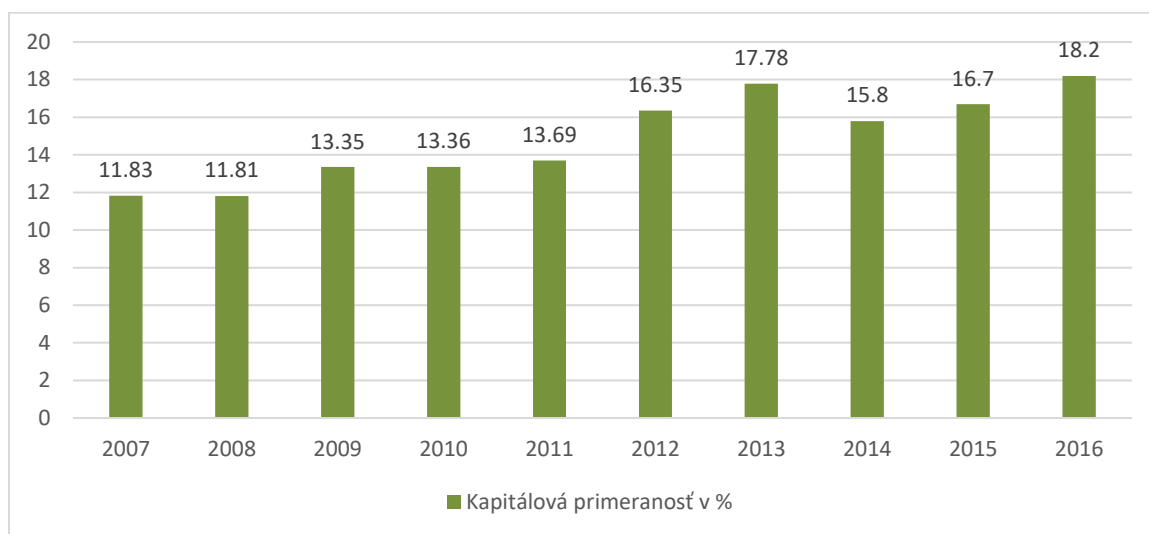

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa MMF

4.4.4. Kapitálová primeranosť v maďarskom bankovom sektore

V roku 2007 aj napriek poklese v ziskovosti bánk, banky generovali dostatok zisku na to aby si udržiavali a zvyšovali kapitálovú primeranosť. Kapitálová primeranosť bola na úrovni 11,83% a bola stabilná. Banky zvyšovali svoju kapitálovú primeranosť zo ziskov, ktoré v tomto období dosahovali. Veľké banky mali kapitálovú primeranosť o 1-2% vyššiu ako bola stanovená minimálna hodnota, pričom malé banky prekročovali minimálne hodnoty oveľa viac. Nižší objem úverov v roku 2009 prispel k tomu, že kapitálová primeranosť vzrástla a dosiahla 13%. Túto úroveň si udržiavala aj nasledujúce 3 roky a to aj napriek stratám, ktoré banky kumulovali. Kapitálová primeranosť v bankovom sektore Maďarska bola asymetrická, keďže 2/3 kapitálového vankúša tvorili 3 najväčšie banky. V roku 2011 banky potrebovali kapitálovú injekciu od zahraničných bánk, na to aby si udržali požadovanú úroveň. V rokoch 2012 a 2013 nastal nárast a celková kapitálová primeranosť za bankový sektor bola 17,78%. Nasledujúci rok (2014) niektoré inštitúcie, kvôli nízkym ziskom a slabej kapitálovej primeranosti ukončili svoju činnosť. Kapitálová primeranosť klesla na 15,8%, čo bolo spôsobené aj nízkou ziskovosťou bánk. V roku 2015 a 2016 kapitálová primeranosť bánk naďalej rástla a bola tvorená hlavne najkvalitnejším kapitálom a to Tier I. Minulý rok dosiahla úroveň 18,2%, čo je najvyššia úroveň od vzniku dvojstupňového bankového systému. Ďalšie pozitívum bolo, že všetky banky splnili minimálne požiadavky na kapitálovú primeranosť.

Graf č. 26 Kapitálová primeranosť v maďarskom bankovom sektore za obdobie 2007-2016

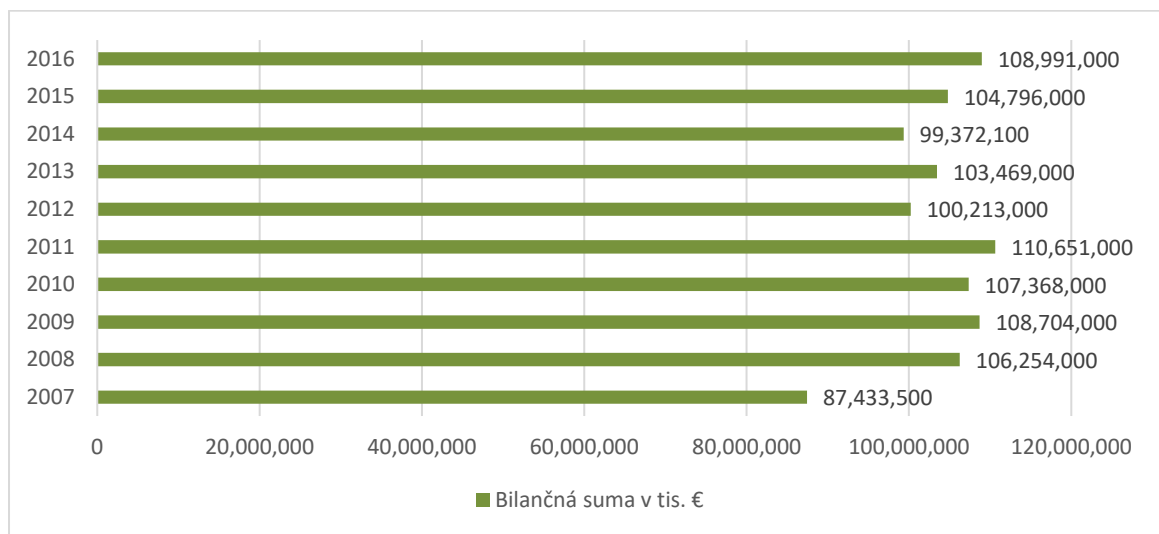

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa MNB

4.4.5. Bilančná suma v maďarskom bankovom sektore

Vývoj bilančnej sumy bol podobne ako všetky ostatné ukazovatele za bankový sektor dynamický. Maďarské bankovníctvo je podobne ako Slovenské konzervatívne a pasíva tvoria prevažne vklady v domácej mene a na strane aktív taktiež prevažujú úvery poskytnuté v domácej mene. Ak sa pozrieme na stranu pasív za sledované obdobie, tak si všimneme, že vklady v zahraničných menách rastú, stále však tvoria asi 1/4 z celkových vkladov. Na strane aktív tvoria úvery poskytnuté v zahraničnej mene takmer 1/3 z celkových úverov a väčšina úverov je poskytnutá korporátnemu sektoru. Hneď v prvom roku sledovaného obdobia celková bilančná suma bánk narástla o 19 miliárd eur na 106 miliárd a takýto trend si udržala aj nasledujúci rok. Nárast bilančnej sumy sa však spomalil. Prvý pokles v bilančnej sume nastal v roku 2010, čo bolo spôsobené nízkou ziskovosťou bánk a nárastom zlyhaných úverov. Toto obdobie bolo taktiež charakteristické stagnujúcim alebo klesajúcim objemom poskytnutých úverov a vkladov, čo sa taktiež podpísalo pod znižujúcim sa objemom celkových aktív a pasív v bánk. V roku 2013 nastal najväčší pokles v celkovej bilančnej sume, objem poskytnutých úverov sa znížil o 3 bilióny HUF a objem vkladov stagnoval. Posledné 2 roky sa situácia v bankovom sektore Maďarska výrazne zlepšila, banky vykazujú zisky, kapitálová primeranosť sa zvyšuje, počet zlyhaných úverov znižuje a bilančná suma narastá. V roku 2016 sa celkový objem aktív a pasív rovnal 108 miliardám eur.

Graf č. 27 Bilančná suma v maďarskom bankovom sektore za obdobie 2007-2016

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa MNB

5. Výsledky práce a diskusia

Na konci minulého storočia bankový sektor stredoeurópskych krajín prešiel mnohými zmenami. Budúcnosť bankového sektore je ťažko predvídateľná, keďže ho môžu ovplyvniť mnohé udalosti. Aj keď celková výkonnosť bankového sektora krajín V4 sa každoročne zlepšuje ich výsledky sa stále pohybujú na predkrízových úrovniach. Banky sú čoraz viac a viac zaťažené požiadavkami na kapitálovú primeranosť alebo nízkymi úrokovými sadzbami, preto sa musia snažiť viac aby svoje výsledky zlepšovali.

Slovenský bankový sektor má v súčasnosti pozitívny trend v ziskovosti. Zisky za posledné 2 roky dokonca prekonal predkrízové úrovne. Svetová finančná kríza postihla aj slovenskú ekonomiku, čo sa odrazilo aj na dosahovaných výsledkoch bankového sektora. Ukazovatele rentability aktív a rentability pasív sa postupne zvyšujú no na predkrízové hodnoty to stále nestačí. Aj na týchto ukazovateľoch sa svetová kríza podpísala a ich hodnoty sa výrazne znížili. Vplyvom finančnej krízy sa zhoršila aj situácia v celkových zlyhaných úverov. Objem zlyhaných úverov v pomere k celkovým narástol v roku 2009 a ani v súčasnosti nedosahujeme hodnoty z obdobia pred krízou. Kapitálová primeranosť neustále narastá, k čomu pomohli aj opatrenia Európskej únie, aby sa predišlo krachu bánk pri ďalšej kríze. Bilančná suma v posledných rokoch tiež narastá a dosahuje najvyššie hodnoty v histórii.

V budúcnosti by malo slovenské bankovníctvo silnieť, čo dokazujú aj doterajšie výsledky. Aj keď bankový sektor v slovenskej republike bol zasiahnutý finančnou krízou a všetky sledované ukazovatele dosahovali nižšie hodnoty, bankám sa podarilo túto zlú ekonomickú situáciu prekonať aj bez pomoci štátu. Môžeme predpokladať, že pri nasledujúcom zhoršení ekonomickej situácie alebo pri zasiahnutí krízou sa bankovému sektoru podarí ju prekonať bez výraznejšej pomoci štátu. Slovenské bankovníctvo je jedno z najrýchlejšie rastúcich v Európskej únii, a stále je tu priestor na rast. Pri počte subjektov poskytujúcich bankové služby a pri počte obyvateľov si môžeme všimnúť, že na taký malý trh je tu pomerne veľa bankových inštitúcií. Keďže aj doteraz sa počet subjektov neustále znižoval, môžeme predpokladať že počet inštitúcií pôsobiacich na tomto trhu bude aj naďalej stagnovať alebo sa znižovať. V roku 2018 sa očakáva odchod ďalších bánk zo Slovenskej republiky a aj znižovanie ziskov. Veľkú časť zisku bánk z roku 2016 tvorili jednorazové dividendové poplatky, ktoré sa už v roku 2018 v bankách neobjavia, čo by malo znamenať pokles v ziskovosti. Na Slovensku v súčasnosti zažíva boom trh nehnuteľností a tak isto narastá aj počet hypotekárnych úverov a to aj vďaka nízkym úrokovým sadzbám. Ich nárast

je najvyšší zo stredoeurópskych krajín. Slovenská ekonomika rastie a aj naďalej sa očakáva nárast, čo má priaznivý vplyv na obyvateľstvo a objem zlyhaných úverov, ktorý klesá. Percento zlyhaných úverov je v súčasnosti najnižšie spomedzi krajín V4, mohlo by sa však zvýšiť v prípade očakávaného rastu úrokových sadzieb. Kapitálová primeranosť by sa mala aj naďalej zvyšovať vďaka opatreniam a tlaku Európskej únie na dodržiavanie stanovených požiadaviek.

Český bankový sektor je najrozvinutejší z krajín V4 a jeho vývoj je stabilný. Pri analýze ziskovosti zistíme, že ani finančná kríza nemala príliš výrazný vplyv na ziskovosť českých bánk. Zisk poklesol iba o nepatrnú čiastku a postupne ďalej narastal. Ostatné pomerové ukazovatele ako rentabilita aktív a kapitálu zaznamenali rovnako iba mierny pokles. Českým bankám sa táto kríza podarila prekonať bez pomoci štátu či centrálnej banky. Najvýraznejší vplyv mala svetová kríza na nárast objemu zlyhaných úverov, čo súviselo zo zhoršenou ekonomickou situáciou v krajine. Objem zlyhaných úverov sa postupne darí znižovať a v rokoch 2015 a 2016 je ich pokles výraznejší. Vzhľadom na prísne opatrenia ECB sa kapitálová primeranosť českého bankového sektora neustále zvyšuje výrazným tempom a v súčasnosti je najvyššia z krajín V4. Najväčší podiel na kapitále ma Tier I, čiže najkvalitnejší kapitál. Svetová kríza sa nepodpísala ani na vývoji bilančnej sumy a tá priamoúmerne narastá aj naďalej.

Český bankový sektor je dostatočne silný a stabilný aj na to aby prekonal ďalšie krízy alebo nepriaznivé podmienky, ktoré ho môžu zasiahnuť. Počet bánk je stabilný a v budúcnosti sa rovnako ako na Slovensku, očakáva pokles inštitúcií, ktoré ponúkajú služby v tomto sektore. Ziskovosť by sa mala aj naďalej mierne zvyšovať ako to bolo v predchádzajúcich rokoch. Rentabilita aktív a kapitálu dosahuje najlepšie hodnoty spomedzi analyzovaných krajín a je stabilná, no v súčasnosti stagnujúca. Na základe tohto môžeme povedať, že české bankovníctvo by si malo udržať silné pomerové ukazovatele aj pri ďalších šokoch, ktoré môžu krajinu postihnúť. Pri náraste ziskovosti bankového sektora by to mohlo mať priaznivý vplyv na pomerové ukazovatele a ich výsledky by sa mohli ešte zlepšiť. Podobne ako na Slovensku aj v Česku narastá objem hypotekárnych úverov, tento trend ešte viac podporujú nízke úrokové sadzby. Silná ekonomická pozícia krajiny a jej stabilita podporuje aj nárast investícií a tým narastajú aj poskytnuté úvery v korporátnej sfére. V budúcnosti by česká ekonomika mala ešte rásť, takže môžeme počítať aj s rastúcim trendom hypotekárnych úverov a investičných úverov. Na základe výrazných opatrení Európskej únie ohľadom kapitálovej primeranosti aj české bany budú musieť spĺňať tieto povinnosti. Momentálne žiadne banky nemajú problém so splnením týchto kritérií a ani

v budúcnosti sa nepredpokladá, že by kapitálová primeranosť mala klesať. V súvislosti s Českom sa predpokladá aj zavedenie eura. Krajina spĺňa všetky podmienky na to aby mohli prijať spoločnú menu krajín Európskej únie až na jednu, a to že nie je súčasťou mechanizmu výmenných kurzov ERM2. V súčasnosti nie je stanovený dátum kedy tak Česká republika plánuje urobiť. Prijatie eura by mohlo značne zmeniť situáciu v bankovom sektore tejto krajiny.

Poľský bankový sektor je najväčší z krajín V4. Už pri pohľade na ziskovosť si môžeme všimnúť, že poľské banky boli odolné a podarilo sa im prekonať krízu bez výraznejších problémov. Na ziskovosti sa finančná kríza najviac odrazila v roku 2009, kedy bol zisk najnižší zo sledovaného obdobia. Banky však rýchlo preukázali svoju silu a zisky sa postupne zvyšovali až dosiahli vyššie úrovne ako to bolo pred krízou. Na pomerových ukazovateľoch sa finančná kríza taktiež podpísala a podobne ako ziskovosť aj oni klesali. Aj keď banky dosahujú vyššie zisky, pomerové ukazovatele stagnujú a posledný rok dosiahli ešte nižšie hodnoty ako to bolo v období krízy. Poľský bankový sektor sa musel vysporiadať rastom zlyhaných úverov ešte v období pred krízou, no v roku 2008 sa ich podiel znížil. Vplyvom krízy objem zlyhaných úverov opäť narastal, no od roku 2012 má klesajúci charakter a v súčasnosti dosahuje najnižšie úrovne z krajín V4. Kríza sa pod kapitálovú primeranosť poľských bánk výrazne nepodpísala a banky si ju udržiavali na potrebnej úrovni aj bez pomoci štátu.

Budúcnosť poľského bankového sektora je neurčitá. Očakáva sa iba mierny nárast ziskov a aj pomerových ukazovateľov. Po slabších výsledkoch v rentabilite aktív a kapitálu môžeme predpokladať, že výška pomerových ukazovateľov bude v dlhodobom období aj naďalej stagnovať. Aj keď sa ziskovosť bankového sektora v minulosti zvyšovala, pomerové ukazovatele mali skôr klesajúcu tendenciu. Na nepriaznivé hodnoty pomerových ukazovateľov mala vplyv aj finančná páka, ktorej hodnota by sa v budúcnosti mala postupne znižovať. Zisky by mali aj naďalej rásť a to vďaka znižovaniu operatívnych nákladov bánk vo forme znižovania počtu zamestnancov a pobočiek. V Poľsku aj naďalej pokračuje konsolidácia bankového sektora a zlučovanie bánk a to aj v raste efektívnosti bánk. Počet kreditných inštitúcií, ktoré poskytujú svoje služby na tomto území by sa mal aj naďalej znižovať, keďže ich počet je stále privysoký. Objem poskytnutých pôžičiek aj v minulosti narastal no v súčasnosti očakávame stagnáciu a to aj kvôli oneskoreným investičným projektom v korporátnom sektore. Poľská ekonomika je stabilná a podiel zlyhaných úverov na celkových úveroch posledné tri roky klesal a ani v budúcom roku by nemal narastať. Banky by si mali aj naďalej udržiavať svoju kapitálovú primeranosť na vysokej úrovni

a spĺňať tak podmienky Európskej únie. Aj Poľsko sa pri vstupe do Európskej únie zaviazalo prijať euro. V súčasnosti však stále používajú zlotý, no podpora pre prijatie eura neustále narastá.

Maďarský bankový sektor dosahuje z krajín V4 najhoršie výsledky, čo sa týka ziskovosti ale aj pomerových ukazovateľov. Banky často vytvárajú straty, ktoré nie sú schopné pokryť. Maďarské banky už pred krízou vytvárali veľmi nízke príjmy. Po kríze sa táto situácia ešte zhoršila a banky dosahovali vysoké straty. Najhoršia situácia bola v roku 2014. Posledný rok (2016) sa maďarským bankám podarilo vytvoriť vyšší zisk a dostali sa na predkrízové hodnoty. Pomerové ukazovatele mali podobne ako ziskovosť chaotický priebeh, často dosahovali aj záporné hodnoty. V období pred krízou dosahovali pomerne vysoké hodnoty, no vplyvom krízy klesli aj do záporných čísel. V roku 2016 podobne ako zvyšovali zisk, začali aj efektívnejšie využívať svoj kapitál, a tak sa aj pomerové ukazovatele dostali na predkrízové hodnoty. Podiel zlyhaných úverov pred krízou bol najnižší z krajín V4. No vplyvom zhoršenej ekonomickej situácie v krajine začal narastať a dosahoval najvyššie hodnoty zo sledovaných krajín. V posledných rokoch sa objem zlyhaných úverov začal znižovať, čo sa pozitívne odrazilo aj na vyšších ziskoch. Kapitálová primeranosť maďarských bánk dosahuje uspokojujúce výsledky, porovnateľne s ostatnými krajinami V4.

Budúcnosť maďarského bankového sektora by mala byť pozitívna. Keďže vysoké bankové odvody by mali aj naďalej klesať a banky sa zbavili rizikových nákladov, aj naďalej môžeme očakávať zvyšovanie ziskovosti maďarského bankového sektora. So zvyšovaním ziskovosti by sa mali zvýšiť aj hodnoty pomerových ukazovateľov, k čomu dopomáha aj fakt že banky sa snažia hospodáriť efektívnejšie. V súčasnosti väčšinu zisku generujú veľké banky avšak aj menšie by mali od budúceho roka postupne zvyšovať svoje zisky. Posledné dva roky v Maďarsku, sa počet kreditných inštitúcií a pobočiek rapídne znižoval, tento pokles by mal pokračovať aj v roku 2018. Aj keď objem poskytnutých úverov mal v posledných rokoch klesajúcu tendenciu, od roku 2018 môžeme očakávať postupné zvyšovanie úverov, hlavne v korporátnej sfére. Podiel zlyhaných úverov na celkových mal v posledných rokoch klesajúcu tendenciu a ani v budúcnosti sa neočakáva nárast zlyhaných úverov a to aj vďaka nízkym úrokovým sadzbám a zlepšujúcej sa ekonomickej situácii v krajine. Objem zlyhaných úverov by mal postupne klesnúť na rovnaké hodnoty ako v ostatných krajinách V4. Banky sú dostatočne kapitalizované vlastnými zdrojmi ale aj vkladmi. Kapitálová primeranosť by mala aj naďalej rásť a rovnako sa očakáva aj nárast

najkvalitnejšieho kapitálu Tier I. Podobne ako Poľsko a Česko ani Maďarsko doteraz neprijalo spoločnú menu euro a nie je ani stanovené obdobie kedy sa tak stane.

Záver

Aj napriek takmer identickým historickým a kultúrnym podobnostiam, ktoré krajiny V4 spájajú, existujú medzi týmito krajinami značné ekonomické rozdiely, ktoré sa prejavujú aj na finančných trhoch. Bankovníctvo v týchto krajinách je na rôznych úrovniach a v každej krajine je špecifické niečím iným. Rozdiely v rôznej vyspelosti bankového sektora v krajinách V4 sa prejavili aj pri finančnej kríze, ktorá jednotlivé bankové sektory zasiahla v rôznej miere. Ešte aj v súčasnosti vo výkonnosti bankovníctva krajín V4 môžeme vidieť rozdiely a môžeme predpokladať, že situácia s rôznou výkonnosťou bude pretrvávajúť.

V celkovom hodnotení sme došli k záveru, že slovenský bankový sektor je z krajín V4 najmenší ale zato dosahuje stabilné výsledky. Finančná kríza zasiahla bankovníctvo na Slovensku vo väčšej miere, ako to bolo pri ostatných krajinách. Výsledky bankového sektora sa síce po roku 2009 začali zlepšovať ale ešte ani v súčasnosti nedosahujú výsledky z predkrízového obdobia. Jedným z možných dôvodov je aj to, že na Slovensku sa ako mena využíva euro a ostatné krajiny V4 používajú ešte lokálnu menu. Keďže euro je medzinárodne platidlo, slovenská ekonomika je viac prepojená so zahraničnou a tým je aj viac citlivá na situáciu vo svete ako ostatné skúmané krajiny. Výsledky, ktoré dosahujú slovenské banky sú nad priemerom Európskej únie. Budúci vývoj sme zhodnotili ako pozitívny a slovenské banky by mali zvyšovať svoju ziskovosť a rovnako aj pomerové ukazovatele ako ROA, ROE by mali rásť. Tak isto by mal naďalej pokračovať rast hypotekárnych úverov a spotrebných úverov. Naopak znižovať by sa podiel zlyhaných úverov. Kapitálová primeranosť bánk by sa mala zlepšovať, čo môžeme spájať aj so zvyšovaním ziskov v slovenskom bankovom sektore a stále vyšším dôrazom Európskej únie pri regulácii bankovníctva.

Pre zhodnotenie českého bankového sektora môžeme povedať, že je najstabilnejší z krajín V4 a dosahuje výborné výsledky, čo sa týka ziskovosti. Finančná kríza nemala na český bankový sektor tak výrazný vplyv ako na slovenský. V ziskovosti a v ukazovateľoch ROA a ROE, sme zaznamenali iba minimálne zhoršenie. Zisk však v nasledujúcich rokoch po kríze, dosahoval vyššie hodnoty ako v období pred krízou a počas krízy. Kríza spôsobila najvýraznejšie zmeny v podiely zlyhaných úverov na celkových, ktoré sa výrazne zvýšili a ani v súčasnosti sa na predkrízovú hodnotu ešte nedostali. V súčasnosti je ziskovosť českého bankového sektora pomerne vysoká a pomerové ukazovatele ROA a ROE, po kratšom období stagnácie, opäť rastú. V budúcnosti sa očakáva ešte zlepšenie situácie v bankovom sektore a zisky by mali naďalej rásť. Pozitívna predpoveď je aj pre ukazovatele

rentability aktív a kapitálu. Keďže rast ekonomiky podporuje investičné projekty, očakáva sa aj nárast objemu celkových úverov a znižovanie objemu zlyhaných úverov.

Poľský bankový sektor je z krajín V4 najväčší a svoje služby tam poskytuje najviac subjektov. Podobne ako slovenský aj poľský bankový sektor bol v značnej miere zasiahnutý krízou. Ziskovosť a ukazovatele rentability aktív a pasív výraznejšie poklesli a to hlavne kvôli vplyvu finančnej krízy. Bankový sektor už pred krízou vykazoval vysoký objem zlyhaných úverov a jej vplyvom sa ich objem ešte zvýšil. Kapitálová primeranosť v tomto období zostala stabilná. V súčasnosti už dlhšie môžeme pozorovať negatívny trend vo vývoji poľského bankovníctva. Ziskovosť ale aj ukazovatele rentability aktív a pasív sa postupne znižujú a dosahujú ešte horšie výsledky ako to bolo v období krízy alebo pred krízou. Pozitívny trend môžeme sledovať v miernom znižovaní zlyhaných úverov a aj v náraste kapitálovej primeranosti. Budúcnosť bankovníctva v Poľsku je neurčitá. Očakáva sa, že zisk sa zvýši iba mierne a pomerové ukazovatele budú aj naďalej pokračovať v stagnácii. Pozitívny vývoj sa očakáva v raste kapitálovej primeranosti a v znižovaní zlyhaných úverov.

Pri zhodnotení maďarského bankového sektora si môžeme všimnúť, že dosahuje najslabšie výsledky z krajín V4. V Maďarsku ešte aj v súčasnosti prebieha konsolidácia bankového sektora. Následky finančnej krízy zasiahli bankový sektor v značnej miere. Ten už aj pred krízou vykazoval slabé výsledky. Ziskovosť bánk sa často pohybovala v záporných hodnotách a podobne aj pomerové ukazovatele rentability aktív a kapitálu. Okrem toho v zhoršenej ekonomickej situácii, rástol aj objem zlyhaných úverov v takej miere, že Maďarsko dosahovalo najhoršie výsledky zo všetkých krajín Európskej únie. V súčasnosti sa situácia začína pomaly zlepšovať. Maďarské banky vykázali za minulý rok zisk a rentabilita aktív a kapitálu sa dostala do kladných hodnôt. Najvýraznejšie zlepšenie nastalo v objeme zlyhaných úverov, ktoré sú v súčasnosti porovnateľné s ostatnými krajinami V4. Kapitálová primeranosť sa za posledné roky zvyšovala, avšak na svoje maximum z roku 2012 sa ešte nedostala. Hlavným problémom, ktorému banky v Maďarsku museli čeliť boli vysoké odvody. V súčasnosti sa tieto odvody znižujú a preto očakávame nárast ziskovosti v najbližších rokoch. Spolu s rastom ziskov by sa mali zvyšovať aj rentabilita aktív a kapitálu. V objeme zlyhaných úverov sa aj naďalej očakáva klesajúci trend. Zvyšovať by sa mala aj kapitálová primeranosť, keďže banky kladú stále vyšší dôraz na tento ukazovateľ.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje:

- [1] ALEXÝ, J. 2005. Finančná a ekonomická analýza. Bratislava : IRIS, 2005. 121 s. ISBN 80-89018-90-4.
- [2] BALCEROWICZ, E. – BRATKOWSKI, A. 2001. Restructuring and Development of the Banking Sector in Poland. Lessons to be Learnt by Less Advanced Transition Countries. Warsaw : CASE – Center for Social and Economic Research, 2001. 52 s. ISBN: 83-7178-265-9.
- [3] BELAS, J. a kol. 2010. Management komerčných bank, bankových obchodov a operácií. 1. vyd. Žilina : Georg Žilina, 2010. 470 s. ISBN 978-80-89401-18-5.
- [4] CVETKOVÁ, T. a kol. 2013. Dejiny centrálného bankovníctva na Slovensku. Bratislava : NBS, 2013. 296 s. ISBN 978-80-8043-192-1.
- [5] DVORŇÁK, P. 1996. Bankovníctví. Praha : VŠE, 1996. 212 s. ISBN 80-7079-079-2.
- [6] GRŮŇ, L. 2001. Bankovníctvo a poisťovníctvo. Bratislava : Eurounion, 2001. 156 s. ISBN 80-88984-25-4.
- [7] HORVATOVÁ, E. a kol. 2009. Bankovníctvo. Žilina : GEORG, 2009. 318 s. ISBN 978- 80-89401-03-1.
- [8] HORVÁTOVÁ, E. Operácie komerčných bánk. 1. vyd. Bratislava : Ekonóm, 2011. 304 s. ISBN 978-80-225-2928-0.
- [9] HRDÝ, M. 2005. Oceňování finančních institucí. Praha : Grada Publishing a.s, 2005. 216 s. ISBN 80-2470-938-4
- [10] JÍLEK, J. 2000. Finanční rizika. Praha : GRADA Publishing, spol. s.r.o., 2000. 635 s. ISBN 80-7169-579-3.
- [11] Kašparovská, V. a kol. 2006. Řízení obchodních bank. Vybrané kapitoly. Bratislava : C.H.BECK, 2006. 338 s. ISBN 80-7179-381-7.
- [12] KLIMIKOVÁ, M. a kol. 2012. Bankový manažment a marketing.1.vyd. Bratislava : IRIS, 2012. 365 s. ISBN 978-80-89238-63-7.
- [13] MEDVEĎ, J. – TKÁČ, M. 2013. Banky história teória a prax. Bratislava : Sprint, 2013. 652 s. ISBN 978-80-89393-84-8.
- [14] MERVART, J. 1998. České banky v kontextu světového vývoje. Praha : Lidové noviny, 1998.162 s. ISBN 80-7106-236-7.
- [15] Morvay, K. a kol. 2005. Transformácia Ekonomiky: Skúsenosti Slovenska. Bratislava : REPRO-PRINT, 2005. 331 s. ISBN 80-7144-143-0.

- [16] POLOUČEK, S. 1999. České bankovníctví na přelomu tisíciletí. Ostrava - Zábřeh : Ethics, 1999. 208 s. ISBN 80- 238-3982-9.
- [17] REVENDA, Z. a kol. 2005. Penežní ekonomie a bankovníctví. 4. vyd. Praha : Management Press, 2005. 632 s. ISBN 80-7261-132-1.
- [18] REVENDA, Z. 2011. Centrální bankovníctví. Praha : Management Press, 2011. 560 s. ISBN 978-80-7261-230-7.
- [19] Růčková, P. 2010. Finanční analýza – 3. rozšířené vydání. Praha : Grada Publishing a.s, 2010. 139 s. ISBN 80-2473-308-0.
- [20] TKÁČOVÁ, D. a kol. 2009. Finančné trhy a bankovníctvo. Žilina : GEORG, 2009. 268 s. ISBN 978-80-89401-01-7.
- [21] Ziegler, Kamil 2005. Finanční řízení bank. Praha : Bankovní institut vysoká škola, 2005. 204 s. ISBN 80-7265-078-5.
- [22] ZIMKOVÁ, E. 2009. Bankovníctvo. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2009. 284 s. ISBN 978-80-8083-873-7.

Články zo zborníka a monografie:

- [1] CAMBEL, S. a kol. 2003. Vývoj slovenského bankovníctva v rokoch 1918-1968. In *Zborník z konferencie: Ľudia, peniaze, banky*. Bratislava : NBS, 2003. ISBN 80-8043-051-9, 525s.

Články v elektronických časopisoch a iné príspevky:

- [1] ALIŃSKA, A. – SZELAŁOWSKA, A. 2015. Determinants of stability and development of the cooperative banking sector in Poland. [online] [cit. 2017-06-01]. Dostupné na internete: <<http://www.euricse.eu/wp-content/uploads/2015/09/Alinska-Szel%20C4%85gowska.pdf>>.
- [2] BÁRTA, V. – SINGER, M. 2006. The banking sector after 15 years of restructuring: Czech experience and lessons. [online] [cit. 2016-16-12]. Dostupné na internete: <<http://www.bis.org/publ/bppdf/bispap28k.pdf>>.
- [3] BALCEROWICZ, E. - BRATKOWSKI, A. 2001. Restructuring and Development of the banking sector in Poland. [online] [cit. 2016-21-12]. Dostupné na internete: <http://www.case-research.eu/upload/publikacja_plik/RC44.pdf>.
- [4] BERKA, M. 1998. Restructuring the banking sector in Slovakia. [online] [cit. 2016-21-12]. Dostupné na internete: <https://www.academia.edu/63331/Restructuring_the_banking_sector_in_Slovakia>.
- [5] HASSAN, I. – MARTON, K. 2003. Development and efficiency of the banking sector in a transitional economy: Hungarian experience. In *Journal of Banking & Finance*. [online]. 2003, vol. 27, no. 1 [cit. 2017-1-12]. Dostupné na internete: <<http://ebook.nscpolteksby.ac.id/files/Ebook/Journal/2015/Banking%20and%20Finance/Vol.%2027/Volume%2027%20Issue%2012/Development%20and%20efficiency%20of%20the%20banking%20sector%20in%20a%20transitional%20economy%20Hungarian%20experience.pdf>>. ISSN 2249–2271.

- [6] MAKÚCH, J. 1996. Transformácia bankového sektora. [online] [cit. 2016-16-12]. Dostupné na internete: <http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/1996_Transformacia%20bankoveho%20sektora.pdf>.
- [7] MATOUŠEK, R. 1998. The Czech Banking System in the light of regulation and supervision: Selected Issues. [online] [cit. 2016-12-11]. Dostupné na internete: <http://www.cnb.cz/en/research/research_publications/mp_wp/download/a-wp5-98.pdf>.
- [8] PAWLIKOVSKY, A. – SERWA, D. 2007. The Costs of Banking Sector Restructuring in Poland. In *Financial Markets and Institutions*. [online]. 2007, vol. 38, no. 8-9 [cit. 2017-05-11]. Dostupné na internete: <http://bankikredyt.nbp.pl/home.aspx?f=/content/2007/2007_08_09_pl.html>. ISSN 0137-5520.
- [9] SOBEK, O. 1997. Vybrané témy bankovej sústavy v transformujúcich sa ekonomikách. (Problémy reštrukturalizácie a privatizácie bankového sektora). [online] [cit. 2016-13-10]. Dostupné na internete: <http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/1997_Vybrane%20temy%20bankovej%20sustavy.pdf>.
- [10] SYLWESTER, K. 2013. Consolidation of the banking sector in Poland in 1989-2013 in comparison with the structural changes of the banking sector in the USA and the EU. [online] [cit. 2017-03-01]. Dostupné na internete: <https://ssl.nbp.pl/publikacje/materialy_i_studia/166_en.pdf>.
- [11] SZPYRCZ, M. – NOVOTA, D. 2013. Bazilejské dohody o kapitáli a kapitálová primeranosť bánk v SR. In *Biatec*. [online]. 2013, roč. 21, č. 7 [cit. 2017-05-02]. Dostupné na internete: <http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2013/07-2013/06_biatic13-7_szpyrc.pdf>. ISSN 1335-0900.
- [12] TKÁČOVÁ, D. 2001. Bankový sektor Slovenskej republiky: Vývoj, reštrukturalizácia a privatizácia. I. časť. In *Biatec*. [online]. 2001, roč. 9, č. 8 [cit. 2016-03-12]. Dostupné na internete: <http://www.nbs.sk/_img/Documents/BIATEC/tkac1.pdf>. ISSN 1335-0900.
- [13] TKÁČOVÁ, D. 2001. Bankový sektor Slovenskej republiky: Vývoj, reštrukturalizácia a privatizácia. II. časť. In *Biatec*. [online]. 2001, roč. 9, č. 9 [cit. 2016-15-11]. Dostupné na internete: <http://www.nbs.sk/_img/Documents/BIATEC/tkac2.pdf>. ISSN 1335-0900.
- [14] TUMA, Z. 2002. Banking sector development in the Czech Republic. [online] [cit. 2016-16-12]. Dostupné na internete: <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/en/public/media_service/conferences/speeches/download/tuma_200212_vien.pdf>.
- [15] VÁRGEHYI, É. 2002. Hungary's banking sector: achievements and challenges. In *EIB Papers*. [online]. 2002, vol. 7, no. 1 [cit. 2017-05-02]. Dostupné na internete: <<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/44814/1/351902155.pdf>>. ISSN 0257-7755.
- [16] VYBÍHAL, V. K možnostem uplatnění poměrových ukazovatelů při hodnocení výsledků podnikatelské činnosti bank (I). In *Finance a Úvěr*. [online]. 1995, roč. 45, č. 1 [cit. 2017-20-01]. Dostupné na internete: <http://journal.fsv.cuni.cz/storage/43_199501vv.pdf>. ISSN 0015-1920.
- [17] URBANOVIČOVÁ, M. 2011. Vplyv hospodárskej krízy na Slovenský bankový sektor. [online] [cit. 2016-17-11]. Dostupné na internete: <http://www3.ekf.tuke.sk/mladivedci2011/herlany_zbornik2011/urbanovicova_michaela.pdf>.

Internetové zdroje:

- [1] ČNB. ARAD- systém časových řad. [online] Dostupné na internete: <<http://www.cnb.cz/docs/ARADY/HTML/index.htm>>.
- [2] ČNB. Zprávy o finanční stabilitě. [online] Dostupné na internete: <https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/>.
- [3] MNB. Credit Institutions Data. [online] Dostupné na internete: <<https://www.mnb.hu/en/supervision/time-series/i-financial-institutions/credit-institutions-data-1>>.
- [4] MNB. Financial Stability Report [online] Dostupné na internete: <<https://www.mnb.hu/en/publications/reports/financial-stability-report>>.
- [5] MMF. Financial Soundness Indicators. [online] Dostupné na internete: <<http://data.imf.org/?sk=51B096FA-2CD2-40C2-8D09-0699CC1764DA>>.
- [6] NBP. Financial Stability Report. [online] Dostupné na internete: <<http://www.nbp.pl/homen.aspx?f=/en/systemfinansowy/stabilnosc.html>>.
- [7] NBP. Banking Sector Financial Data. [online] Dostupné na internete: <<http://www.nbp.pl/homen.aspx?f=/en/statystyka/naleznosci/naleznosci.html>>.
- [8] NBS. Analytické údaje finančného sektora. [online] Dostupné na internete: <<http://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom-prakticke-informacie/publikacie-a-vybrane-udaje/vybrane-udaje/analyticke-udaje-financneho-sektora>>.
- [9] NBS. Štatistické údaje peňažných inštitúcií. [online] Dostupné na internete: <<http://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/financne-institucie/banky/statisticke-udaje-penaznych-financnych-institucii>>.
- [10] NBS. Správy o finančnej stabilite. [online] Dostupné na internete: <<http://www.nbs.sk/sk/publikacie/sprava-o-financnej-stabilite>>.

Normy

- [1] 121/2007 Z. z.: 2007 : § 73 opatrenia Národnej banky Slovenska č. 4/2007 o vlastných zdrojoch financovania bank a požiadavkách na vlastné zdroje financovania bánk a o vlastných zdrojoch financovania obchodníkov s cennými papiermi a požiadavkách na vlastné zdroje financovania obchodníkov s cennými papiermi.